

**Igaunijas-
Latvijas
stāsti**

Igaunijas–Latvijas
stāsti

2007–2013

Igaunijas–Latvijas stāsti

© Igaunijas–Latvijas programma
Sõbra 56, Tartu, 51013, Igaunija
www.estlat.eu

Koncepts & pārraudzība: *Kaspars Rūklis*

Redaktori: *Tīa Kennusāre, Lolita Stašāne*

Stāstu autori: *Ieva Alberte, Kaspars Ģērmanis, Anu Jēsāra, Ģirts Kondrāts, Tīa Kennusāre, Made Lāsa, Elita Marga, Anna Līsa Repo*

Fotogrāfi: *Andris Arhomkins, Jānis Buls, Kaspars Dobrovoļskis, Jasu Hertsmens, Lauri Kulpso, Beti Sare*

Papildus foto: *Sandra Apine, Reio Avaste, Damiano Cerrone, Tomass Kalda, Egerta Laine, Sigrida Līra, Madara Liepiņa, Kaspars Rūklis, Ansis Starks, Sulevs Valdmā*

Info tabulām: *Janika Frīdentāla, Helēna Jarviste, Inese Nikopensiusa, Kaspars Rūklis, Pēters Unts*

Korektori: *Sirje Nilbe, Iveta Štauere*

Dizains: *Rauls Liepiņš*

Makets: *Kaspars Podskočijs*

Linking Estonia and Latvia
Part-financed by the European Regional Development Fund

European Union

Uz vāka: Igaunijas nacionālās puķes – rudzupuķes,
un Latvijas nacionālās puķes – margrietīņas, Jūlijas Metkalovas foto

ISBN 978-9949-33-853-5

iespiests *Jelgavas tipogrāfijā*

iespiests Latvijā

2014

Igaunijas–Latvijas stāsti

2007–2013

Saturs

Priekšvārds....	5
Cilvēki.....	7
Vietas.....	77
Partneri.....	145
Skaitļi.....	213
Karte.....	221

Satuvināt Igauniju un Latviju

Šī frāze septiņus gadus ir bijusi Igaunijas–Latvijas programmas sauklis, un, tā kā esmu bijis kāt pie programmas īstenošanas jau no paša sākuma, ar lepnumu varu teikt, ka tieši to esam sasnieguši. Daudzi igauņi un latvieši ir atklājuši kaimiņzemi kā vietu, no kuras mācīties, iepazīnuši cilvēkus, ar kuriem ir vērts sadarboties profesionāli, attīstot uzņēmējdarbību vai aizsargājot vidi, un brīvajā laikā, kopīgi dziedot vai orientējoties. Otrpus robežas dzīvo draugi un kolēģi, nevis svešinieki, par kuriem mēs zinājām tikai parastos stereotipus. Daudzi no iesaistītajiem ir kļuvuši īsti Igaunijas interešu pārstāvji Latvijā un, vēl pārsteidzošāk, Latvijas interešu pārstāvji Igaunijā, jo igauņi sākotnēji bija skeptiskāki un mazāk ieinteresēti Igaunijas un Latvijas sadarbībā.

Dažos gadījumos regulārā sadarbība starp partneriem pēc projekta noslēguma ir pārguši sadarbībā citās jomās, kuru spektrs ir izvērties plašāks, nekā sākotnēji plānots. Personiskajā līmenī daudzi atzīst, ka pēc projekta noslēgšanās viņu privātie brīvdienu un nedēļas nogāļu plāni ir daudz biežāk saistīti ar galamērķiem kaimiņzemē. Dažos gadījumos tas noticis pat vēl ciešāk un personiskāk, nekā to var izlasīt dažos šīs grāmatas stāstos.

Ar šo krājumu mēs vēlamies parādīt sadarbību ar to Igaunijas un Latvijas cilvēku acīm, kuri paši ir bijuši iesaistīti projektu īstenošanā vai bijuši ieguvēji no sadarbības. Viņi uzskata, ka tagad abas valstis, kuras jau ilgu laiku vieno līdzīga vēsture, ir daudz tuvākas, un tagad sadarbībai ir daudz vairāk iemeslu nekā jebkad agrāk. Un daļēji tas ir arī Igaunijas–Latvijas programmas nopelns.

Izbaudiet šos 67 īsos Igaunijas un Latvijas cilvēku stāstus, un, kas zina, varbūt jums pašiem radīsies savas idejas, kā nākotnē satuvināt Igauniju un Latviju vēl ciešāk.

cilvēki

Linda un Sulevs pameta savas vecās mājas, pārvācās tuvāk jūrai, un drīz viņiem bija trīs dēli. Lindai un Sulevam nebija ne jausmas, ka viņu ģimenes dzīvi novēro tūkstošiem acu pāru.

Caur vebkameru cilvēki vēroja, kā jūras ērgļi uzlaboja jauno ligzdu, jo koks, kura galā atradās viņu jaunās mājas, bija nīkulīgs. „Bet skats, kas no turienes pavērās, laikam viņiem patika labāk, un arī medību lauki bija tuvāk,” stāsta Igaunijas Ornitologu biedrības ērgļu speciālists **Urmass Selliss**.

Majestātiskie jūras ērgļi, kuru spārnu izpletums sniedzas līdz 2,5 metriem, ir Igaunijas lielākie plēsējputni. Jūras ērgļi zivis no ūdens izrauj ar nagiem. Mūsu mazākais ērglis – zivju ērglis – ir ļoti izveicīgs zvejnieks, kas medījuma dēļ ir gatavs pat izpeldēties.

Abas putnu sugas Igaunijā un Latvijā ir diezgan kuplā skaitā, tomēr tās ir reti sastopamas. Pirms trīs gadiem kaimiņvalstu ornitologi nolēma, ka jāizglīto tie, kas ikdienas darbā sastopas ar ērgļiem, – mežstrādnieki, zivjaudzētāji, mednieki utt.

Divu gadu laikā 1000 cilvēku uzzināja, kā ērgļi dzīvo un kāpēc tie jāaizsargā. „Mazs automobilis pa likumainu ceļu brauc ātri, bet liels traktors steidzoties nobrauc no ceļa. Līdzīgi arī mazie putni uz vides izmaiņām spēj reaģēt ātri, bet lielie ne. Ja daudz mainām ērgļu dzīves apstākļus, viņi nespēj pielāgoties,” skaidro U. Selliss. Tādēļ ērgļu ligzdošanu mežā nedrīkst traucēt, kā arī aizbaidīt no viņu „restorāniem” – ūdens krātuvēm.

Valsts Mežsaimniecības dabas aizsardzības daļas speciālists **Tomass Hirse** stāsta, ka bija vērtīgi uzzināt, kā noteikt ērgļu sugas un identificēt to ligzdas. „Tāpat tika pievērsta uzmanība tam, ka pētnieki jāinformē par ligzdu vietām.” T. Hirse organizēja mežstrādnieku dalību

Bija aizraujoši vērot, kā ērgļi rūpējas par savu jauno paaudzi, kādi prieki un bēdas nāk tam līdzī.

Kā ērgļi kļuva par zvaigznēm

ērglis = kotkas

semināros un nosūtīja viņiem arī lieliskus jaunumus: putnu dzīvei var sekot līdz caur ligzdās izvietotajām kamerām. „Bija aizraujoši vērot, kā ērgļi rūpējas par savu jauno paaudzi, kādi prieki un bēdas nāk tam līdzī,” viņš piemin.

Latvijas Dabas fonda ornitologs **Jānis Ūze** stāsta, ka vislielākais pārsteigums bija tas, ka tik daudzi novēroja ērgļus caur vebkamerām. „Igaunijā dzīvojošais zivju ērglis tika skatīts gandrīz piecus miljonus reižu gadā!” Pastāvīgi viņam sekoja līdzī vidēji 3000, dienā kopā 45 000 cilvēku. Publika bija no 140 valstīm, visvairāk no Vācijas, Zviedrijas, Krievijas un Dānijas.

Ar putniem piestiprinātajiem raidītājiem pētnieki ievāca informāciju par ērgļu ligzdošanu, pārlidojumiem u.c. Jūras ērgļi daudz neceļo, lai gan pa to laiku viens no viņiem pavadīja vasaru Ziemeļu ledus okeāna krastos, un zivju ērgļi ziemu pavadīja Āfrikā.

Zinātnieki arī izstrādāja vienotu putnu novērošanas metodi. „No Igaunijas kolēģiem daudz iemācījāmies un turpmāk ērgļu monitoringā izmantosim jaunas pieejas,” atzīmē J. Ūze.

„Eagles Cross Borders” kopīgi īstenoja Latvijas Dabas fonds un Igaunijas Ornitologu biedrība.

Made Lāsa

Arnis Vilmsone, Jāņa Bula foto

Redzēt pozitīvo un pamēģināt

Vairis ir 34 gadus vecs, un liekā svara viņam nav. Jo **Vairis Vilemsons** visu vasaru likņā pa ogu vagām. Beidzis Apes arodskolu, viņš uz pilsētu neskrēja, bet turējās pie zemes. Desmito gadu kopā ar sievu netālu no Gaujas krastiem audzē zemenes un ave-

nes. Pie šosejas izlika izkārtņi, ka pārdod ogas. Svētdienās, kad alūksnieši brauc uz Rīgu, „Ziediņu” mājās piestāj daudzi. „Šovasar ražos aveņu šķirne ar astoņus gramus smagām ogām,” Vairis ir lepns. Kad ar igauņu uzņēmējiem seminārā rēķinājuši pašizmaksu,

aveņu kastītes cena iznākusi dikti zema. Kaimiņi brīnījušies – kāpēc tā? Vairis paskaidrojis, ka stādus audzē pats un tie neko nemaksā. Igauņi atcirtuši: „Kā – neko nemaksā? Tas ir darbs! Sava darba cena jāzina!” Vairis apdomājies un sapratis, ka tā jau ir: „Nestrādāju taču par velti – paša darbs jānovērtē un jāiekļauj pašizmaksā.”

Semināros Vairis iepazīs arī vietējos uzņēmējus, par kuriem nav zinājis. Piemēram, **Egilu Ābolkalnu**, kurš audzē 70 aitas. „Ziemā, kad dzimst jēri, es faktiski dzīvoju pa kūti,” Egils smejas. Izrauties uz semināriem nesanāk, taču tajā vienā, kurā bijis, uzzinājis, ka igauņu aitu audzētājiem arī ir maz iespēju pārstrādāt vilnu. „Vienā saimniecībā paši filcēja, bet man tam nav laika.” Vilna stāvēt sakrauta kā malka un gaidot mazgāšanu, jo tikai tad to var pārdot. Seminārā Egils uzzinājis arī to, ka pārdot jēra gaļas konservus Igaunijā nesot tik vienkārši, kā licies. „Jākooperējas, tad varbūt kaut kas sanāks. Atbalstīšu jebkuru sadarbību, jo palīdzība no malas vienmēr vajadzīga.”

Par abiem zemniekiem priecājas **Daiga Bojāre** no Apes domes. Viņa bija tā, kura uzņēmējus pierunāja atnākt uz semināriem. „Ticība, ka pašvaldība kaut kā varētu līdzēt, – maza.” Daiga atceras, ka cilvēkiem zvanijusi vairākkārt, sakot: „Atnāc un paklausies, varbūt kaut kas noderēs.” Pretī saņēmusi burkšķēšanu, ka nekādas jēgas no tā nebūšot. „Bet, ja neredz, kā notiek citur, mainīt neko nevar. Redzot pozitīvo, sāk domāt.” Tā bijis ar lauku labumu bukletu – kad tas tapis, iedvesmoti no igauņiem, vairāki zemnieki beidzot piekrituši savas saimniecības atvērt apskatei. Viņu skaitā arī **Vairis Vilemsons**. „Setumā dzirdējām: jums tādas bagātības, un mēs par tām nezinājām!” atceras Daiga un priecājas, ka ieguvusi apeniešu uzticību un pamudinājusi rīkoties.

**Ja neredz,
kā notiek citur,
mainīt neko
nevar.
Redzot pozitīvo,
sāk domāt.**

ogas = marjad
aitas = lambad

„Buy Local” īstenoja Setumā lauku pašvaldību biedrība kopā ar Apes novada domi.

leva Alberte

Sirēnām gaudojot,
pāri robežai

Leia Jarve (pirma no labās puses)
ar kolēģiem, Beti Saies foto

„Labdien, vai jūs izsaucāt ātro palīdzību? Vai varam sarunāties krievu vai angļu valodā? Mēs esam ieradušies no kaimiņvalsts...” Ar šādiem vārdiem Valgas slimnīcas neatliekamās medicīniskās palīdzības vecākā feldšere **Leia Jarve** pēdējā laikā ierodas pie atsevišķiem pacientiem.

„Neviens nav dusmojies, ka es nerunāju latviešu valodā. Cilvēkiem ir patīkami dzirdēt, ka kaimiņi viens otram šādi palīdz,” stāsta L. Jarve, kas vairākas reizes ar ātrās palīdzības automobili devusies pie pacientiem uz Latviju. Igaunijas neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādei no kaimiņvalsts tiek nosūtīts izsaukums, ja ārsta palīdzība ir neatliekama, bet vietējā komanda ir aizņemta. „Mūsu priekšrocība ir īsais brauciens, mēs varam sākt sniegt palīdzību un, kad ierodas Latvijas komanda, nodot pacientu viņiem,” apraksta L. Jarve.

Biežākie izsaukumi ir pie bērniem, kam ir drudzis, krampji, vai pie pieaugušajiem ar sirds problēmām. Reiz Igaunijas brigāde steidzās palīdzēt latvietei, kas bija iedzērusi limonādes pudelē iepildītas kodīgas ķīmikālijas. Svarīgi ir ātri ierasties arī tad, ja cilvēks ziemā paslīdējis un smagi kritis, lai novērstu ar atdzišanu vai apsaldēšanos saistītos riskus.

Valgas slimnīca atrodas robežpilsētā, Latvijas pusē robežai tuvākā slimnīca ir Valmierā, aptuveni 50 km attālumā. „Mūsu ātrās palīdzības brigāde uz Latviju tiek izsaukta 12–20 reižu gadā,” stāsta Valgas slimnīcas vadītājs **Mareks Sērs**. Ja nepieciešams, Latvijas pacienti tiek atvesti uz Valgas slimnīcu. „Transportēšana pacientiem, kam nepieciešama neatliekamā medicīniskā palīdzība, vienmēr ir smaga. Lai hospitalizētu, prātīgi izvēlēties īsāko ceļu, un lēmumu pieņemt neatliekamās medicīniskās palīdzības komanda uz vietas,” skaidro galvenais ārsts.

Lai gan šādi rīkoties ir visādā ziņā prātīgi, neatliekamās medicīniskās palīdzības pārrobežu sadarbība notiek tikai pāris gadu. 2010. gadā valstis parakstīja līgumu, tad bija jāvienojas par detaļām. Piemēram, kas no neatliekamās medicīniskās palīdzības komandas tiek sagaidīts uz vietas, kādam aprīkojumam tiek dota priekšroka, kuru dokumentu aizpildīšanu prasa kaimiņvalsts likumi.

Neviens nav dusmojies, ka es nerunāju latviešu valodā.

neatliekamā medicīniskā palīdzība = kiirabi

Mācību gaitā tika izstrādāti vienoti rīkošanās norādījumi un īsa igauņu, latviešu un krievu valodas vārdnīca neatliekamās medicīniskās palīdzības komandai. Apgūtais tika izmēģināts 2013. gada aprīlī lielās kopējās mācībās, kuru laikā kaimiņvalsts teritorijā bija jāatrod pacients un jāsniedz tam prasībām atbilstoša palīdzība. „Mācības noritēja labi, un svarīgāk pat ir tas, ka tagad mums kaimiņvalstī starp veselības aprūpes darbiniekiem ir labi paziņas, ar kuriem arī turpmāk radīsim saprātīgu sadarbības risinājumus,” vērtē M. Sērs.

Tagad L. Jarve vairākus Latvijas kolēģus jau pazīst pēc izskata un zina vārdu. „Vienīgā kopējās neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanas sarežģītā lieta ir atrast pacientu svešā vietā, it sevišķi laukos pēc norādījumiem,” viņa stāsta.

„Best Teams” Valgas un Vidzemes slimnīca sadarbojās ar Igaunijas Veselības padomi.

Anu Jēsāra

Sandra Lipska un Ilmārs Pumpurs, Jāņa Būla foto

Seno instrumentu
jaunās skaņas

Sandra Lipska un **Ilmārs Pumpurs** jau vairākus gadus desmitus aizraujas ar tradicionālo mūziku, muzicē folkloras ansamblī un tautas mūzikas kapelā, piedalās dažādu instrumentu spēles mācībās. Ilmārs stāsta, ka vispirms bijusi praktiskā interese, tad sekojušas studijas gan Kultūras, gan Mūzikas akadēmijā. Vienlaikus, lai darbos veicinātu tautas mūzikas saglabāšanos, tika izveidota Pārdaugavas tautas mūzikas biedrība.

Daudzi mūzikas instrumenti, ko lauku muzikanti spēlēja pirms gadiem simts – tādi kā lielās bungas, vijole vai mandolīna –, ir labi zināmi arī mūsdienās. Citi, ko savulaik izgatavoja vietējie meistari, tagad ir gandrīz izzuduši. Pārdaugavas tautas mūzikas biedrība ir centusies daudz darīt, lai atjaunotu seno daudzstīgu instrumentu – cimboļu, pogu cītaru un tā saukto cītarokļu – izgatavošanas prasmes. „Seno cītaru būves amata prasmi

cītara = kannel

mums, šķiet, ir izdevies nosargāt, bet tā gluži nebija ar latviešu ermoņikām,” stāsta Sandra. Izmēģinot, īpaši Vidzemē, bijis zināms savdabīgs, skanīgs un grezns plēšu instrumenta modelis. Un, tā kā slavenākais ermoņiku meistars bija **Augusts Ieviņš**, iespējams, tādēļ tautā tās iesauktas par „ieviņām”.

Reiz kādā tautas mūzikas pasākumā pazīstamais igauņu ermoņiku meistars un spēlmanis **Heino Tartess** pieteicās, ka varētu palīdzēt atjaunot latviešu instrumentus. Igauņi savulaik bija pacentusies saglabāt veco meistarību darba noslēpumus un nu piedāvāja dalīties ar savām zināšanām un pieredzi. Izmēģinot, latviešu un igauņu tautas mūzikā ir ļoti daudz kopīgā: gan dziesmas un deju melodijas, gan līdzīgas konstrukcijas instrumenti.

Kopīgi strādājot, igauņu meistari palīdzēja atjaunot latviešu „ieviņas”, bet latvieši savukārt neturēja sveici zem pūra, kad vajadzēja nodot tālāk pašu apgūto daudzstīgu instrumentu – cītarokļu (rahvakannel) – izgatavošanas prasmi. Pirmās latviešu un igauņu meistarību pagatavotās ermoņikas un cītaras (kannel) tika atdotas muzikantiem, kuri mācījās uz tām spēlēt. Tieši tā tapa pilns tautas spēles tradīciju saglabāšanas cikls.

Par lielāko latviešu un igauņu sadarbības ieguvumu, uzturot dzīvas instrumentu būvēšanas prasmes, kā arī mācoties abu zemju tradicionālo instrumentu spēli, Ilmārs uzskata vietējo kultūras tradīciju saglabāšanu. Viņš ir pārliecināts, ka tieši ar tradicionālo kultūru, tās savdabību kā latvieši, tā igauņi kļūst interesanti un atpazīstami citām Eiropas tautām – vāciešiem, frančiem, itāļiem un šveiciešiem, kuri tāpat dzied, spēlē ermoņikas, mandolīnas, vijoles un cītaras.

„House of Sounds” kopīgi īstenoja Pārdaugavas tautas mūzikas biedrība un Pelvas pašvaldība.

Tieši ar tradicionālo kultūru kā latvieši, tā igauņi kļūst interesanti un atpazīstami citām Eiropas tautām.

Titis Tots,
Jasui Hertsmana foto

Slidotava
pulcē cilvēkus

2011. gada oktobris, jaunizveidotās slidotavas atklāšanas ceremonija Reugē. Sapulcējušies ciema ļaudis un skolēni, Igaunijas Hokeja federācijas prezidents **Jāns Melders** un kaimiņi – partneri no pretējās robežas puses Apes. **Kalvi Keva**, iepriekšējais Reuges pagasta vecākais, tagad Rīgikogu deputāts, **Tītam Totam**, pašreizējam Reuges pagasta vecākajam, svinīgi pasniedz sniega lāpstu – lai ledus stadions vienmēr būtu gluds un slidens! Aplausi un smaidi.

Gandrīz trīs gadus vēlāk pagasta vecākais T. Tots atzīst: viņš neticējais, ka arī pats tā aizrausies ar hokeju. Tagad pagasta vadītājs ir hokeja komandas „Rõuge Snai prid” biedrs – tiklīdz aiz loga ziema un laika apstākļi ļauj doties uz ledus, hokeja spēlētājus vakaros var sastapt izgaismotajā laukumā, dzenājot ripu. Slidotavas izveide veicinājusi aktīvu darbību: papildus hokeja komandas dibināšanai tika iegādāta ledus uzturēšanas tehnika, hokeja kluba aprīkojums, noalgots treneris.

Ar sportošanu aizrāvušies teju vai visi ciema ļaudis, un laukumu dodas izmantot arī interesenti no tālienes – Veru un Tartu, jo otras tik labas brīvdabas slidotavas Dienvidigaunijā nav. „Pateicoties mūsu iespējām, nodibināta komanda arī Menistē, un mēs noorganizējam Igaunijas mēroga ziemas spēļu hokeja turnīru,” stāsta **Jānuss Marks**, pagasta attīstības padomnieks. „Tas ir reģiona pienesums arī tūrisma nozarē.”

Pirms hokeja treniņiem ledus ir brīvs, un ikviens to bez maksas var izmantot savu slidošanas prasmju uzlabošanai. „Pagasta iedzīvotāji ir ļoti apmierināti,” novērtē Jānuss Marks, kurš arī pats kopā ar 13 gadus veco dēlu Martenu dodas uz hokeja laukumu. Slidas par simbolisku cenu var nomāt skolas ēkā. Jaunākais dēls Markuss uz slidotavu dodas kopā ar saviem bērnudārza grupiņas biedriem. Šogad nepaveicās ar sniegu slēpošanas priekiem, tomēr skolēnu sporta nodarbības brīvā dabā norisinājās tik un tā – tās notika slidotavā.

Reuges hokeja laukuma izveide veicinājusi savstarpējās attiecības ar kaimiņiem no Apes, kuri laukuma izveidē iesaistījušies jau no pašiem pirmsākumiem. Apes ļaudis hokeju tagad dodas spēlēt uz Reugi, bet vasarā Reuges iedzīvotāji brauc pie apeniešiem spēlēt volejbolu. Ir noorganizētas kopējas sporta tematikai veltītas mācības, kur uzstājas

Ar sportošanu
aizrāvušies teju
vai visi ciema
ļaudis.

arī medaļnieks **Allars Levandi**. Gandrīz visi Reuges hokeja turnīri ir starptautiski – pēdējo reizi šeit varēja sastapt dalībniekus no Igaunijas, Latvijas un Somijas. Igaunijas Hokeja federācija liek lielas cerības uz Reuges nākamo hokejistu paaudzi.

Reuges ļaudis ledus laukumu ir pratuši labi izmantot. Pērn vasarā sporta kluba un pagasta sadarbības rezultātā laukumam uzklāja mākslīgo zāli, un tagad laukumā notiek arī karsti futbola mači.

„Sportborder” vadošais partneris bija Apes novada dome, partneri – Reuges pagasta valde un Reuges sporta klubs.

slidotava = liuvāli

Tīa Kennusāre

**Kamīnrožu dārza
saimnieces**

„Te viss jāsajūt ar pirkstu galiem,” skaidro viesu mājas pārvaldniece **Sandra Liepkāja**, kuras lauku nama virtuve laiku pa laikam pārtop varenā kamīnrožu siltumnīcā. Un papes puķes te tiešām aug griezdamās! Vispirms no papīra olu kastītēm jāizplēš un jāizloka vajadzīgās formas sagataves. Kamēr tās top, uguns, malkas plīti kuroties, uzstīd kādu skaļāku knipi, lai Sandra dzird un pamet aci uz skārdeni ar ķiršsarkanu parafīnu. Kad pietiekami uzsilis, tajā pāris reižu iemērc sagataves, un tad cakainās skaistules liek žāvēties uz cepampapīra. Nepaiet ne puse dienas, līdz dārzs turpat virtuvē uz saimes galda braši saplaucis.

Paberzies starp citiem ļaudīm, paskaties, kā no nekā radīt labas lietas, – uzreiz cits dzīvesprieks, cita dzīves garša!

Vēl pirms pāris gadiem par kamīnrozēm Latvijā nekas nebija dzirdēts. Bet tad Apē izziņots brauciens meistarklasei uz Varstu Igaunijā, lai iemācītos pagatavot superefektīvu un pie viena dekoratīvu iekuru kamīniem. Pulciņš solīdu dāmu devās pie igauņu pasniedzējas. Arī **Irīna Piterāne**, kas pēc profesijas ir puķkope, taču pagaidām – bezdarbnieces statusā. Tādā brīdī vēl jo vairāk katra papildu prasme ir zelta vērtē. „Paberzies starp citiem ļaudīm, paskaties, kā no nekā radīt labas lietas, – uzreiz cits dzīvesprieks, cita dzīves garša! Jūti, ka esi aprītē, ka vēl spēj mācīties un ar savu roku darbu citus pārsteigt,” mundri teic Irīna. Sandra vēl piebilst: „Kad darbojies, nemaz negribas daudz plāpāt! Tik ķibinies un skaties, lai tiec līdzī pārejām.”

Abas apenietes atzīst, ka lieliski sapratušās ar igauņietēm, jo valoda komunikācijā nav noteicošais faktors. Irīna stāsta: „Igaunietes, kuras jau prata rozēs taisīt, bez kautrēšanās nāca klāt, parādīja, pabikstīja. Es atkal vēroju, cik smuki vietējās kundzītes, kurām jau vismaz septiņdesmit, bija pārņemtas ar rozīšu taisīšanu. Nu nav cilvēkiem gados tikai mājās pie mūrīša jātup! Man joprojām prieks veikalā netīšām saskrieties ar tām meitenēm. Vienmēr sasmaidāties, ar Mariannu arī parunājamies, jo viņa zina krieviski!”

Irīnas meita mamma dāvinātās kamīnrozēs nolikusi redzamā vietā, kas vien jau sildot sirdi – nav vis nobāztaš pašzobelē prom no acīm. Bet Sandras atvase Krista likusi sadūšoties uz pirmizrādi Apes tirdziņā, un arī vīrs mudinot – jāiet taču tautās! Tad karstās

rozēs uzplauks ne vien pašu radu un draugu mājās, bet arī sveši ļaudis ievērtēs, kādus meistardarbus var radīt tad, ja igauņu un latviešu sievietes apvieno izdomu, zināšanas, prasmes un spēkus.

„Still Active” īstenoja Latvijas kopienu iniciatīvu fonds sadarbībā ar Apes novada domi, Varstu tautas namu, Helmes pašvaldību, Ķoņu kalna dzīves skolu, Naukšēnu novada domi, Apes attīstības klubu, Tāgeperas brīvprātīgo biedrību un Varstu pašvaldību.

Elita Marga

kamīns = kamin

Tūli Pertelas sākotnējais plāns bija uzrakstīt finansējuma pieprasījumu vienas ostas attīstībai, tomēr aktīvajai dāmai („Esmu uzrakstījusi daudzus projektus, un daudzi no tiem ir arī saņēmuši finansējumu,” viņa iepazīstina ar sevi) radās grūtības ar sadarbības partneru atrašanu Latvijā. Bet ar **Kristianu Jackeviču** no Ventspils jauniešu domes jau no pirmā e-pasta saruna virzījās uz priekšu. Un osta tobrīd palika otrajā plānā. „Mums uzreiz ļoti labi saskanēja,” atceras Tūli. Aktīvās e-pastu apmaiņas rezultātā tika nolemts, ka labākais veids, kā no radušās sinerģijas latviešiem un igauņiem gūt kādu labumu, ir sākt organizēt kopējus pasākumus jauniešiem. „Līdz brīdim, kad mēs beidzot vaigu vaigā satikāmies, bijām apmainījušies jau ar 100 e-pastiem,” atminas Tūli. Viņa to tik precīzi zina teikt, jo bija radusies sportiska ziņkāre saskaitīt savstarpēji nosūtītās vēstules. „Visi e-pasti bez izņēmuma bija patīkami,” viņa piebilst. „Es biju organizatoriskās komandas pati vecākā locekle, bet ne reizi no jauniešiem nesajutu nopēlumu par to,” atceras Tūli.

„Vecā labā Tūli,” saka **Mihkels Silds** no Sāremā, ja viņam lūdz atcerēties kopējos Latvijas un Igaunijas jauniešu pasākumus, kuru organizatoriskās komandas biedrs viņš bija. Mihkels vēl līdz šim atceras pirmo tikšanos ar Tūli, kad viņš pa pusei netišām apsolīja, ka būs organizatoriskās komandas loceklis. Tūli dzīvesprieks un entuziasms bija tik saistoši, ka Mihkelam pat neienāca prātā viņas idejām nepiekrīst. „Es sākumā pat nesapratu, kur esmu apsolījis piedalīties, vienkārši pateicu savu jāvārdu,” smejas Mihkels. Viņš atzīst, ka jauniešu nometņu organizēšana vairoja viņa drosmi un iniciatīvas spējas, tāpat, pateicoties dalībai jauniešu pasākumos, viņš daudz labāk komunicē. „Man šķiet, ka starp Igaunijas jauniešiem nav ļoti izplatīts piedalīties šādās iniciatīvās,” uzskata Mihkels un konstatē, ka šādu iniciatīvu popularitāte noteikti pieaug. Lai gan pavisam tuvus sirdsdraugus no Latvijas, ar kuriem joprojām ikdienā komunicēt, Mihkels nav ieguvis, viņš noteikti ir iemantojis dažus ļoti labus paziņas – lai, braucot uz Latviju, nav jātērē nauda par viesnīcu. Tāpat arī viņš jauniešu pasākumos, ja nepieciešams, savās mājās labprāt izmitina par paziņām kļuvušos latviešus.

Līdz brīdim, kad mēs beidzot vaigu vaigā satikāmies, bijām apmainījušies jau ar 100 e-pastiem.

100 patīkami e-pasti un aktīvi jaunieši

Starp citu, oficiālās sadarbības pēdējā dienā Kristiana un Tūli pastkastē bija sakrājušies 170 savstarpēji nosūtīti e-pasti. Jaunās zināšanas un pazišanās, ko Latvijas un Igaunijas jaunieši ieguva, pateicoties šiem e-pastiem, diemžēl nevar tik vienkārši saskaitīt.

„Youth Initiatives and Cooperation” kopīgi īstenoja Ventspils jauniešu dome un NVO Trīgi piedzīvojumu pludmale.

sala = saar

Anna Līsa Repo

Uģis Amons, Andra Arhomkīna foto

**Dalāties
ar prasmēm**

„Saites starp Ogres uzņēmējiem, Ventspils Augstskolas inženierpētniecisko centru un Tartu Zinātnes parku pastāvēja jau sen, jo kopīgi risinājām dažādas tehniskas problēmas. Bet pirms dažiem gadiem mēs kopīgi sākām meklēt iespēju, kā ne vien ar intuīciju un prātu, bet jau ar pasaulē atzītām metodēm tuvoties Rietumu ražošanas un uzņēmējdarbības pārvaldes stilam,” stāsta Ogres Biznesa un inovāciju centra vadītājs **Uģis Amons**. Studējot Rīgas Tehniskajā universitātē, viņš klausījies lekcijas Latvijas un Norvēģijas sadarbības programmā par inovatīvu uzņēmējdarbību. Jau konsultējot jaunos uzņēmējus, Uģis aizrāvusi ideja par ražošanas efektivitātes uzlabošanas metodi, kuru Rietumu uzņēmēji pārņēmuši no japāņu kompānijas „Toyota”, – LEAN menedžmentu. Un kā nākamais prasmju pakāpes garants bija biznesa plānu sagatavošanas rīka jeb „iPlanner” apguve.

Svarīgāko atziņu var raksturot īsi: „Pacietību, pacietību un vēlreiz pacietību.”

„Igauņu partneri, veidojot un attīstot savus uzņēmumus, vairāk pieturas pie rietumnieku standartiem, bet Latvijas uzņēmēji ir tādi austrumnieciskāki,” spriež Uģis. „Apmēram pusei man zināmo uzņēmēju nav arī stingru biznesa plānu, un daudzi no viņiem nezin kāpēc uzskata, ka nav ko tur daudz ar tiem papīriem ķēpāties.”

Tiesa, situācija gan pamazām mainās uz labo pusi. Ogrē tagad izveidojusies uzņēmēju šūniņa, kas rūpīgi analizē savas kļūdas un ievēro principus, kuri pasaulē jau veiksmīgi darbojas. Tādējādi viņiem ir iespēja netērēt lieki laiku, no jauna izgudrojot velosipēdu. Turklāt līdz ar pieredzi attīstās un dzimst arī jaunas idejas. „Pateicoties kontaktiem ar igauņu kolēģiem, savā profesionālajā varēšanā esmu audzis pats, daudz ieguvis biznesa centrs, un arī Ogres uzņēmēju darbošanās ir kļuvusi krietni efektīvāka.”

Ogres uzņēmējs **Ēriks Mikštas**, kura metāla konstrukciju uzņēmums savā darbībā iedzīvina caur Tartu ienākušo LEAN menedžmentu, teic, ka svarīgāko atziņu var raksturot īsi: „Pacietību, pacietību un vēlreiz pacietību,” pieradinot strādniekus pie domas, ka viņi paši atbild par to, ko dara. Nav nepieciešamības pēc vēl viena priekšnieku posma starp tiešo darba darītāju un firmas vadību. Mainās arī cilvēku domāšana.

Viņam piekrīt arī siera ražotājs **Māris Legzdiņš** no uzņēmuma „SierŠtelle”, kas, izmantojot „iPlanner” programmu, krietni atvieglojis sava uzņēmuma finanšu plānošanu, projektu rakstīšanu un attiecības ar bankām.

Skaidrs, ka sadarbība starp Ogrī un Tartu turpināsies, turklāt tajā arvien vairāk ir ieinteresētas abas puses.

„Skills Centre” vadošais partneris bija Ogres Biznesa un inovāciju inkubators, partneri – Tartu Zinātnes parks un Ventspils Augstskola.

Ģirts Kondrāts

Draudzīgs un kaislīgs futbols

Timo Afanasjevs, Lauri Kulpsos foto

Igaunijas futbolisti, spēlējot ar Latvijas puīšiem, bija pārsteigti: dienviņu kaimiņi bija patiesu dusmu pilni! Kad futbola kluba „Tartu FC Santos” puīši pirms diviem gadiem sacentās ar Gulbenes un Smiltenes klubu, viņi saprata, ka pieklājīgas bumbas driblēšanas nebūs. Latviešu puīšu asinis vārījās, un, skrienot pretinieku vārtu virzienā, viņi krustus nemeta, bet kārtīgi pagrūstījās, ja tas bija nepieciešams. „Viņi ir tādi spēcīgāki un niknāki un spēlē nedaudz krieviskāku futbolu. Teicu mūsu puīšiem, ka arī jābūt nedaudz niknākiem. Kad ej spēlēt, tad jādod maksimums,” stāsta treneris **Timo Afanasjevs**.

Apbalvoti tika visi 1400 zēni, kas piedalījās četrās sadraudzības spēlēs, lai gan treneris redzēja, ka starp 8–9 gadus vecajiem spēcīgāki bija igauņi, starp 10–11 – latvieši, 11–12 gadus vecajiem – atkal igauņi.

Spēlēšana ar dažādiem pretiniekiem nāk par labu futbolistu attīstībai, jo tā iemācās atpazīt pretinieku komandas stilu un spēlēt pret to. Igaunijai no latviešiem iemācījās agresīvāku spēles stilu, savukārt latvieši redzēja labāku spēles tehniku.

„Vislielākā atšķirība ir tā, ka mūsu klubs ir profesionālāks un spēlē mūsdienu futbolu. Latvieši spēlē vēl padomju laika – uz rezultātu ļoti orientētu – spēli,” ir pamanījis T. Afanasjevs. Viņš latviešu treneru sejās redzēja, ka igauņi – attiecībā pret bērniem draudzīgāks – futbols atstāja uz viņiem iespaidu. Igaunijas klubā bērniem vairāk tiek ļauts baudīt bērniību un spēlēt bumbu ar labpatiku, nevis uzreiz strikti tiek pieprasīts rezultāts kā no pieaugušajiem. „Aizbrauksim mājās un pamēģināsim nedaudz citādi,” varbūt kāds latviešu treneris nosprieda.

Timo Afanasjevs stāsta, ka izbraukuma spēles paplašina redzesloku, kā arī sniedz pozitīvas emocijas un pašpārliecinātību. „Atceros, kā es pats bērībā no šādiem izbraukumiem guvu pārlicību un pēc tam mājās biju daudz drosmīgāks. Pateicoties tam, bērni arī iemācās, kā jāuzvedas futbola vidē, un saprot, ka ir daļa komandas.”

Kluba prezidents **Mēliss Ēlmae** stāsta, ka tikšanās ar latviešiem bija īpašas arī tāpēc, ka papildus sportam bija arī kultūras programma. Bērni varēja apmeklēt teātri, mācīties kaimiņu valodu, galvenokārt futbola terminoloģiju, un vienkārši cits ar citu komunicēt. „Tas bija liels notikums, ar pilnīgi citu elpu un enerģiju.

Bērni iemācās, kā jāuzvedas futbola vidē, un saprot, ka ir daļa komandas.

Tāda līmeņa pasākumi mums vairāk nav bijuši." Tomēr saikne ar latviešiem nav pārtrūkusi, un mazāko grupas līdz šim cita citu apciemo. „Kad Tartu pēc diviem gadiem būs futbola halle, varēsim kalt jau lielākus plānus, un tad arī latvieši noteikti gribēs braukt pie mums ziemā spēlēt. Viņi vienmēr ir laipni gaidīti,” piemetina Timo Afanasjovs.

„Friendship Through Football” kopīgi īstenoja futbola klubi „FC Santos”, „FB Gulbene 2005” un „FK Abuls Smiltene”.

Made Lāsa

spēle = māng
asinis = veri

Hēlēna Raule, Kaspāra Dobrovolska foto

Viļņu pavēlnieki

„Esmu bailīga. Neskatos šausmu filmas, labāk komēdijas,” atzīst **Helēna Rause**. Un to saka burāšanas čempione, kas apsteigusi somu un igauņu zēnus!? Rīdziniece Helēna ir 17 gadus veca un burā desmito gadu. Viņa ir draudzīga un smaidīga. „Es tiecos pēc tā, ko vēlos sasniegt. Man ļoti patīk jūra un burāšana, tās sniedz daudz pozitīvu emociju.” Tieši tāpēc nedēļu ilgā nometne Sāremā bija viņai kā radīta. Ikdienā Helēna trenējas Rīgas jūras līcī, taču nometnē treniņi bija atklātā jūrā. „Sāremā es iemācījos apstrādāt vilni, lai nezaudētu ātrumu un nepiesmeltu laivu. Saprātu, kā vilni izmantot mazā vējā, lai gūtu no tā labumu.”

Kādu dienu nometnē pēc treniņa, nākot krastā, izveidojās sastrēgums. Lai kā Helēna centās nokļūt uz sauszemes, igauņi viņu atgrūda, lai pirmie krastā tiktu savējie, nevis konkurenti – latvieši. „Tad nu es sadusmojos un sāku bārties latviski. Protams, viņi nesaprata, ko saku, bet pēc manas sejas izteiksmes nojauta, ka joki mazi. Tagad viņi ir mani draugi.

Mans vislielākais ieguvums no šīs nometnes ir draudzene – **Marie Pihlas**.” Marie ir gadu jaunāka par Helēnu. Simpātiska, klusa meitene. Talantīga un ļoti neatlaidīga. Marie dzīvo Sāremā. „Visās sacensībās bijām sīvākās konkurentes, tomēr laika gaitā sapratām, ka varam arī uzturēt draudzīgas attiecības.”

Nometne noslēdzās ar nelielām sacensībām, Helēna ieguva 2. vietu. Igauņu ūdeņos apgūtās prasmes Helēna parādīja gadu vēlāk Piritā, kur piedalījās ap 100 burātāju no Somijas, Krievijas un Igaunijas. Tāda mēroga sacīkstēs viņa piedalījās pirmoreiz. „Lielas cēribas uz augstu rezultātu neliku, taču sirds dziļumos ticēju, ka varu nobraukt labi.” Skatītājos bija māsa un vecāki, kuri uzmundrināja un Helēna uzvarēja meiteņu klasē, kopvērtējumā iegūstot 14. vietu.

Viņa apsteidza arī sava kluba biedru **Eduardu Stipnieku**. „Sacensībās igauņi ir ātri un cīnās līdz pēdējam,” saka Eduards. Sāremā viņam palikšot prātā ar medūzām un vēju, „kas tur vienmēr ir labs. Līdz ar to viņi arī. Es, tāpat kā Helēna, tieši Sāremā iemācījos apstrādāt vilni”. Arī Eduardam no nometnes ir draugs, ar kuru sazinās „Facebook”.

„Tas bija ļoti jauki. Saule, vējš, ūdens – viss veselībai! Un sadraudzība ar igauņiem,” nometni atceras treneris Valdis Alviķis. Kontakti izveidojušies labi, sadarbība ar igauņu klubiem – spēcīgāka. „Lai arī sazināties interneta laikmetā iespējams labi, attiecības veidojas

Lai arī sazināties interneta laikmetā iespējams labi, attiecības veidojas tikai klātienē.

tikai klātienē.” V. Alviķim īpašs prieks, ka sadraudzējušies bērni. Dažiem tika arī atklāšanas prieks, jo Sāremā salā bija pirmoreiz.

„Young Sailors” kopīgi īstenoja Latvijas LASER klases asociācija, Latvijas Burāšanas federācija, Pērnavas jahtklubs un Sāremā Jūras sporta asociācija.

leva Alberte

Rīgas jūras līcis = Liivi laht

**Bumba šeit
un pāri robežai**

Igaunju puīši spēlē futbolu, Jāsu Hertsmana foto

Spēles ar bumbu gan Igaunijā, gan arī Latvijā bijušas cieņā gadiem. Pārrobežu sadarbības laikā tika nolemts dot iespēju abu valstu jauniešiem sacensties labākos sportošanas apstākļos – abu valstu aktīvajiem jaunajiem sportistiem tika izremontētas vingrošanas zāles un sagādāti nepieciešamie sacensību atribūti. Papildus tika aktīvi organizētas sporta sacensības.

Ar labākiem sportošanas apstākļiem Igaunijas un Latvijas pierobežā tika veicināts veselīgs dzīvesveids; aprīņķi, kas piedalījās Igaunijas pusē, bija Anna (vadošais aprīņķis), Veru un Lasva, Latvijas pusē – Liepna, Ilzene, Alsviķi un Zeltiņi.

Zeltiņu novada padomes locekle **Elita Laiva** atminas: „Ideja radās 2009. gadā, kad Zeltiņu novada padomes darbinieki centās atrast variantus pastāvošo sporta veidu atbalstīšanai un attīstībai.” Tika plaši meklētas iespējas, kā radīt labākus apstākļus, lai palielinātu ieinteresētību sporta veidos ar bumbu, un „Cross Border Ball” ideja tam atbilda ļoti labi.

Pēc Elitas teiktā, Zeltiņos komandas sporta veidi vienmēr bijuši cieņā. Piemēram, ikgadējās pludmales volejbola un futbola sacensības šajā novadā ir sena tradīcija. Iespēja uzlabot sportošanas apstākļus un tajā pašā laikā veidot ciešāku saikni ar kaimiņvalsts sportistiem Zeltiņu novadam bija vilinošs piedāvājums, un tā tika nolemts piedalīties projektā.

Pēc viņas stāstītā, sadarbība ar Igaunijas puses komandu bija ļoti laba. „Viņiem jau bija iepriekšēja pieredze, piedaloties līdzīgos sadarbības projektos, un, pateicoties viņiem, mēs guvām iedrošinājumu, kā šādi projekti ir realizējami,” piemetina Elita Laiva.

Par sacensību organizatorisko pusi Elitai Laivai ir tikai labas atmiņas. Iespējams, tas ir arī viens no iemesliem, kādēļ Igaunijas un Latvijas savstarpējā sportiskā sadarbība turpinājās arī vēlāk. Arī pēc oficiālās sadarbības beigām Igaunijas basketbolisti dodas uz sadraudzības spēlēm Latvijā.

Spēles ar bumbu gan Igaunijā, gan arī Latvijā bijušas cieņā gadiem.

Arī Ilzenes novada kultūras darbiniecei Lindai Laivai ir tikai labas atmiņas saistībā ar „Cross Border Ball”. Viņa atminas: „2011. gada septembrī organizējām Igaunijas un Latvijas basketbola sadraudzības spēli.” Šīs sacensības notika, pateicoties „Cross Border Ball”. Sacensību norises vieta bija sporta zāle, kurā bija viss nepieciešamais basketbola sacensībām: rezultātu tablo, bumbaras, grozi utt. Bija nomainīta arī sporta zāles grīda.

bumba = pall

„Cross Border Ball” īstenoja Alūksnes, Apes un Veru pašvaldība sadarbībā ar Lasvas brīvā laika sporta veidu biedrību.

Anna Līsa Repo

Māris Bambiņš, Jāņa Būla foto

Kopīgi darīt vienu darbu

Ainažu Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības valdes priekšsēdētājs **Gints Kopštāls** igauņus satiek diendienā. Turklāt Ainažu ugunsdzēsējiem pāris reīzu gadā nākas aizskriet kaut ko nodzēst arī Igaunijas pusē. Kamēr, piemēram, uz Hēdemēsti, atbrauktu ugunsdzēsēji no Pērnavas, nelaiemes vietā vairs nebūtu ko dzēst. Divas reizes gadā Gints Kopštāls savus kolēģus sastop arī Ziemeļlivonijas festivālā, kas vasaras sākumā

Kad pretī nāk skursteņslauķis melnā tērpā ar spožām pogām, ikviens saprot – šis vīrs nes laimi.

notiek Igaunijā, bet, vasarai beidzoties, Latvijā. „Mašīnas mums ir vienādā krāsā, bet tehniskajā nodrošinājumā igauņi ir pārāki,” viņš atzīst. „Kamēr mēs cīnījāmies, lai Brīvprātīgā ugunsdzēsēju biedrība izdzīvotu, igauņi brauca starptautiskajās misijās palīdzēt dabas stihijās cietušajiem. Labi, ka tagad pierobežā kopīgi darām vienu darbu.”

Tikmēr Latvijas Skursteņslaucītāju amata brālības prezidents **Māris Bambis** ar labu vārdu piemin pirmo latviešu un

notiek Igaunijā, bet, vasarai beidzoties, Latvijā. „Mašīnas mums ir vienādā krāsā, bet tehniskajā nodrošinājumā igauņi ir pārāki,” viņš atzīst. „Kamēr

igauņu skursteņslaucītāju konferenci Hēdemēstē, kas kļuvisi par atskaites punktu Latvijas un Igaunijas pierobežas ugunsdzēsēju un skursteņslauķu brālības sadarbībā. „Pēc tās mēs paši dažādās vietās Latvijā un Igaunijā jau labu laiku tiekamies ar amata brāļiem četras piecas reizes gadā un savā starpā pārrunājam mums svarīgākās lietas. Protams, ne par skursteņu slaucīšanu vien. Pērn mums interesēja arī tas, ko šogad piedzīvojām paši, – eiro ieviešana.”

Viņš stāsta, ka kvēpi un veco laiku skursteņi Vidzemē un Igaunijā daudz neatšķiras. Jaunākos laikos gan Latvijā vairāk ienāk uz vācu tehnoloģijām balstīti skursteņi, savukārt igauņi seko somu pieredzei. Taču tās ir tehniskas nianšes.

Latvijā Skursteņslaucītāju amata brālības meistarū un zeļļu diplomu ir 63 cilvēkiem. Igaunijā arī ir sava Skursteņslauķu palāta, bet līdztekus arī ugunsdzēsēji īsākos kursos apmācot savus skursteņslaucītājus. „Tikai ne jau katrs, kurš teorētiski zina, kā izslaucīt skursteni, tūlīt būs meistars. Tāpēc kopā ar igauņu kolēģiem domājam, kā labāk nosargāt amata mundieri,” bilst Māris. Taču netrūkst arī jauku brīžu. „Kad Rūjienā bija Laimes diena, uz svētku gājienu uzaicinājām savus kolēģus no Igaunijas, jo visur pasaulē, kad pretī nāk skursteņslauķis melnā tērpā ar spožām pogām, ikviens – īpaši meitenes – uzreiz saprot, ka šis vīrs nes laimi. Igauņi mūs atcerējās, kad Tallinā bija pilsētas svētki, un pēc gājiena sarūpēja svētku pusdienas. Jau otro gadu visi brauksim uz Itāliju, kur Santa Marija Madžore pilsētiņā notiek starptautisks skursteņslaucītāju festivāls. Tur kopā ar daudz Eiropas valstu amata brāļiem iesim gājienā, kas simboliski turpinās Hēdemēstē iesāktu ceļu,” stāsta meistars.

skursteņslauķis = korstnapūhķija

„Fire Safe” partneri bija Latvijas Ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Alojās novada dome, Latvijas Brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, Hēdemēstes pašvaldība un Salacgrīvas novada dome.

Ģirts Kondrāts

„SIB Netā” gazeles atspērās

Tartu Zinātnes parks, Bēti Saies foto

Pārdesmit igauņu un latviešu kādā mazā ēstuvē Valmieras tuvumā ēda auksto zupu, kuru viņi nosauca par „SIB Net” zupu, un prātoja: „Nu gan esam savārijuši zupu.” Šie jaunieši pirms četriem gadiem izvirzīja sev sarežģītu uzdevumu: izveidot tīklojumu, kas atbalstītu strauji augošos uzņēmumus jeb gazeles. „Vēlējāmies noskaidrot to visvājākās vietas, piedāvāt atbalstu inkubācijas veidā un koncentrēties uz jautājumu, kā to finansēšanai piesaistīt riska kapitālu. Sākumā likās, ka mēs nemācēsīm atšķetināt šo kamolu, tomēr, jo tālāk, jo skaidrāka tapa bilde. Nākamajā reizē, kopīgi ēdot zupu, mēs vairs nebijām tik norūpējušies,” stāsta **Vaido Mikheims** no Tartu Zinātņu parka.

Ar „SIB Net” („Small Innovative Business Promotion Network”) ideju nāca klajā Ventspils Augstskolas cilvēki, kuri savām studentu grupām vēlējās palīdzēt labu komercideju īstenošanā. Kā Ventspilī, tā Tartu drīzumā nodibināja priekšinkubatoru, kurā iesācējuzņēmumiem tika rīkotas mācības un komercideju konkursi.

„New Garage Time” vadītājs **Mehiss Perns** ar savu komandu uzvarēja vienā šādā konkursā. Jaunieši piedāvāja ideju, kā ar IT līdzekļiem padarīt ērtāku ikdienas iepirkšanos: ar interneta starpniecību salīdzināt veikalu preču cenas, veikt preču pasūtīšanu un piegādi u.tml. „Toreiz mums sacīja, ka uzdevumu ir pārāk grūti īstenot, tomēr patlaban līdzīgu risinājumu ir daudz. Vienkārši laikam bijām pārāk stipri priekšā.”

Jaunieši savu ideju neīstenoja, toties viņiem izdevās mācīties, apmainīties ar pieredzi uzņēmumiem rīkotojos pasākumos un prēmijā iegūt bezmaksas privātkonsultācijas veselu gadu. M. Perns uzsver: „Konsultants savu darbu uztvēra ļoti nopietni. Viņš palīdzēja mums arī sakontaktēties ar cilvēkiem, ar kuriem varējām apspriest savus plānus. Tas bija ļoti vērtīgi.”

Svarīgākais tomēr bija tas, ka no komandas kodola pēc tam attīstījās jauns uzņēmums, kas nodarbojas ar interneta programmatūras izveidi. „Darba ir daudz, tomēr mēs vēl neesam pietiekami apmierināti. Mērķis ir attīstīties par uzņēmumu, kas nevis piedāvā pakalpojumu, bet gan ražo,” skaidro M. Perns.

Pašreiz mums ar latviešiem ir lieliska sadarbība uzņēmējdarbības vidē, un dažkārt Rīgu apmeklēju biežāk nekā Tallinu.

Divu gadu laikā ar inovatīvo mazo uzņēmumu sekmējošo tīklojumu sadarbojās ap 500 uzņēmumu no Dienvidigaunijas un Latvijas Kurzemes un Rīgas reģiona. Inkubatorā uzņēmumiem palīdzēja izstrādāt uzņēmējdarbības modeli, izveidot stabilu komandu, piesaistīt kapitālu, attīstīt radošumu utt.

Papildus starp igauņiem un latviešiem nostiprinājās uzņēmējdarbības saikne. „Agrāk mēs neko daudz par Latviju nezinājām. Latvija bija sveša zeme. Tagad ar viņiem ir izveidojusies laba sadarbība, un dažkārt Rīgu apmeklēju biežāk nekā Tallinu,” atzīst Vaido Mikheims.

Pie „SIB Net” īstenošanas strādāja Rīgas plānošanas reģions, Baltijas Studiju institūts, Rīgas Ekonomikas augstskola, Tartu Zinātnes parks, Ventspils Augsto tehnoloģiju parks un Ventspils Augstskola.

Made Lāsa

aukstā zupa = külm supp

Jānis Zilvers un Jānis Zilvers,
Andra Arhontikina foto

Šaujām dzirkstošo!

Jānis Zilveris dzīvo vienā no Latvijas skaistākajām vietām – Siguldā. Pēc izglītības inženieris–celtnieks, taču profesijā nestrādā. Jānis darbojas pilsētas domē un audzē augļukoku un ogulāju stādus. Arī ābolus un bumbierus. Zemnieku saimniecībā „Pīlādži” darbojas visa Zilveru ģimene. Par viņa darišanu Jānis iedomājās regulāri, jo ābolu dārzā netrūka. Uz to mudināja arī dēls **Jānis**, kad atgriezās no studijām Somijā, kur iemācījās raudzēt vīnu. Abiem Jāņiem bija idejas, kā tikt pie vīna, taču pietrūka saņemšanās da-

rišanu sākt. Ciemošanās Polli pētnieciskajā institūtā bija tieši laikā. „Radās izpratne par pārstrādi. Izpētīju iekārtas,” saka Jānis Zilveris vecākais. Drīz vien kopā ar dēlu viņš rekonstruēja vecu augļu noliktavu, nopirka iekārtu un pirmo izspieda ābolu sulu. „Tagad paši šaujām savu dzirkstošo!” Jānis stāsta, ka četru gadu laikā radītas vairāk nekā desmit „Zilver” vīna šķirnes – ceriņu pussaldais, ābolu pussausais, rabarberu dzirkstošais un citi ogu, augļu, meža ogu vīni. Nu jau top arī kalvadoss. „Uz Polli institūtu braucu divas trīs reizes gadā. Jā, Dobelē arī ir institūts, taču zinātniskāks, nevis ar ievirzi ražošanā,” saka Jānis.

Polli dārzkopības institūts ir kā eksperimentāla rūpnīca: to iespējams iznomāt, lai izmēģinātu ražošanu. Ierodoties ar kasti ābolu, no tās var gan ievārijumu uztaisīt, gan sulu izspiest. To visu rūpnīcā uzreiz arī iepako. Prece ir tirgojama, jo Polli nokārtojis visas ražošanai vajadzīgās atļaujas. Ar pārtikas uzraugiem Latvijā pēc tam vajag saskaņot tikai produkta glabāšanas noteikumus. „Atliek vien sakravāt kastes, aizbraukt līdz Polli un

atgriezties ar gatavu preci. Nav ne par ko jābēdējas,” saka zinātņu doktors **Jānis Lepsis** no Pūres dārzkopības institūta, kurš kūrēja abu valstu odzinieku satikšanos.

„Tālu nav, bet nez kāpēc nebija sanācis aizbraukt,” Jānis atstāsta Vidzemes mājražotāju biežāko izteikumu pēc Polli apmeklējuma netālu no Latvijas robežas Rūjienā. Uz institūtu latvieši veda ābolus, lai izmēģinātu jauno glabāšanas metodi, kā arī sasaldēja smiltsērķšķu ogas ar visiem zariem. „Pēc tam smiltsērķšķus no tiem nokrata, un ogas nav

Četru gadu laikā radītas vairāk nekā desmit „Zilver” vīna šķirnes – ceriņu pussaldais, ābolu pussausais, rabarberu dzirkstošais un citas.

saspiedušās, kā tas būtu, ja saldētu nolasītas. Mēs to nepraktizējam, jo nav tik dziļas sasaldēšanas iekārtu,” skaidro J. Lepsis. Tieši oranžās ogas īgauņi sapirkušies, kad Pūres tirgū viesojušies ar savu preci.

Jānim pašam no Igaunijas joprojām garšas atmiņā ir kādas mazas Igaunijas saimniecības rabarberu zapte. „Tāda īsta omīšu zapte!”

„Good Fruit” īstenoja Igaunijas Lauksaimniecības universitāte, uzņēmums „Berry Farming”, zemnieku saimniecība „Lāses”, zemnieku saimniecība „Pīlādži”, biedrība „Kandavas partnerība” un Pūres Dārzkopības pētījumu centrs.

ābolu sula = õunamahl

leva Alberte

lemācās, aizraujas un tad mājās gatavo nelielus paklājiņus vai cita veida audumus, ko gadatirgos pārdot savas pilsētas iedzīvotājiem un ciemiņiem. Apmēram šāda bija notikumu virkne, kuras laikā ikviens Latvijas pilsētas Apes un Igaunijas pilsētas Menistes iedzīvotājs varēja kļūt par mājražotāju.

Lai iemācītos jaunās prasmes, bija jāapmeklē kursi Apē un Menistē. Tajos 10–15 cilvēki apguva dažādas praktiskas iemaņas. „Kursus apmeklēja gana raiba publika,” stāsta Apes novada pašvaldības pārstāve **Daiga Bojāre**. Kāds kungs un veikala grāmatvede aizrāvušies ar grozu pīšanu, savukārt viena kundze, kas pirms daudziem gadiem nodarbojusies ar aušanu, tagad notraukusi putekļus no jau piemirstajām zināšanām. Līdz ar viņu izzināt aušanas noslēpumus metās arī sporta skolotāja. Apes iedzīvotāja **Anna Duntava** aizrāvās pat ar vairākām nodarbēm: auda grīdceliņus, krāsoja dziju un sēja sieru. Dažs labs aizrautībā un vēlmē padarīt darbu augstvērtīgi devās uz Liepāju vai Lietuvu kvalitatīvu klūdziņu meklējumos. Mācībās apguva ne tikai noteiktas amatniecības prasmes, bet arī veidot vizuālo noformējumu, izkopt krāsu stila izjūtu un prasmi piedāvāt produkciju. Arī ziņas par mācībām visefektīvāk izplatījās gluži cilvēciskā veidā – no mutes mutē.

Vietējā sabiedrība ir iekustināta. Ja cilvēki redz, ka ir labi, tad viņi nāk.

Tādējādi Ape un Meniste varēja rīkot pārrobežu gadatirgus, ļaujot mājražotājiem strādāt ne tikai savā, bet arī kaimiņu pilsētā. Zīmīgi, ka pēc kursu beigšanas daudzi apgūto nepameta novārtā. „Audējas mums tiešām aizvien ir aktīvas. Arī pinēji joprojām pin. Tam tiešām ir turpinājums,” uzsver Daiga Bojāre.

Mācības bija kopīgas, tāpēc igauņi nereti devās uz Latviju, latvieši – uz Igauniju. Api un Menisti šķir burtiski desmit kilometru, tāpēc ikdienā redzēt pilsētā kaimiņpilsētas iedzīvotājus bija ierasti. Kopīgas mācības, no vienas puses, ir loģisks solis, no otras puses, valodu atšķirība tomēr ir pārāk liela un svešvalodu zināšanas ļoti dažādā līmenī.

Tādēļ vienlaikus visi mācījušies arī latviešu un igauņu valodu. „It kā mēs dzīvojam cieši kopā un sapratām vienkāršākos vārdus, tomēr, lai mācītos, vajag augstāku sarežģītības pakāpi,” stāsta Daiga Bojāre. Daudziem latviešiem kursi bija vajadzīgi, jo viņi

**Prasmes,
kas aizrauj un iedvesmo**

ikdienā strādā Igaunijā. Arī veikala pārdevējas Latvijā nereti sastopas ar igauņu pircējiem, tāpēc kaimiņu valodas prasmes lieti noderētu. Savukārt igauņiem labāk zināt latviešu valodu bijis nepieciešams, piemēram, strādājot tūrismā. Tiesa, kursu laikā, kad pārvarēts pirmais mulsums, nepilnīgās valodu zināšanas nekļuva par šķērslī, kas traucētu iegrimt kaismīgās diskusijās par vienu vai otru jautājumu, talkā ņemot arī žestu valodu.

Kursiem bija ne tikai praktiska, bet arī cilvēcīga nozīme. Kursi bija motivējoši un iedrošinoši, secina Daiga Bojāre: „Vietējā sabiedrība ir iekustināta. Ja cilvēki redz, ka ir labi, tad viņi nāk.”

„Idea on the Border” īstenoja Apes novada dome kopā ar Menistes pašvaldību.

Kaspars Ģērmanis

uz robežas = piiril
pārrobežu = piiriülene

„MOTO”
bija kā impulss

Kristīna un **Ģirts** iepazīnās motosporta nometnē. Igaunijas meitene Kristīna sacenšas kvadriciklu klasē, Latvijas jauniešs Ģirts divratu solo klasē. Atklājās, ka Igaunijas un Latvijas jauniešu motosporta nometnei, kas risinājās apmēram pirms trīs gadiem, papildus plānotajam rezultātam ir vēl viena ļoti jauka rezonanse. „Jūnijā Kristīna un Ģirts dosies laulības ostā, un mēs visi dosimies uz kāzām,” priecājas **Terēza Sale** no Valgas „K&K Motoklubs”.

Terēza ir viena no bērniem un jauniešiem domāto pārrobežu nometņu un sacensību sērijas „MOTO” rīkotājām. Tas bija „K&K Motoklubs” ambiciozais plāns – sekmēt motosporta izplatību. „Nolēmām ar Latvijas klubiem kopīgi organizēt nometnes un rīkot sacensības, katrā pusē piecas nometnes, lai bērni varētu savā starpā sacensties un dalīties veiksmes pieredzē. Gribējām piedāvāt iespēju arī tiem bērniem, kuri dzīvo krosa trašu tuvumā, no loga dzird motoru rūkoņu, bet līdz šim paši nav to izmēģinājuši,” saka Terēza Sale.

Nometnes patiešām kļuva tik populāras, ka papildus vajadzēja uzmeklēt brīvprātīgos trenerus. **Sims Sāts** (11) un **Robins Malks** (10) informāciju par nometnēm ieguva motoklubā. „Zēnu iespaidi bija vareni,” stāsta Sīma tēvs **Svens Sāts**. „Cepuri nost valdzēniešiem, ka viņi tādu lietu paveica. Tā tomēr pavisam cita lieta, kad instruē treneris, kurš arī pats bijis sporta arēnas kalngalā, – **Ivars Vāderpass, Kaitis Kompuss, Veiko Sale**. **Sims** un **Robins** tagad piedalās Igaunijas čempionātos. „Gribēšana ir, motivācija ir – lai tikai lieta neapstātos pie materiālās puses,” cer Svens Sāts. „Nometnes šīs jomas attīstību sekmēja ļoti stipri. Tam, ka bērni projektā varēja iesaistīties bez maksas, bija ļoti liela nozīme.” Ne mazāk svarīgi bija arī tas, ka krosa dalībnieki vakaros varēja kopā jauki pavadīt laiku. „Es gan īsti nesaprotu, kā viņi ar latviešu bērniem komunicēja valodas barjeras dēļ, tomēr viņi sadraudzējās,” stāsta Svens Sāts.

„K&K Motoklubs” ir saņēmis impulsu nākamajām aktivitātēm. Klubā darbojas jau 42 bērni – no pašiem mazākajiem, piecgadniekiem, līdz 16–17 gadus veciem jauniešiem, no kuriem daudzi plūkuši laurus dažādās sacensībās. „Gribētāju būtu bijis vairāk, bet mums nav

ar riska bērniem, mums ir atbalsta personāls un psihologa pakalpojumi. Esam sapratuši, ka pret jauno cilvēku jāizturas kompleksi,” saka Terēza Sale.

tik daudz tehnikas. Un žēl to bērnu, kas pēc nometnes noslēguma bija spiesti atteikties no motosporta,” stāsta Terēza Sale – klubam gribot negribot jāprasa dalības maksa, lai nosegtu izdevumus.

Valgas pilsēta motoklubam piešķirusi 1500 m² lielu trīsstāvu ēku, kurā atrodas interešu skola un Valgas apriņķa jauniešu tehnikas centrs. Arī valsts uzticas klubam kā partnerim – 2014. gada janvārī „K&K Motoklubs” tika piešķirta 13,6 ha liela zemes platība sporta bāzes izbūvei.

„Mūsu centrs darbojas arī

**Jūnijā
Kristīna un Ģirts
dosies laulības
ostā, un mēs visi
dosimies uz kāzām.**

„MOTO” vadošais partneris bija „K&K Motoklubs”, partneris – Latvijas Alternatīvā motosporta savienība.

Tia Kennusāre

mīlestība = armastus

Baltijas automodelisti nebremzē!

Jānis Rāģis-Raģis (no kreisās) ar kolēģi,
Jāņa Bula foto

Ja ausīm rodas aizdomas, ka vismaz desmit zobārsti cīnās, kura urbja mašina sparīgāk spēj kāpināt dūkšanu, bet acis rāda, ka no mediķu baltajiem uzsvārciem nav ne miņas, toties pa telpā izvietotu likumotu trasi aizzib mazītiņas mašīnītes, tad šaubu nav – rit automodelistu sacensības. Katrs dalībnieks atbraucis ar savu garāžu – lielu kasti kā zem-ledus makšķerniekam, tikai neviens to neizmanto sēdēšanai, bet gan liek uz galda, lai ērtāk varētu sagatavot improvizēto servisu – atslēgas, lodāmuri, virpas un, protams, automodelīši tepat pa ķērienam.

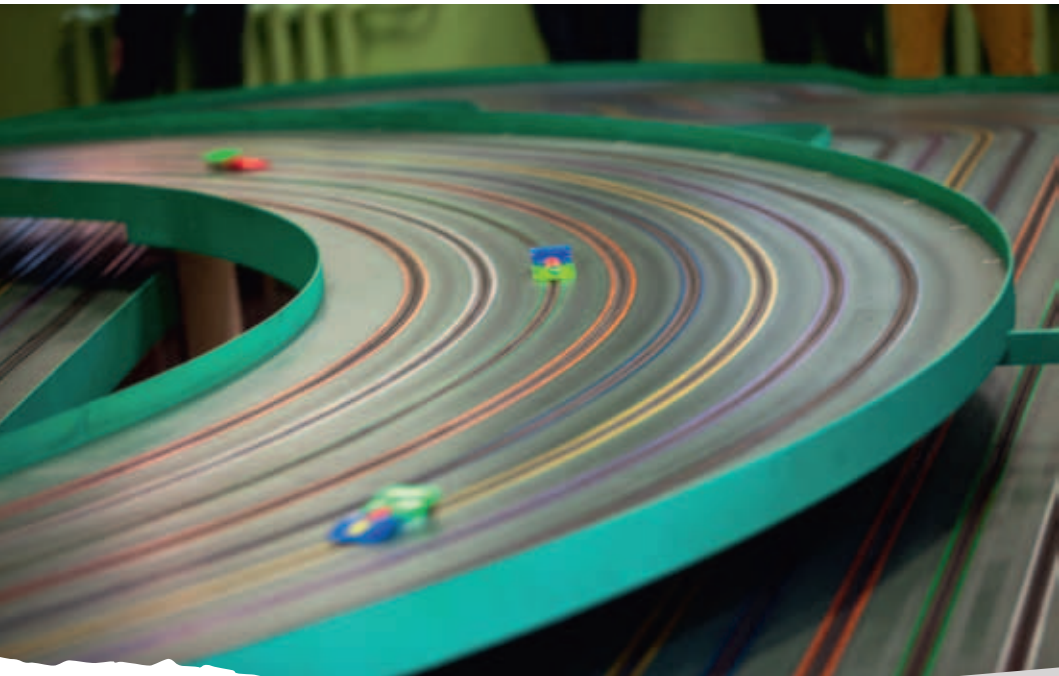
„Šis tehniskais sporta veids der gandrīz jebkuram cilvēkam no astoņiem līdz astoņdesmit,” saka interešu izglītības speciālists **Jānis Rāģis-Raģis**. Pašam jau četrdesmit gadus hobijs nemainās, arī draugi tie paši. Kā zinām – intereses vieno, tāpēc ļoti laba sadarbība izveidojusies ar igauņu kolēģiem. „**Kaijars Tammelehts** un **Johannes Mets** ir īsti profiņi automodelismā. Konsultējamies cits ar citu, bet ne tik daudz par inženiertehniskajiem smalkumiem, cik par automodelisma attīstības stratēģiju mūsu valstīs. Tikai Latvijā vai tikai Igaunijā šo sportistu nav tik daudz, lai ilglaicīgi noturētu pēc iespējas augstāku līmeni. Mums vajag igauņus, igauņiem vajag mūs – tā konkurence lielāka un visiem interesantāk. Beidzot Baltijā ir divas lieliskas trases, kas ļauj sarīkot starptautiskus mačus. Turamies kopā kongresu balsojumos, lai dabūtu čempionātu arī pie mums. Kad igauņi rīkos sacensības, mēs, protams, balsosim par viņiem!” stāsta Jānis.

Nu ar lepnumu varot skatīties, kā latviešu puikas kāpj uz goda pjedestāla, bet, ja kaiņiem tiek uzvara, prieks tikpat liels – it kā paši būtu vinnējuši.

Automodelists ar trīspadsmit gadu stāžu **Pēteris Dūnis** atzīst: „Modernās trases ir milzu ieguvums. Vienubrīd trašu trūkuma un konkurences trūkuma dēļ bija manāms sabrukums Latvijas automodelismā. Ja trases draņķīgas, nevar izaugt jauno automodelistu paaudze. Ja nevar atbilstoši trenēties, nav arī rezultātu. Eiropas nauda momentā pacēla līmeni, tas auga ļoti pamanāmi. Igaunī ir spēcīgi jau ilgu laiku, viņi arvien kāpina savu meistarību. Vajag, lai konkurenti elpo pakausī – tad ātrāk uz priekšu varam tikt arī mēs.”

Vajag, lai konkurenti elpo pakausī – tad ātrāk uz priekšu varam tikt arī mēs.

Automodelismā katram sportistam esot savs rokraksts. Vizuāli iespaidīgajos eksperimentos trasē ar nemierīgi dūcošajiem modeļiem visu izšķirot prasmes, nianse, sīki knifīgi, kas ir gan Latvijas, gan Igaunijas komandas dalībnieku arsenālā. Un nu ir patiešām izcila trase, kur to visu demonstrēt kolēģiem un skatītājiem.

„Hobby Slot Car Racing” īstenojušas Sindi pilsētas dome sadarbībā ar Limbažu novada domi.

Elita Marga

auto = auto

Spītīgie latvieši
un pārgalvīgie igauņi

Tiu Marrana no Igaunijas konsultāciju centra atceras, ka pirms „FoodArt” sākšanas grūtākais uzdevums bija partneru atrašana. Gadu ilgie meklējumi beidzot vainagojās ar rezultātu. „Mācību dalībnieku acīs mirdzēja ieinteresētības dzirkstele,” stāsta Tiu.

„FoodArt” sākšanai vajadzēja gandrīz gadu, bet tā dalībniece no Dienvidigaunijas sīkuzņēmēja **Raili Kesela** lēmumu par maizes cepšanu pieņēma četrdesmit piecu minūšu laikā. „2010. gada pavasarī kopā ar meitu sēdāmies pie virtuves galda un sarīkojām

ideju ģenerēšanu, jo firma jau bija, vajadzēja tikai atrast piemērotu darbības jomu,” atceras **Raili**, kas tikko atgriezusies no starptautiskās bioloģisko pārtikas produktu izstādes „Grüne Woche”. Nepagāja ilgs laiks, līdz Raili pieņēma nākamo lēmumu – atteikties no stabilā valsts darba un mesties uzņēmējdarbībā. Starp daudzajām idejām viena šķita īstenojama. „Agrāk es maizi cepu tikai savai ģimenei un dāvanai draugiem,” Raili atceras sava biznesa sākumu. Ar „FoodArt” maize ieguva izskatīgu iesaiņojumu, Raili – mārketinga koncepcijas izstrādāšanas prasmi. Lai gan draugi un paziņas viņas lēmumu uzskatīja par pārgalvīgu, Raili palika pie sava. Pašpārlicinātība atmaksājās, jo maize tiek izpirkta. Raili nebaidās no eksperimentiem ar garšām un receptēm, līdztekus uzmanīgi klausoties, kas par to ir sa-

kāms klientiem. Tiešā saikne ar patērētāju no ražošanas attīstības viedokļa ir ļoti svarīga.

„Tikšanās ar latviešiem man ļāva saprast to, cik atšķirīgas var būt dažādu tautu garšas sajūtas. Kas patīk viņiem, var nepatikt mums, un otrādi,” zina stāstīt R. Kesela. Viņai palicis prātā, ka viena no latviešu kolēģēm spītīgi (vārda labākajā nozīmē) mēģina cept lauku maizi, t.s. klona maizi, pēc oriģinālas vecvecmāmiņas receptes. Tas prasa pamatīgu prātošanu, jo pēc senākas receptes taisīto maizi ir grūtāk izplatīt – cepiena uzglabāšanas laiks ir ļoti īss.

Ledus starp latviešiem un igauņiem pa īstam sāka kust tajā brīdī, kad vienā no pirmajām mācību dienām saslīma tulkis, atceras Tiu Marrana. Atsakoties no šā starposma, kas

Ledus starp latviešiem un igauņiem pa īstam sāka kust tajā brīdī, kad vienā no pirmajām mācību dienām saslīma tulkis. Līdz vakaram visi bija sadraudzējušies.

prasīja daudz laika, drīz vien kļuva skaidrs, ka trūcīgās valodas zināšanas nebūs šķērslis tālākajam darbam. Līdz vakaram visi bija sadraudzējušies.

Labas, draudzīgas attiecības ir noderīgas abām pusēm, domā Igaunijas Lauksaimniecības universitātes pasniedzēja Tiu Ohvrila. Universitātes uzdevums „FoodArt” bija tēmu analizēšana no zinātniskā viedokļa un produktu galīgās cenas kalkulatora piedāvāšana, kas atvieglotu lauku saimniecībās ražoto produktu attīstīšanu.

„FoodArt” sadarbojās Siguldas novada dome, Igaunijas Lauksaimniecības universitāte, Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs un Pelvas attīstības centrs.

Anna Lisa Repo

garšīgs = maitsev

Neapgūtie kaimiņu valodas plašumi

Valts Ernštreits, Inita Vītola
un Gunta Kļava,
Andra Arhomiķina foto

Cik vārdu igauniski jūs zināt? Piecus, ja padomā – visus desmit? Un kā jums šķiet – cik vārdu pratis pateikt jūsu igaunju draugi vai paziņas? Visticamāk, apmēram tikpat.

Šis ir viens no iemesliem, kāpēc šobrīd nelielas speciālistu komandas Latvijā un Igaunijā gatavo igaunju–latviešu un latviešu–igaunju vārdnīcu. Latviešu valodas aģentūras pārstāves **Inita Vītola** un **Gunta Kļava**, kā arī valodnieks **Valts Ernštreits** zina nosaukt vien dažus cilvēkus abās valstīs, kas ne tikai spēj pilnvērtīgi sazināties abās valodās, bet arī izprot to leksikoloģiju. „Viņu gan arī nevar būt daudz, jo šī ir ļoti šaura nozare,” atzīst Inita Vītola.

Ideja par vārdnīcu izveidi virvoja jau sen. Viens no iemesliem – igaunju un latviešu saziņā dominē angļu un krievu valoda. „Daudziem liekas – kāpēc visur vajag latviešu, igaunju valodu, ja mums ir angļu valoda?” citu nostāju ataino Valts Ernštreits. Tomēr Latvija un Igaunija ir viens reģions, abas valstis vieno ciešas kultūras un vēstures saites, un gaišākie prāti, piemēram, politikā un kultūrā, savulaik ir skolojušies savas dzimtenes kaimiņvalstī.

Veidojot jaunās vārdnīcas, valodniekiem jārada jauns valodu standarts, jo iepriekšējās, visticamāk, neatbilst mūsdienu prasībām. „Šoreiz mēs esam sākuši faktiski tukšā vietā,” saka Valts Ernštreits. Piemēram, veidojot angļu–latviešu vārdnīcu, šādu grūtību nav, jo savu ideju var salīdzināt ar citās angļu–latviešu vārdnīcās rakstīto. Piemēram, 1960. gadā veidotajā igaunju–latviešu vārdnīcā bija tulkoti vārdi „zirgu sakas”. Mūsdienās tas nav aktuāli. Tagad valodniekiem jāatrod precīzs tulkojums vārdiem „finanšu līzings”, „printeris”, „viedtālrunis”, „datorpele”, „lielveikals”, „kredīts”, „zīmols” un „norēķinu karte”. Vēl vairāk, valodniekiem jāizprot arī abu valstu tiesu sistēma un administratīvais iedalījums. Piemēram, latviešu valodā ir vārds „novads”, kas pēc būtības precīzi neatbilst Igaunijas administratīvo iedalījumu.

Latviešu–igaunju un igaunju–latviešu vārdnīca drukātā formā iznāks 2015. gadā: katra 2700 eksemplāros un, domājams, katrā būs 40 000 šķirklju un 1000 lappušu. Tās

Latviju un Igauniju vieno ciešas kultūras un vēstures saites, un gaišākie prāti politikā un kultūrā savulaik skolojušies savas dzimtenes kaimiņvalstī.

būs pārlicinoši apjomīgākās vārdnīcas, kas jebkad izdotas šajās valodās.

Jau tagad interesenti var aplūkot vārdnīcu elektronisko versiju <http://www.ee-lv.lv/lv/vardnica> un, ja kāds šķirklis šķiet nepareizi iztulkots, dot ziņu par to autoriem. „Mēs cenšamies iesaistīt sabiedrību, nevis radīt iespaidu, ka gudri vīri aiz slēgtām durvīm kaut ko lemj,” saka Valts Ernštreits. Tāpēc – ja protat latviešu un igauņu valodu, jums ir vienreizēja iespēja dot savu ieguldījumu vēsturiskā darba tapšanā.

Jauno vārdnīcu kopīgi veido Igaunijas valodas institūts un Latviešu valodas aģentūra.

Kaspars Ģermanis

vārdnīca = sōnaramat

Klārs Keve, Jāsu Hertsmana foto

**Bioloģiskās
lauksaimniecības uzņēmējs
ar Latvijā gūtām idejām**

Vīlandes zemnieks **Kiurs Keva** ir pārliecināts ekoloģiski tīras lauksaimniecības produkcijas ražotājs. „Kad veselība sāk klibot, tad nav ko apsvērt plusus un mīnus, ko dos bioloģiskā lauksaimniecība. Tu domā par to, kas būs veselīgāk pašam un bērniem,” droši saka divu dēlu tēvs. Kontsu saimniecībai bioloģisko lauksaimniecības produktu ražotāja sertifikāts piešķirts jau 2001. gadā. Šeit atradīsiet dažādus bioloģiski audzētus dārzeņus: no rabarberiem, ķiplokiem, sīpoliem līdz kāļiem un kartupeļiem.

2012. gada vasarā Kontsu saimniecības kartupeļu lauks kļuva lielāks. Tas notika, pateicoties Igaunijas un Latvijas zemnieku, ražotāju un zinātnieku kopējai iniciatīvai „BaltOrgPotato”, lai ar panākumiem varētu audzēt ekoloģiski tīrus kartupeļus un lai tos būtu vieglāk pārdot Eiropas Savienības tirgū. Iepirkt kartupeļus Igaunijas zemniekiem piedāvāja Latvijas un Zviedrijas kopuzņēmums Ziemeļlatvijā – Alojā cietes rūpnīca. Kuras kartupeļu šķirnes bioloģiskās cietes ražošanai būtu vispiemērotākās, kā apstrādāt laukus, ar ko mēsot un apkarot kaitēkļus, līdz galam nebija skaidrs, un atbildes zinātnieki no Latvijas Zinātņu akadēmijas un Jegevas Kultūraugu institūta Igaunijā meklēja kopā ar zemniekiem.

Iepirkt kartupeļus Igaunijas zemniekiem piedāvāja Latvijas un Zviedrijas kopuzņēmums Ziemeļlatvijā – Alojā cietes rūpnīca.

2013. gada vasarā savā laukā zinātnisku pētījumu veica Kiurs Keva, izmēģinot moderno bioloģisko mēslojumu vermikompostu – slietu pārstrādātas kartupeļu mizas, zāli un sienu – un tā devu ietekmi uz cietes kartupeļu ražību. „Pirms tam biohumusu biju izmantojis siltumnīcā šķidra koncentrāta veidā,” stāsta zemnieks, „bet ar granulāto kompostu strādāju pirmo reizi.”

Zemnieks slavē patīkamo sadarbību ar Latviju – jauki, zinātkāri cilvēki un lieliski izdevušās attiecības.

2014. gada pavasarī viņam būs jāizlemj, cik lielu platību aizņems cietes kartupeļu lauks. Lielākajiem Latvijas kartupeļu audzētājiem platības sasniedz 60 hektāru, bet Kontsu saimniecība sāka ar 1,5 hektāriem. „Galus kopā savilkt var, bet uz peļņu cerēt nevar,” piebilst Kiurs Keva.

Igaunijas Kultūraugu institūta direktora vietniece **Pille Ardela** atzīst, ka Igaunijā ideju par cietes kartupeļu audzēšanu pārņēma vairākas nelielas ģimenes saimniecības, taču kā biznesa ideja tā patiešām vairāk piemērota tieši lielajiem ražotājiem, kas spēj apstrādāt 20 vai vairāk hektāru.

Tomēr neviens no „BaltOrgPotato” dalībniekiem, kas ar cietes kartupeļu audzēšanu turpmāk vairs nenodarbosies, kopumā nav palicis zaudētājos. Visi guva jaunas idejas un atrada labus paziņas, ar kuriem savstarpējās attiecības tiks uzturētas arī turpmāk.

„BaltOrgPotato” kopīgiem spēkiem īstenoja „Aloja Starkelsen”, Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija, Igaunijas Biodinamikas asociācija, Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūts, Jegevas Laukaugu selekcijas institūts, Latvijas Kartupeļu audzētāju asociācija un Valsts Priekuļu laukaugu selekcijas institūts.

Anu Jēsāra

kartupelis = kartul

Gleznainajā Rosisāres salā Kuninga lauku sētā kādā 2010. gada jūnija dienā skanēja mūzika, dziesmas un igauņu, krievu un latviešu valoda. Veru apriņķa cilvēku ar īpašām vajadzībām biedrību apciemoja draugi – partneri no Latvijas pierobežas mazpilsētas Smiltenes. „Man ir prātā, ka tajā dienā pūta spēcīgs vējš – brunči plīvoja, bet sievas turpināja dejoj,” atmiņās kavējas **Āvo Veske**, ansambļa „Elurōōm” vecākais. Kopas dziedātāju vecums ir no 65 līdz 80 gadiem un pat vairāk – skaidrs pierādījums tam, ka dziedāšana uztur jaunību.

Tā paša gada augustā Veru cilvēki devās atbildes vizītē uz Smilteni. „Norisinājās lieli vecākā gadagājuma un cilvēku ar īpašām vajadzībām dziesmu un deju svētki, kuros piedalījās dažādas kopas no visas Latvijas un viesi no Igaunijas pierobežas reģioniem,” atceras **Ains Jēsalu**, „Euregio Pskov-Livonia” Igaunijas sekcijas izpilddirektors un Igaunijas puses pierobežas dziesmu un deju svētku tradīcijas uzturēšanas koordinators. „Pilna skatuve izpildītāju, visi tautas tērpos vai kopu šūdinātās drānās, festivāls bija ļoti spilgts un emocionāls. It kā cilvēki gados, bet no svētkiem tik jauneklīgi iespaidi.”

Pierobežas reģionos būs bieži, un desmit gadi bez robežas starp Igauniju un Latviju veicinājuši arī saskarsmi. „Tagad komunikācija uzlabojas,” stāsta Ains Jēsalu. „Cilvēku iespējas nav tik lielas, tādēļ nepieciešams piepalīdzēt – pēc tam tā lieta aizies, un turpmākais ceļš būs vieglāks.”

Kopumā dziesmu un deju svētkos piedalījās 13 Igaunijas un 7 Latvijas kopas, un katrai bija savs partneris no pretējās robežas puses. **Tamāra Lahta** no Veru apriņķa cilvēku ar īpašām vajadzībām biedrības stāsta, ka viņas visspilgtākās atmiņas saistās ar koncertu Veru kultūras namā „Kannel” 2009. gada decembrī. „Īstās svinībās sākās tikai pēc koncerta, kad dalībnieki pulcējās kultūras nama mazajā zālē. Viena dziesma, kuru zināja gan igauņi, gan latvieši, bija „Kurzeme” – igauņi dziedāja igauņu valodā, latvieši – latviski, un tas skanēja vareni.” Igauņi mācīja latviešiem „Kaerajaan” jeb „Auzu Jāni”, ko visi pēc tam kopīgi arī nodejoja. Visi tuvāk iepazīs, pārrunāja lietas un apmainījās kontaktiem.

Igauņi „Kurzemi” dziedāja igauņu valodā, latvieši – latviski, un tas kopā skanēja vareni.

„Kurzemi” dziedāja gan igauņi, gan latvieši

Dziesmu un deju svētkos abpus robežas piedalījās ap 6000 cilvēku. Igaunijas puses pasākumi risinājās Pelvā, Veru, Paistu, Semerpalu, Parksepā un Reugē. „Visi lepojās ar to, ka varēja piedalīties šādā pasākumā,” stāsta A. Jēsalu. Dalībniekiem tika kompensēti ceļa izdevumi un ēdināšana. Šī bija lieliska izdevība izrauties no ikdienas rutīnas arī tiem cilvēkiem, kam citādi šādas iespējas nav. Prieku sagādā tas, ka svētkiem ir arī turpinājums: Veru apriņķa biedrība ar smilteniešiem tiekas vismaz reizi gadā, un tā kļuvusi par labu tradīciju.

„Song and Dance Festivals” vadošais partneris bija „Euregio Pskov-Livonia” Igaunijas sekcija, partneris – „Euregio Pskov-Livonia” Latvijas sekcija.

tautas deja = rahvatants

Tia Kennusāre

Aigita Milovankina, Jāņa Bula foto

Valmiermuižas tirgus
meistarstiķi

Uz andeli Valmiermuižā nevarot braukt prastā vamzī ar maišeli pār plecu – esot kārtīgi jāsapošas, skaidro „Dulbeņu” saimniece **Aigita Milovankina**. Pati baltā blūzē un goda bruncī grozās pie savas preces – medus un bišu maizes. Populārākā Valmiermuižas tirgus „Ar gardu muti” manta no „Dulbeņiem” gan ir šitake sēnes, bet tās kundes jau izpirkušī – nu jāgaida jaunā raža. Rudenī koka bluķiņš, kuros iestrādāts micēlijs, atkal rotāšot tumšbrūnie tīģerausim līdzīgie augļķermenīši.

Aigita atklāj, ka vērtīgās sēnes ieinteresējušas pat igauņus – viendien uz Milovankinu mājas sliekšņa stāvējis jauns pāris. Nesen precējušies, gribot pārcelties uz dzīvi laukos, meklējot padomu sava biznesa sākšanai. Nolūkojuši internetā „Dulbeņus” kā veiksmīniekus un mērojuši ceļu uz Latviju, lai savām acīm redzētu, kā lolot kaprīzās šitake. „Palika tādi domīgi, saprotot, cik pamatīgs roku darbs jāiegulda,” teic Aigita. „Bet igauņi jau nav slinki. Ja ķersies klāt, izdarīs!”

Tirdziņā „Ar gardu muti” pagaidām latviešu, krievu un angļu valodu dzird daudz biežāk nekā igauņu. Tomēr apsviedīgā maizes cepēja un „Donu” saimniece **Ilze Briede** zina stāstīt, ka latviešu virtuvi ziemeļu

kaimiņi vērtējot ļoti atzinīgi. Uz „Donām” braucot igauņu tūristi un pirms viesošanās jau pasūtot kārtīgu senlatviešu mielastu – lai būtu gan biezpiena un ķilavu aizdars, speķa mērcīte, putraindesa, gan grūbu putra ar ceptiem sīpoliem un burkāniem.

„Klājam garo saimes galdu, liekam cienastu pamatīgos šķīvjos, lai tad katrs no visa var nobaudīt. Ēd un slavē! Un ļoti novērtē mūsu cepto rupjmaizi, ko igauņi sauc par latviešu maizi. Pēta, kā tā top, un brīnās, ka liekam kukulīti uz kļavas lapām, ka šaujām malkas krāsni. Kaimiņi izmanto elektrisko plīti, cep tādu kā formas maizi, līdzīgu ķieģelītim,” stāsta Ilze. Viņa uzskata, ka latviešiem derētu pamācīties no igauņiem tirgus un tirgošanās kultūru. „Valmiermuižai ir tāda īpaša aura – lustes, mūzika, saposušies ļaudis –, tā līdzīga tam augstajam standartam, kāds ir kaimiņiem, tur katrs tirgus ir gandrīz kā izstāde. Prieks skatīties uz pārdevēju veidolu, kas atbilst uz letes esošajai precei. Eleganti!”

Aigita Milovankina domā, ka tirdziņā „Ar gardu muti” labi iederētos igauņu kvalitatīvi

aitādas un vilnas izstrādājumi, kas redzēti Tallinā. Tādus varētu un vajadzētu vest uz Valmiermuižu – noiets noteikti būtu!

„DELBI” vadošais partneris bija Igaunijas Tirdzniecības kamera Latvijā, kas aktivitātes īstenoja kopā ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, Tartu pašvaldību un Valgas pašvaldību.

Elita Marga

medus = mesī
sēnes = seened
tirgus = turg

Kerta laimes putna meklējumos

Kerta Pedera, Beti Saies foto

Gaišmatainā igauņu meitene **Kerta Pedera** (11) ir Valgas pamatskolas skolniece. Kad pēc stundām lielākā daļa viņas klasesbiedru steidzas uz mājām, Kerta četras reizes nedēļā sāk stundu ilgo gājienu uz Valgas robežpilsētu Valku – uz Latvijas pusi. Proti, Valkā atrodas Kertai tuvākā mākslas skola.

Ceļš meitenei pašai tik ļoti garš nemaz nešķiet, jo viņa jau no mazotnes vienmēr ir sapņojusi par zīmēšanu. Bērnudārza audzinātājas brīnišķīgie zīmējumi mazajai Kertai kļuva par laimes putnu, kas būs jānoķer arī pašai. Māmiņa **Rita Žvirbulis** atceras, ka kopā ar mazo meitenīti bija pilnīgi neiespējami paiet garām ielu māksliniekiem. Bērns kā noburts sastinga blakus zīmētājam un stāvēja kā zemē iemiets, kamēr darbs bija gatavs.

„Reiz draudzene avīzē pamanīja ziņu, ka Valkas mākslas skolā tiks atvērts mācību kurss igauņu valodā. Viņa pati tur gribēja iestāties un aicināja līdzī arī mani,” atceras Kerta, kā viņa 2012. gada rudenī nokļuva dvīņu pilsētu Latvijas mākslas skolā. Draudzenei gribēšana drīz vien pārgāja, bet Kerta turpina mācīties jau otro gadu.

Valgas un Valkas sadarbības līguma ietvaros bērni arī agrāk varēja apmeklēt Valkas mākslas skolu, taču mācību grupas bija latviešu un krievu valodā. Grupa igauņu valodā sāka darboties 2012. gada rudenī, pateicoties Igaunijas un Latvijas pārrobežas sadarbībai. Tika noformētas klases, pieņemti darbā igauņiski runājoši skolotāji. Kopš 2013./2014. mācību gada mākslas izglītību igauņu valodā turpina atbalstīt Valgas pilsētas dome. Mācību ilgums ir pieci gadi atbilstoši Latvijas profesionālās ievirzes izglītības programmai „Vizuāli plastiskā māksla”. Pirmajā mācību gadā skolā iestājās 18 igauņu bērni vecumā no 9 līdz 14 gadiem, tagad darbojas divi kursi ar 25 skolēniem.

Agrāk Kerta apmeklēja Valgas kultūras nama pārļošanas pulciņu. „Tagad man vairāk patīk tādas zēniskas nodarbošanās kā, piemēram, kokapstrāde un keramika,” stāsta meitene un piebilst, ka nesen viņa no māla uztaisījusi istabu un pavisam drīz būs gatavs koka zirgs.

Reiz draudzene avīzē pamanīja ziņu, ka Valkas mākslas skolā tiks atvērts mācību kurss igauņu valodā. Viņa pati tur gribēja iestāties un aicināja līdzī arī mani.

māksla = kunst
skola = kool

Vēl Kertai patīk kompozīcijas stundas, jo dažreiz tik grūti saprotamo teoriju skolotāja **Margija Vehi** māc izklāstīt tā, lai ir skaidrs ikvienam.

Valkas mākslas skolas igauņu valodā runājošās grupas mācību vadītāja **Margija Vehi** slavē igauņu bērnu uzcītību, jo Valkas mākslas skola ir pazīstama ar savām augstajām akadēmiskajām prasībām un stingro disciplīnu. Lai saīsinātu ceļu līdz skolai, šajā mācību gadā daļa mākslas stundu pārcelta uz Valgas kultūras namu. Ja Valgas pilsēta atrastu telpas pastāvīgas studijas iekārtošanai, pēc Margijas Vehi ieskatiem, nākotnē tās varētu izmantot arī Latvijas bērni. Vēl viņa domā, ka ar laiku mācību darbu varētu kombinēt – latviešu skolotāji vadītu stundas igauņu bērniem un igauņu skolotāji dalītos ar savu nedaudz atšķirīgo pieredzi bērnu mākslas skolu darbā un mācību programmās, mācot latviešu bērnus.

„Art School Walk” kopīgi īstenoja Valkas dome un Valgas dome.

Anu Jēsāra

vietas

Divas valstis, viena upe

„Mums ir viena upe, taču ir divas valstis, un nav pārliecības, ka abām valstīm ir vieni plāni. Ja viens dara kaut ko vienā krastā, tad vajadzētu zināt, kas notiek otrā,” par situāciju, kāda tā bija vēl pirms dažiem gadiem, stāsta Latvijas Hidroekoloģijas institūta speciāliste **Ilva Cimdiņa**. Proti, pētot dabas norises Gaujā jeb Koivā, kā to attiecīgi sauc Latvijā un Igaunijā, nebija pārliecības, ka abu valstu speciālisti savu darbu veic, balstoties uz vienādiem kritērijiem. Teiksim, ja Latvijā kādu ezeru ierindoja vienā kategorijā, tad, iespējams, Igaunijā to pašu – citā.

Latvijas Hidroekoloģijas institūta eksperts **Juris Aigars** sniedz vēl vienu piemēru: Latvijā uzskata, ka attiecīgajā ezerā caurredzamība ir viena metra dziļumā, bet Igaunijā – divu. Pētnieku mērķis bija nonākt pie vienas salīdzināmas metodikas, kas kļūtu par pamatu nākotnē iepļānotajiem apsaimniekošanas darbiem Gaujas un Koivas upes baseinā.

Tieši tāpēc Latvijas un Igaunijas pētnieki, sasēdušies mašīnās, devās uz nomaļām vietām, kur plūst Gaujas baseinā ietilpstošas upes un atrodas ezeri. Bruņojušies ar dažādām iekārtām, laivām un traukiem, tie iebrauca biezokņos, nonāca vietās, kur ikdienā kāju, pareizāk sakot – ķepu, sper tikai meža dzīvnieki, un pētīja upju ūdens ķīmisko sastāvu, zivis, gliemjus, krastus, augus un visu pārējo, kas ir sastopams ūdenstilpnē vai ap to. Katrs ekspedīcijas dalībnieks bija savas nozares pārzinātājs, piemēram, bija eksperts, kurš perfekti pārzināja ūdens ķīmisko sastāvu, un eksperts, kam nebija nekā sveša zivju ikdienā un dzīvē.

Pētnieki un pieaicinātie studenti, kopumā vairāki desmiti no Latvijas vien, šādos braucienos devās uz vairākām dienām. Latvijas un Igaunijas pētnieki bieži vien devās atsevišķās, nevis kopīgās ekspedīcijās. Tas tika darīts ar nolūku, lai pēc tam iegūtos rezultātus varētu salīdzināt un apspriest,

vai abu valstu pētnieki dabu ap Gauju un Koivu redz vienām acīm, kā arī būtu iespējams apmainīties ar metodiku un iegūtajiem datiem.

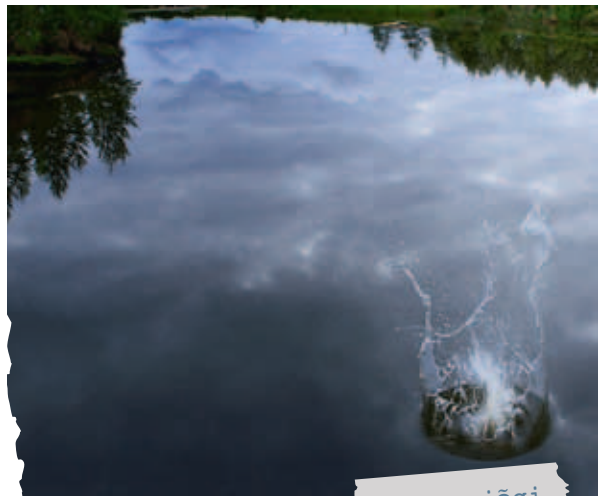
Tiesa, visu šo, kā arī citu darbu (piemēram, upju attīrīšanas iekārtu ierīkošana) rezultāti ir redzami vien pēc dažiem vai pat diezgan daudziem gadiem. Turklāt to nozīmi izprot tikai speciālisti. Daļēji tāpēc notika arī upju tīrīšanas talkas. Vienā no tām pētnieki kopā ar vietējiem iedzīvotājiem Apē ložņāja gar Vaidavas krastiem, vilka ārā no ūdens koku stumbrus, zarus un atbrīvoja upi no aizsprostiem. Vietējie ļoti daudz palīdzēja un bijuši

Ja kāds kaut ko dara vienā upes krastā, tad vajadzētu zināt, kas notiek otrā.

ļoti atsaucīgi. „Iedzīvotāji piedalījās un uzreiz redzēja rezultātu,” smaidot saka J. Aigars, norādot, ka savs labums ticis arī vietējiem iedzīvotājiem.

„Gauja/Koiva” kopīgi īstenoja Latvijas Hidroekoloģijas institūts, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Latvijas Universitātes Bioloģijas institūts, Baltijas Vides forums Latvijā, Baltijas Vides forums Igaunijā, Tallinas Tehnoloģijas universitāte un Igaunijas Lauksaimniecības universitāte.

Kaspars Ģermanis

upe = jōgi

**Sakārtoti ceļi
atdzīvina
pierocežas apgabalus**

Kīsas ciematiņa iedzīvotāji ir apmierināti. Vēl pirms gada, kad pavasarīgajā laikā ceļi nebija izbraucami, nebija skaidrs, vai varēs tikt ārā no mājas. Pagasta skolas autobuss, kas bērnus veda uz skolu, bieži vien laikus netika līdz galamērķim. **Lea Hijemae**, kas dzīvo Kīsas ciemā tikai 700 m attālumā no Latvijas robežas, stāsta, ka bedre bija pie bedres un tikai viens no ģimenes automobiļiem bija braukšanas kārtībā, otrs atradās remontā. Rudenī un pavasarī ceļš bija grūti izbraucams, bet vasarā šausmīgi putēja.

Kīsa ir neliels ciematiņš, kur lielākoties dzīvo pensionāri un darba iespēju īpaši daudz nav. Cilvēki spēka gadus strādā Pērnavā vai Somijā, tādēļ labs ceļu savienojums cilvēkiem

Daži ceļa posmi patiešām bija ļoti grūti izbraucami.

ceļš = tee

ir īpaši svarīgs. Ceļa posma starp Kilingi-Nemme un Mazsalacu rekonstrukcija 2011.–2013. gadā abās pusēs uzlabojusi pārvietošanās iespējas. Grants ceļš visā garumā tika rekonstruēts par lielceļu ar segumu, kas nerada putekļus, kā arī tika iztaisnoti visasākie pagriezieni. **Svens Savi**, Ceļu pārvaldes būvniecības daļas vadītājs, apstiprina, ka daži ceļa posmi patiešām bija ļoti grūti izbraucami. Būvējot ceļu, pāris reižu bija jāapstājas un jāpadomā, kā rīkoties tālāk. „Šķiet, mūsu risinājumi ir sevi attaisnojuši,” viņš ir apmierināts. „Mums nebija paredzēts izmantot absorbcijas materiālu, bet mēs to lietojām, kur bija nepieciešams, tāpat uzbūvējām arī biezāku ceļa seguma slāni.” Darbu gaitā tika atjaunots 16,2 kilometrus garais ceļa posms no Kilingi-Nemmes caur Kīsas ciemu līdz valsts robežai

un 17,4 kilometrus garais ceļa posms Latvijas pusē – no valsts robežas līdz Mazsalacai.

„Agrāk māja drebēja no garāmbraucošajiem automobiļiem, bet tagad nemaz nevar sajukt,” stāsta pensionārs **Reins Luhs**, kura dzimtās lauku mājas ir pāris kilometru no Kilingi-Nemmes uz Latvijas pusi. „Un putekļu arī nav. Satiksme kļuvusi daudz labāka. Šis ceļš ir ļoti laba lieta.” Viņš nevarējis vien sagaidīt, kad ceļš tiks pabeigts.

L. Hijemae pa jauno asfaltēto ceļu brauc diezgan bieži. „Uz veikalu braucu uz Latviju,” viņa paskaidro, „turienes veikals ir tikai piecu kilometru attālumā. Un latvieši brauc iepirkties uz Kilingi-Nemme, pēc viņu domām, dažas preces ir lētākas Igaunijā.” Lea ir pama-

nijusi, ka tagad satiksme ir kļuvusi daudz aktīvāka. „Agrāk ceļu izskalošanas laikā kravas automašīnas nevarēja braukt. Tagad latvieši kā dienu, tā nakti ved kokus uz Pērnavu.” L. Hijemae pret to izturas samiernieciski. „Kārtīgs ceļš varēja būt jau pirms desmit gadiem, tad mums varbūt būtu saglabājusies skola,” viņa nosaka. „Bet tagad esam ļoti priecīgi.”

Ceļa posmu starp Kilingi-Nemme un Mazsalacu atjaunoja Igaunijas Ceļu pārvalde sadarbībā ar Latvijas Satiksmes ministriju.

Tīa Kennusāre

Atšifrēt
katru puķīti

Sālaspils Botāniskajā dārzā, Andra Artiomkina foto

„Es te pie mājas atradu tādu smuku puķīti ar zaļām lapām. Sakiet, lūdzu, kas tā ir?” – šādu jautājumu Sālaspils botāniskā dārza darbinieki telefona klausulē dzird regulāri. Vaicātāji ir cilvēki no visas Latvijas. Taču drīz vien augus cilvēki varēs atšifrēt paši, jo Sālaspili top virtuāls augu noteicējs. Tajā varēs meklēt augu pēc tā izskata, formas, augšanas vietas. Būs arī bilde un apraksts latviešu, igauņu un angļu valodā. Vēl tehnoloģiskāks Sālaspils dārzs kļūs, kad to topogrāfiski uzmērīs un pārnesīs internetā jeb izveidos interaktīvo karti. Pirms došanās uz Sālaspili dārzu varēs izpētīt mājaslapā. „Laikā, kad valda aizņemtība un steiga, paejam apmeklētājam pretim. Ja viņš dārzu vispirms būs apskatījis virtuāli, cerams, radīsies vēlme ieraudzīt arī dabā,” stāsta **Andrejs Svilāns**, botāniskā dārza direktors.

Interaktīvā karte top, ietekmējoties no igauņu kolēģiem, kuri tādu jau lietoja. **Laura Zvingule**, projekta līdzautore, stāsta, ka darbs pie interaktīvās kartes un augu noteicēja datubāzu struktūras rit ļoti ciešā sadarbībā ar kaimiņu kolēģiem. Kad datubāzes būs uzmeistarotas, tās savietos tā, lai varētu apskatīt, kurā dārzā konkrētais augs mājā – Tartu, Sālaspils, Tallinas vai Rīgas. Piemēram, ievadot datubāzē vārdu „magnolija”, varēs redzēt, ka Rīgā un Sālaspilī to ir daudz un dažādas, taču Tartu ir tikai viena. Laura stāsta, ka darbinieki katru gadu bažījoties, vai rozīgi baltā skaistule izdzīvos.

Laikā, kad valda aizņemtība un steiga, paejam apmeklētājam pretī.

Līdz ar dārza kartes atjaunošanu radās ideja apskatei atvērt vēl kādu dārza teritoriju.

Tāds ir ģeogrāfiskais apgabals, kur aug kontinentiem raksturīgie augi, piemēram, egles un priedes, kādas sastopamas Ķīnā. „Koki kolekcijā aug no septiņdesmitajiem gadiem. Tie tikai tagad sāk sevi parādīt visā krāšņumā un ir gatavi interesentiem,” saka A. Svilāns.

Ap 130 hektāru lielais Sālaspils dārzs iegūs arī 2000 jaunas etiķetes. Agrāk tās bija lasāmas latīniski un latviski, tagad būs arī angļiski, kā arī varēs uzzināt par auga izcelsmes valsti. Etiķetes kalpošot ilgāk, jo to ražošanas tehnoloģija ir atšķirīga. „Nebūs tā, ka iztur trīs ziemas un nokūst,” saka Laura.

Dārziem jāsadarbojas – par to A. Svilāns nesēn pārliecinājies tūrisma gadatirgū Hamburgā. Daudzi teikuši, ka grasās apmeklēt visas trīs Baltijas valstis vienā braucienā.

dārzs = aed

„Vajadzētu izveidot tādu „VIA Dendroloģika”, gluži kā „VIA Baltica”, kas savienotu dendroloģiskos stādījumus un muižu parku ķēdes.”

„Smart Gardens” ir kopēja Latvijas Nacionālā botāniskā dārza, Vides attīstības asociācijas, biedrības „Tartu botāniskā dārza draugi” un Tartu Universitātes iniciatīva.

Ieva Alberte

Zvejnieki pie Pērnavas, Tomasa Kaldas foto

Vai reņģei patīk
vēja ģeneratori?

Pērnavas aprīņķa iedzīvotāji liek kopā sarežģītu bildi: jūrā blakus jāsatīlpst zvejas laivām un buru kuģiem, vēja ģeneratoriem un ūdens motocikliem. Ap Pērnavu norisinās rosīga dzīve: te kuģo lielie preču kuģi un pukšķina mazās zvejnieku laiviņas, burā lepnas buru laivas, kā arī drāžas garām ātri sērfringa un kaita dēļi.

Uz sauszemes ir ierasts, ka vienojas, kur tiek celtas dzīvojamās mājas un kur plešas aramzeme, bet jūras telpa līdz šim pie mums nav tikusi plānota. Visi jūras lietotāji vadījušies pēc savas nozares likumiem un jūrā visi veiksmīgi satīlpuši. Pirms pusotra gada

sāka noskaidrot, kas Pērnavas un Rīgas jūras līcī vispār tiek darīts, un domāt, kā visus interesentus arī turpmāk izvietot jūrā, lai tā paliktu tīra un zivīm paniskās bailēs nebūtu jābēg.

Šī iniciatīva savā ziņā jau sabangojusi emocijas. „Pērnavas līcis ir zvejniecības šūpulis, un mums jārikojas uzmanīgi, lai mēs sava aprīņķa tradicionālā aroda pārstāvjus – zvejniekus – neapdalām. Vienlaikus jūrā vēlas ienākt jauni darboņi – vēja enerģijas attīstītāji un ūdens motociklisti. Cik iespējams, vēlētos arī viņiem atrast vietu,” stāsta Pērnavas aprīņķa pārvaldes plānošanas padomniece **Raine Vītasa**.

Iepriekšējā gadā Eiropā tika uzcelts rekordliels skaits jūras vēja ģeneratoru (418), un, pēc Igaunijas Vēja enerģijas asociācijas izpilddirektora **Tūlikas Kasonenas** vārdiem, arī Igaunijā ir vērts attīstīt šo saimniecības nozari. Vēja ģeneratori nerada piesārņojumu, un tiem nav nepieciešams kurināmais, līdz ar to celtniecību iedzīvotājiem būs jaunas darbavietas. „Baltijas jūras austrumu krastā un Pērnavas apvidū ir ļoti labi vēja apstākļi, un vēja enerģija arī jāražo tur, kur ir vējains. Turklāt mūsu jūrā ir daudz neizmantotas telpas, kur vēja ģeneratori nevienu netraucē,” stāsta T. Kasonena.

Tomēr Pērnavas zvejniekus „Eesti Energia” plāns satrauc. Tā kā nav precīzi zināms, kur zivis pārvietojas un nārsto, vēja ģeneratori varētu tām traucēt. “Pēc zinātnieku vērtējuma, daļu zivju sugu vēja ģeneratori netraucē, bet citas traucē. Kā tās reņģes izdzīvos?” jautā Raine Vītasa.

Vienlaikus jūrā vēlas ienākt arī jauni darboņi – vēja enerģijas attīstītāji un ūdens motociklisti. Cik iespējams, vēlētos arī viņiem atrast vietu.

Plānotāji, pamatojoties uz esošajiem datiem, cenšas atrast līdzsvaru starp dažādām cilvēku darbībām un vienlaikus aizsargāt ekosistēmu. Tajā pašā laikā viņi skatās 20 vai vairāk gadu uz priekšu un domā, kādas varētu būt darbības nākotnē. „Piemēram, akvakultūras, gliemežnīcu un aļģu kultivācijas mums vēl nav, bet Hījumā par to ir patiesā interese. Vai tam mums arī būtu jāatrod vieta?” spriež R. Vītasa.

Pērnavas un Hījumā salas iedzīvotāju jūras teritorijas plānošana palīdz aizsargāt Baltijas jūras vidi un izmantot tās resursus, savstarpēji sadarbojoties un pārdomāti. Tā notiek ciešā sadarbībā ar Latvijas kolēģiem. Arī citiem Igaunijas un Latvijas novadiem, kas robežojas ar jūru, vajadzētu domāt par līdzīgām aktivitātēm.

jūra = meri

„Coastal and Maritime Spatial Planning” īsteno Igaunijas Iekšlietu ministrija sadarbībā ar Kurzemes plānošanas reģionu, Engures, Pērnavas, Pāvilostas un Rojas pašvaldību.

Made Lāsa

„Cita Vide” rīkotājas, Andra Arhomiņa foto

Vairāk nekā
pieredze

Igaunijas pilsēta Pelva gadiem pacietīgi strādāja, lai tur būtu jauniešu mūzikas festivāls „Intsikurmu Muusika Festival”. Savukārt igauņu vēlme dalīties uzkrātajā pieredzē palīdzēja Ogres jauniešiem tikt pie sava mūzikas festivāla „Cita Vide”, kuru vietējās pašvaldības deputāti tagad sauc par oriģinālu un atbalstāmu tradīciju, stāsta novada domes pārstāve **Ilze Staģīte**.

Festivāla koordinatore **Laura Zvejniece** atceras: ideja, ka pilsētā vajadzīgs savs, citāds jauniešu mūzikas un mākslas festivāls, jaunatnes klubos „Ogres Rotarakta klubs” un „Ogres projektu darbnīca” briedusi jau labu laiku. „Domājām, kā palīdzēt tikt uz skatuves talantīgu jauniešu grupām, kurām nav citas iespējas parādīt sevi plašākai publikai. Un tieši tā notika ar grupu „Audience Killers”, kuri atnāca pie festivāla organizētājiem un palūdza atļauju festivālā izpildīt tikai pāris savu dziesmu. Tagad viņus pazīst ne tikai Latvijā, bet arī Igaunijā un Somijā.”

„To, ko piecpadsmit radoši Latvijas jaunieši pusgada laikā pārņēma no Pelvas festivāla rīkotājiem, sausi var nosaukt par festivālu organizēšanas labo praksi. Taču pieredzei jāpievieno daudz kas vairāk, ieskaitot neformālās saites,” uzsver Laura. Viņa piebilst, ka vispirms jau jāņem vērā Latvijas un Igaunijas likumi, kas atšķirīgi regulē festivālu un reklāmas kampaņu rīkošanu. Piemēram, kad „Citas Vides” rīkotāji mēģināja Rīgā un citur reklamēties ar „partizānu mārketinga” metodēm, viņi saņēma aizrādījumu no policijas. Igaunijā, šķiet, tas nevienam liekus sarežģījumus neradītu. „Taču galvenais, ko mēs, latvieši, mācījāmies no igauņiem, ir spēja izanalizēt problēmas un atrast risinājumu ar vēsu prātu pretstatā latviešu emocionalitātei, kas reizēm izpaužas pat it kā nenozīmīgos sīkumos,” piebilst Laura.

Vai no mūzikas un mākslas festivāla „Cita Vide” ieguvēji ir tikai jaunieši? „Noteikti ne,” saka Laura. Pirmajā reizē 2012. gadā pasākumiem Ogres salā vajadzēja pulcēt tūkstoš

klausītāju. Atnāca vismaz divas reizes vairāk, starp viņiem – arī motokluba „Rēgi” biedri. Nākamajā gadā, kad klubs svinēja desmit gadu jubileju, viena festivāla skatuve piedē-

Galvenais, ko mēs mācījāmies no igauņiem, ir spēja izanalizēt problēmas un atrast risinājumu ar vēsu prātu.

rēja tieši „Rēgiem”. No tās skanēja metāls, un tur uzstājās rokmūzikas veterāni no grupas „Opus pro”. „Citā Vidē” ir uzstājušies arī Zviedrijas un Lietuvas muzikanti un dīdžeji. Daži no viņiem spēlējuši uz Baltijas valstīs jau plašu atzinību ieguvušā festivāla „Positivus” skatuvēm Salacgrīvā, bet igauņu grupu „Pragnante brigaad”, „Positivus” rīkotāji pamanīja tieši Ogres salas festivāla koncertā. Un viss noteikti turpināsies.

„Young, Active, Creative” vadošais partneris bija Pelvas pilsētas dome, partneri – organizācija „Munalinn”, Ogres novada dome, Ogres jauniešu klubs „Projektu darbnīca” un Ogres Rotari klubs.

Ģirts Kondrāts

festivāls = festival

Skaista pludmale prieķē viesus un vietējos

Bērni tik labprāt draiskojas pa atrakcijām, ka grūti viņus dabūt mājās. Dažreiz pludmales ēkā nopērkam saldējumu.

Kuresāre vilina apmeklētājus ar skaistu pludmali, kur redzama jauna pludmales ēka un bērnus priecē jauks rotaļu laukums.

Kad Kuresāres iedzīvotāja **Marisa Rebela** ar bērniem dodas uz pludmali, viņa atceras, cik dubļaina un krūmiem aizaugusi bija jūrmala viņas bērnībā, 20. gadsimta 90. gadu sākumā. Toreiz starp ceriņu krūmiem zvilnēja daži atpūtnieki, tagad pludmale vasarās ir cilvēku pilna. „Salīdzinot ar to laiku, tagad ir kā diena pret nakti, pludmale, it sevišķi pēdējo gadu laikā, kļuvusi ļoti skaista.”

Marisas trīs bērni uzreiz skrien uz jauno rotaļu laukumu, kur dažām atrakcijām uzreiz nemaz netiek klāt, jo vienkārši ir ļoti daudz interesentu. „Man visvairāk patīk šūpoties zirgu šūpolēs,” stāsta vecākais bērns, 9 gadus vecais **Kaurs**. „Bērni tik labprāt draiskojas pa atrakcijām, ka ir grūti viņus dabūt mājās. Dažreiz pludmales ēkā nopērkam saldējumu,” stāsta mamma.

Igaunijas lielākās salas galvaspilsētas pludmale pirms četriem gadiem ieguva jaunu rotaļu laukumu, pārgēršanās kabīnes, velosipēdu novietnes, smilšu liedagu un pludmales ēku. Īpašā izskata pludmales ēkas jumts tika veidots no 750 tonnām betona, un tā izpelnījās arhitektūras prēmiju. Pludmales ēkā atrodas glābēju, vasaras kafejnīcas un jauniešu centra telpas.

Kuresāres Jauniešu vasaras centra jaunatnes darbiniece **Lija Vanema** stāsta, ka pirms ēkas uzcelšanas jaunieši darbojās pagaidu telpās, tagad viņiem ēkā ir sava „ligzda”, kur vasarā bērniem tiek organizēti jauki

pasākumi: sporta sacensības, filca, stikla mākslas, materiālu otrreizējās izmantošanas un citi pulciņi.

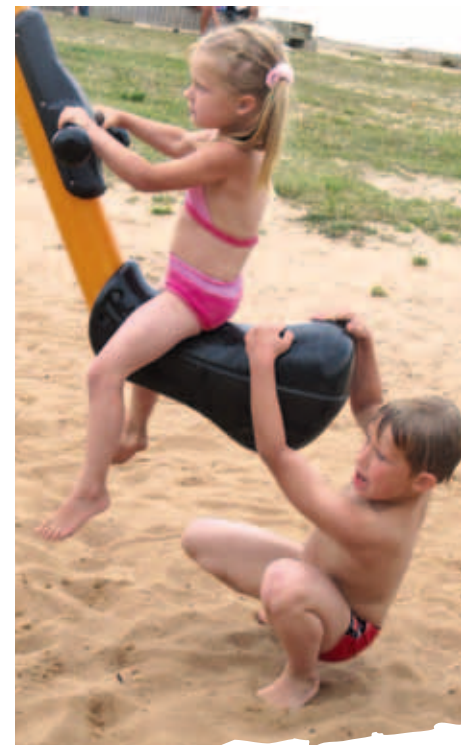
No rīta vasaras centrs atver durvis, un nav bijis dienas, kad to neapmeklētu vismaz 10 bērni, citreiz uz vietas drūzmējas līdz 40–50 bērniem. Lai arī bezmaksas vasaras aktivitātes domātas Kuresāres pilsētas bērniem, tajās var piedalīties arī viesi – eksotiskākie bijuši indiāņu izcelsmes. „Lielākā vērtība ir tā, ka šeit var darboties arī bērni ar īpašām vajadzībām. Sākumā pret viņiem bija atsvešināta attieksme, bet gadu laikā visi ir saraduši un cits citu uztver dabiski.”

Labi ir arī tas, ka pludmales ēkā sadarbojas dažādas organizācijas un bērnu mācības organizējuši glābēji, ugunsdzēsēji utt. „Viens nerātns zēns pēc tikšanās ar policistiem mums teica: ārprāts, arī „menti” ir cilvēki. To no tāda jaunieša bija ļoti simpātiski dzirdēt.”

Kuresāre sadarbībā ar Ziemeļkurzemi savu pludmali izveidoja aktīvāku pirms pieciem gadiem, un mērķis bija attīstīt Kuresāres un Ventspils pludmali līdz zilā karoga sertifikāta līmenim. Divu gadu laikā tika organizētas arī informatīvās dienas jauniešiem un viktorīnas, lai vairotu izpratni par vidi, kā arī tika nodrukātas brošūras, kas iepazīstina ar apvidu. Kuresāres, Ventspils un Talsu pārstāvji kopā piedalījās arī tūrisma mesēs Igaunijā, Latvijā, Somijā, Lietuvā un Krievijā.

„One Vacation – Two Countries” īstenoja Ventspils un Kuresāres pašvaldība kopā ar Talsu Tūrisma informācijas centru.

Made Lāsa

pludmale = rand

Svaigi asfaltēts ceļš ved no Igaunijas puses uz Mazsalacu. Salacas upe glāstījusi un arī graužusi iesārto smilšakmeni, līdz izveidojusi visgludāko izlikto klinti Latvijā. Tā spēj radīt noslēpumainu atbalsi – runātājs ir klusuma ieskaits, bet viņa teikto dzird vairāku desmitu metru attālumā. Simboliski, ka tieši šeit atbalsojas teju gadsimtu sena Igaunijas vēsture.

Norādes „Piemineklis Brīvības cīņās kritušajiem igauņu karavīriem” vietējiem nav nepieciešamas, bet automašīnas ar kaimiņzemes numuriem tām seko, līdz nokļūst pie ozoļu alejas. Tur baltas kāpnes ved kapu kalniņā. Vienkāršs, bet spēcīgs ir no Sāremā salas vestajā akmeni veidots monuments – šis piemiņas vietas centrs.

„Mazsalaca atdzīvojas,” atzīst pašvaldības pārstāvis **Vilis Zariņš**. „Igaunijas neatkarības dienā vienmēr uzvelkam mastā baltzilo karogu. Teiciens „Iesim uz igauņiem!” jau folklorizējies.” Piemiņas vieta ir parks, kas ir atdusas vieta kritušajiem, atpūtas un atmiņu vieta dzīvajiem. Sakoptība Salacas krastā no šīs uzkalnes aizplūst arī uz pilsētvidi.

Brāļu kapu komitejas vadītājs arhitekts **Eižens**

Upmanis norāda, ka pirmais karavīrs, kas kritis 1919. gada brīvības cīņās par Igauniju, ir latvietis. Ne mazums igauņu saņēmēji Lāčplēša ordeni, savukārt latviešiem piešķirts Igaunijas Brīvības Krusts. „Cilvēkus atkal sāk interesēt kapi kā pagātnes mantojums,” saka Upmaņa kungs. „Mūsu vēsture ar igauņiem ir nesaraujama. Ja kādam rodas jautājums „kāpēc?”, tad mums būs atbilde. Tagad katrs savā robežas pusē, bet vienotā lauciņā ar ziemeļu kaimiņiem rosīgi darbojamies. Jau divdesmit gadus **Tina Tojaka** no Pērnavas apbraukā vai visu valsti, meklējot brīvības cīņu pēdas, meklējot, kur nezināmie karavīri varētu būt apbedīti. Tāpat Tallinā vēsturnieks **Killo Arjakas** allaž gatavs iesaistīties, sadarboties un palīdzēt.”

Tiek organizētas talkas un nometnes, kurās iesaistīsies Latvijas un Igaunijas kopīgo Brīvības cīņu vēsturi izzināt gatavi jaunieši. Uz tām aicinās sešpadsmit līdz divdesmit piecus gadus vecus vietējos skolēnus, studentus, nevalstisko organizāciju pārstāvjus.

**Igaunijas
neatkarības dienā
uzvelkam mastā
baltzilo karogu.
Teiciens „Iesim uz
igauņiem!” jau
folklorizējies.**

**Atbalss efekts
Mazsalacā**

„Izvēlēsimies tos, kas būs noskaņoti šādai kopābūšanai,” skaidro Eižens Upmanis. „Mācību iestādēs bieži ir pārāk kosmopolitiska audzināšana, savukārt ģimenēs vecāki rūpējas par materiālo pusi, atstājot novārtā tradīcijas, vēstures skaidrošanu un izpratni par patriotismu.”

Igaņu un latviešu brālību, kas sakņojusies kopējās cīņās par brīvību, nav bijis pa spēkam izravēt padomju ideoloģijai. Nu šīs saknes arvien ciešāk turas zemē. Gan Latvijā, gan Igaunijā.

„Reviving Joint History” īsteno Latvijas Brāļu kapu komiteja sadarbībā ar Igaunijas Brāļu kapu līgu.

Elita Marga

igauņi = eestlased
latvieši = lätlased

„Protolab”laboratorijā. Beti Sares foto

No puķu poda
līdz satelītam

Iepriekšējā gada maijā tūkstošiem igauņu gaviļēja: pirmais Igaunijas pavadoņs „EST-Cube-1” tika palaists Zemes orbītā. Tartu Zinātnes parka „Protolab” komanda par šo notikumu jutās īpaši lepna, jo viņi izveidoja kubveida kosmosa kuģa korpusu un vēl citas būtiskas detaļas.

Marts Normā, kas vadīja studentu satelītu programmu, sākumā domāja, ka korpusi būs jāpasūta ārzemēs. „Bet tad atklājām, ka „Protolab” prototipēšanas parks var izfrēzēt

šo sarežģīto struktūru ar tādu precizitāti, kas atbilst standarta prasībām. Mēs esam ļoti priecīgi, ka Igaunijas pirmā satelīta būtiskākie mehāniskie komponenti radušies dzimtenē.”

„Protolab” Igaunijā patiešām ir unikāla vieta, kur uzņēmumiem palīdz izgatavot viņu jaunus produktus no sākuma līdz galam. Inženieri piedāvā tehniskos risinājumus, un tehnologi tos īsteno

aiz augsto tehnoloģiju metāla soliēm. Vispirms instrumentu inženierijas un precīzijas inženierijas jomas speciālisti izstrādā prototipu. „Mūsu speciālisti ir pīppauzēs, līdztekus pamatdarbam izstrādājuši risinājumus, kas citur daudziem inženieriem un speciālistiem nav bijis pa spēkam,” stāsta Tartu Zinātnes parka „Protolab” vadītājs **Romāns Mugurs**.

Pirms pieciem gadiem radītās darbnīcas pakalpojumus līdz šim brīdim izmantojušas jau vairāk nekā simts tehnoloģiju firmas. Bieži „Protolab” komandai jāpalauza

galva, kad uzņēmums ierodas nevis ar rasējumiem, bet tikai ar ideju, no kuras jāizstrādā produkts. „Tad sadarbībā ar klientu virzāmies soli pa solim līdz risinājumam, kas jāizstrādā.”

Tā šādi izgatavota „Protolab” lieta vēlāk izpelnās visas valsts uzmanību. Piemēram, „Click&Grow” šeit attīstīja savu īpašo datorizēto puķu podu, un „OÜ Stigo” ar „Protolab” palīdzību uzbūvēja modernu saliekamo elektrisko mopēdu.

Bet, ja gadās, ka attīstības centrā konkrētais produkts netiek izstrādāts, pasūtītājs caur sadarbības tīklu tiek nosūtīts pie kāda cita tehnoloģiju partnera. Tartu „Protolab” ir labi kontakti visā Eiropā, un sevišķi ciešas saiknes šajā ziņā ir ar Latvijas kolēģiem Ventspilī un Ogrē. „Piemēram, ja prototipu ir prātīgāk izstrādāt ar 3D printeri, ar lielāko prieku nosūtām klientu uz Ventspils „Protolab”. Savukārt uzņēmumus, kas meklē precīzijas inženierijas risinājumu, viņi nosūta pie mums,” stāsta Romāns Mugurs.

Abu valstu laboratorijas darbinieki caur darbu un saimnieciskajām aktivitātēm ir kļuvuši tuvāki arī personīgi. Prototipēšanas laboratorijās strādā jauni un sociāli aktīvi cilvēki, kas kopējos pasākumos ir arī kādu dziesmu jautri uzdziedājuši. „Biju pārsteigts, cik ātri jaunieši, kas viens par otra dzimteni un kultūru iepriekš neko nav zinājuši, sāka savstarpēji komunicēt bez nekādas neērtības sajūtas. Prototipēšanas laboratorijas cilvēku komunikācija ārpus darba ātri ieguva nosaukumu „Protoclub”, kas norāda uz to, ka kļuvām par draugiem un lietas uztveram līdzīgi. Mūsu kopsaucējs ir cilvēks ar mirdzošām acīm, kas meklē un vienmēr atrod, kā kaut ko darīt inovatīvi,” stāsta Romāns Mugurs.

„Protolab Network” īstenoja Tartu Zinātnes parks, sadarbojoties ar Ogres Biznesa un inovāciju inkubatoru un Ventspils Augstskolu.

Made Lāsa

Mūsu „Protolab” kopsaucējs ir cilvēks ar mirdzošām acīm, kas meklē un vienmēr atrod, kā kaut ko darīt inovatīvi.

prototips = prototūp

Jaunas iespējas savā zemē

Ilmārs Baums, Andra Arhomiņa foto

Demo Farm

It kā viss skaidrs – paradīzes āboliši, parastie āboli, aizaugusi pļava. Tomēr – kas to varēja domāt! – no paradīzes ābolišiem var gatavot mājas vīnu, no citām ābolu šķirnēm – čipsus, savukārt nezāļu vidū var slēpties Latvijā reti sastopams augs. Tāds ir iznākums, ja kā no jauna paskatās uz jau ierastām lietām...

Pirms dažiem gadiem kopumā vairāki desmiti Latvijas un Igaunijas saimniecību nolēma, ka vēlas izvērtēt un dažādot savu darbu, kā arī smelties jaunas idejas. Igaunijas institūcijām jau bija pieredze darbā ar šādām saimniecībām, un Latvijai tā lieti noderēja.

Tā katras valsts 10 saimniecību vadītāji, kuri nodarbojās, piemēram, ar graudkopību, piensaimniecību vai aitkopību, devāsursos, semināros, pieredzes un apmaiņas braucienos uz Latviju, Igauniju un Zviedriju. Kā norāda Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra pārstāvis **Andrejs Briedis**,ursos saimnieki apguva dabas lietas. Saimniecības jau iepriekš bija tiekušās attīstīt videi draudzīgu lauksaimniecību un atradās tuvu aizsargājamām zonām.

Soli pa solim saimnieki iemācījās, pamanīja vai attīstīja lietas, kam agrāk nebija pievērsuši uzmanību. Piemēram, **Ilmāra Bauņa** saimniecībā Naukšēnos atrada aizsargājamo augu. Tas, līdz šim neviena nemanīts, bija slēpies kādā saimnieka neizmantotā pļavā. Turpmāk pļavu vajag tikai reizi gadā nopļaut, un augs tur turpinās dzīvot. Tāpat lauksaimnieki vairāk izzināja, kur un cik daudz jāatstāj krūmi, lai tajos varētu patverties dabas procesiem tik svarīgie kukaiņi. Vienlaikus saimnieki noskaidroja, kuras teritorijas vajag uzkopt, lai pilnvērtīgi noritētu visi dabas procesi.

Kādā saimniecībā, saprotot, ka no paradīzes ābolišiem var darināt mājas vīnu un kompotu, vairāk sāka audzēt ābeles un atvēra kafejnīcu. Vēl kādi saimnieki atklāja, ka tik ierastie āboli paver durvis uz jaunu jomu – ābolu čipsiem. Šajā ziņā saimniekiem noderēja mācībās iegūtās zināšanas par mārketingu un prasme labāk pārdot savu produktu.

Ne vienā vien saimniecībā radās pārlicība, ka nepieciešams specializēties konkrētu mājlopu audzēšanā noteiktam mērķim, pretējā gadījumā ekonomiskā atdeve ir neliela.

**Soli pa solim
saimnieki iemācījās,
pamanīja vai
attīstīja jomas,
kam agrāk nebija
pievērsuši uzmanību.**

Citviet durvis valā vēra viesu nami. To uzdevums vairāk bija ciemiņus nevis atpūtināt, bet gan izglītot par videi draudzīgu lauksaimniecību. Tāds pats uzdevums bija atvērtajām durvju dienām, kad par paraugiem kļuvušās saimniecības aplūkoja vairāki simti citu lauksaimnieku.

Daļa agrāk savstarpēji nepazīstamo saimnieku aizvien sazinās, sadarbojas un vajadzības gadījumā neliedz padomu. Nereti nepieciešams pavisam maz, lai ieraudzītu jaunas iespējas savā zemē un saimniecībā.

„Demo Farm” īstenoja Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs sadarbībā ar Igaunijas Dabas fondu un Latvijas Dabas fondu.

Kaspars Ģērmanis

igauņi = eestlased
latvieši = lātlased
saimniecība = talu

Hillars Zahkna, Jasu Hertsmana foto

Sniegs nepazīst
valstu robežas

Igaunijas bērni pazīst grāmatas par Timbu-Limbu, sniega dzirnavām, kas darbojas kalna galā, un sniega melderiem, kas maļ sniegu. Ja Igaunijā vai Latvijā kaut kur patiešām darbotos sniega dzirnavas, gan jau tās atrastos Hānjas vai Alūksnes augstienē. Tur katru gadu neticami ilgi zemi klāj sniegs un cilvēki slēpo. Hānju un Alūksni kā slēpošanas centru vieno arī tas, ka galvaspilsēta atrodas vairāku stundu attālumā. Tādēļ sporta centra vilcējspēkam jābūt vēl jo stiprākam. Abiem kopā tas noteikti ir lielāks nekā katram atsevišķi.

Līdz vienotai ziemas sporta centru attīstīšanai Hānjas un Alūksnes pašvaldība nonāca 2000. gada otrajā pusē. Vispirms abu valstu sportisti un treneri sadraudzējās, un 2008.–2009. gada sezonā sporta mīļotājiem tika organizēti

dažādi pasākumi. Piemēram, Hānjas Slēpošanas kluba, Alūksnes Sporta kluba un Veru Biatlona kluba bērni tika uzaicināti uz kopēju treniņnometni Alūksnē. Treneri varēja dalīties pieredzē, jaunie sportisti savā starpā sadraudzējās un pulcējās Alūksnes trasēs un sporta objektos. Papildus tika organizētas biatlona tiesnešu mācības, Hānjas slēpošanas trasēs visiem

interesentiem tika piedāvātas slēpošanas nodarbības, kā arī norisinājās kopējas apgabala biatlona sacensības.

No paša sākuma līdz ar veselīgu un aktīvu sportu tika atbalstīta atbilstošu apstākļu radīšana profesionālajiem sportistiem: organizētas sporta tiesnešu mācības, Hānjas šautuve saņēma starptautisku licenci, Hānjas slēpošanas centrs – sniega traktor. Alūksnes ziemas sporta centram tika izstrādāts tehniskais projekts, kā arī sagādāti sniega pūtēji.

Varbūt kādu bērnu Igaunijā iedvesmos tieši tas, ka iespējams sportot tajās pašās trasēs, kur trenējas Rastorgujevs.

„Toreiz savstarpējām attiecībām ielikām labus pamatus. Šīs attiecības noteikti turpināsies un attīstīsies arī nākotnē,” apstiprina Hānjas pagasta vecākais **Jurijs Gotmans**. „Tika izveidots sadarbības tīkls. Piemēram, ja mums Hānējā sacensībās nepieciešams licencēts tiesnesis, uzreiz zinām, kam Latvijā zvanīt.”

Pateicoties vienotai attīstībai, Hānjas un Alūksnes augstienē tagad iespējams organizēt plašas sacensības, kas vienam partnerim nebūtu pa spēkam. Iespējams noorganizēt arī tā, ka viens sacensību posms notiek Igaunijā, otrs – Latvijā, trešais – Krievijā. Starptautisku sacensību organizēšanas rezultātā vairāki ārzemju klubi

atklājuši Hānjas un Alūksnes apgabalu kā labu treniņu centru. Tas viss savukārt veicina vietējo iedzīvotāju aktivitāti un uzņēmējdarbības attīstību.

Viens no zināmākajiem Igaunijas biatlona treneriem **Hillars Zahkna** apstiprina, ka sadarbībā ar Alūksni Hānja ieguvusi spēcīgu atbalstu biatlona visā Igaunijā. Viņš piemetina, ka no Alūksnes nāk šīs sezonas Latvijas veiksmīgākais biatlonists, Eiropas čempions un Soču olimpisko spēļu 9. vietas ieguvējs **Andrejs Rastorgujevs**. „Varbūt kādu bērnu Igaunijā iedvesmos tieši tas, ka iespējams sportot tajās pašās trasēs, kur trenējas Rastorgujevs.”

„Alūksne-Haanja Uplands” kopīgi īstenoja Alūksnes un Hānjas pašvaldība.

sniegs = lumi

Anu Jēsāra

Kafija vairs nešūpojas

Lauris Karlsons, Kaspāra Dobrovolska foto

Mērsraga osta bija krūmiem aizaugusi. Tajā spokaini stāvēja zvejas kuģi. Nelieli buriņi un jahtas iebraukt nevarēja, jo piestātne nebija padziļināta gadu desmitiem. Kopš padomju laika osta lielākoties kalpoja zvejai un koku eksportēšanai. „Gribēju tā brīvi aizšaut ar kuģīti līdz igauņiem, taču nekā,” atceras **Lauris Karlsons**, kurš ar ģimeni pārcēlās no Rīgas uz dzīvi piejūras ciematā. Ostas piestātne bijusi tik augsta, ka kuģīti vajadzējis burtiski ielēkt. Savukārt Roņu salā un Sāremā piestātnēs Laura braucamo uzņemt nevarēja, jo tās bija būvētas vai nu lieliem prāmjjiem, vai mazām jahtām. Ar Roņu salas piestātni iznāca pavisam amizanti – kad ūdens līmenis bija ļoti zems, kuģīši piestātnē iebraukt nevarēja, un igauņiem nācās airēties viesiem pretim ar laivām. Tā nu Lauris ar domubiedriem Latvijā un Igaunijā nolēma ķerties pie ostu sakārtošanas. „Igaunus gan man nācās uz to drusku palauzt,” viņš smejas.

Padziļināšanas darbos Mērsraga duļķainajā ūdenī uzpeldēja tikli, enkuri, padomju laika zābaki. „Tur bija smiltis un dubļi! Pat degvielas izplūdes nāca, tā ka darījām arī ekoloģiski vērtīgu darbu,” viņš atceras. Drīz vien krastā tapa arī neliela viesnīca un jahtu serviss, kur var gan drēbes izmazgāt, gan laivas saremontēt. Osta pārvērtās. Mastiem čīkstot, vasaras vakaros iešūpoja baltas buras. Pat no Amerikas! Nu ar katru vasaru burātāju kļūst aizvien vairāk. Uz regatēm sabrauc virknēm jahtu. Pat Liepājā būvētais koka milzis „Hercogs Jēkabs” ticis iekšā dziļi ostā, iebraucis gluži vai pilsētā – tilts pār kanālu bijis pilns vietējo skatītāju. No Mērsraga uz Igaunijas ostām vasarā trīsreiz nedēļā kursē kuģītis. Agrāk tūristus veda ar veco zvejas kuģi „Lasis”, kas žvangājās tā, ka kafijas termoss bija jāpietur, par tās dzeršanu bez apliešanās nerunājot; tagad kursē arī komfortablāki kuģīši, kur kafija pat nešūpojas.

Mērsrags kļuvis dzīvīgāks, viesu – vairāk. Vietējie pārdošanai intensīvāk sākuši kūpināt zivis. „Ir vairāk tūristu. Ja nāk, tad pa piecpadsmit reizē,” novērojis veikala saimnieks **Mareks Līcītis**. To, vai tie atceļojuši ar jahtām, viņš nezina, taču svešā mēlē pircēji runājot.

Agrāk tūristus veda ar veco zvejas kuģi, kas žvangājās tā, ka kafijas termoss bija jāpietur, par tās dzeršanu bez apliešanās nerunājot.

Rudens vakaros, kad kuģot nesanāk un ārā tumšs, Lauris mēdz paskatīties bildes, kāda osta izskatījās pirms un kāda pēc. „Tas silda sirdi,” saka Lauris.

„BayLink” īstenoja Mērsraga ostas pārvalde kopā ar uzņēmumiem „ADA”, „Kurland” un „Saarte liinid”.

Ieva Alberte

kafija = kohv
osta = sadam

Labs ceļš
samazina attālumu

Uz Karksi-Nuias-Sedas upes burvīgi likumotā ceļa, kas vijas caur Lilli ciemam, arvien biežāk var pamanīt velosipēdistu grupas, lai gan nesen tikai rets, ļoti iespējams, no maldījies sportists nokļūva uz šī ceļa. Lielo putekļu dēļ, kas raksturīgi grants segumam, pa šo ceļu bija gandrīz neiespējami pārvietoties ar vieglā transporta līdzekli. Tagad arī automobiļi ar ārzemju numurzīmēm brauc pa šo ceļu. Lilli ciema vietējā iedzīvotāja **Lija Lānemetsa** stāsta, ka pirms dažiem gadiem viņa pati bijusi lieciniece tam, ka Viljandi tūrisma informācijas centrā ārvalstnieki uz Latviju tika novirzīti caur Valgu vai

Iklu. Tūristi nevēlējās braukt pa putekļainu grants ceļu, pa kuru būtu pamatīgi jākratās. „Tagad daudzi tūristi, kas apceļo Eiropu, noteikti dod priekšroku mūsu dabiski skaistajam ceļam, nevis lielajām šosejām,” stāsta Lija.

Lija vada Lilli ciema dabas māju un priecājas par to, ka sakārtotais ceļš ir devis jaunu elpu arī dabas mājai. Agrāk lielie autobusi nelabprāt brauca uz dabas mājas pasākumiem, jo baidījās salauzt dārgo tehniku, bet tagad uz Lilli brauc gandrīz no visas Igaunijas. Runā, ka Lilli dabas mājas pasākumus, no metnes un vasaras informācijas centru gadā apmeklē gandrīz 2000 interesentu. „Tā kā strādāju Valsts mežu apsaimnie-

košanas centra Dabas aizsardzības nodaļā par Igaunijas Edela apvidus tūrisma vadītāju, salīdzinot ikgadējos atskaites datus, redzu, ka, kopš tapis jaunais ceļš, katra Lilli apvidus Valsts mežu apsaimniekošanas centra apskates objekta apmeklējumu skaits ir palielinājies no 2000 līdz aptuveni 5000,” priecājas Lija, kas tic, ka šis pieaugums noteikti saistīts arī ar labiem ceļiem. „Liels prieks ir par to, ka kārtīgs ceļš turpinās arī ārpus Igaunijas robežas. Gan ar ģimeni, gan dažādām jauniešu grupām braucam

apskatīt Latviju,” Lija min vēl vienu piemēru, kā sakārtotais ceļš ir mainījis Lilli ciema dzīvi.

Bet ne tikai ceļot ir labi pa Karksi-Sedas ceļu. Tagad visiem ir vieglāk doties uz darbu, skolu vai bērnudārzu ārpus ciema. Lilli ciemā ir vairākas ģimenes, kas savus bērnus no rītiem ved uz Karksi-Nuias bērnudārzu. „Atceroties to laiku, kad ceļš bija dubļains un bedrains, ir liela atšķirība: agrāk arī man bieži vien bija doma, ka atkal jau jābrauc uz Karksi-Nuiu, bet tagad tas šķiet tā, ka aizbraukšu uz mirklīti,” **Alli Lānde**, Lilli ciema vecākā, stāsta piemēru, kā prātā attālums šķiet mazāks. „Tagad 15 kilometri šķiet īsāki nekā pirms ceļa savešanas kārtībā,” viņa uzskata.

Pēc Lijas Lānemetsas vērtējuma, vasaras mēnešos šeit brauc gan daudz auto karavānu, gan tūrisma autobusu. Tas savukārt rada iespēju vietējiem iedzīvotājiem piedāvāt dažādus tūrisma pakalpojumus un tirgot vietējos produktus. „Esam jau sākuši informāciju par mācību takām tulkot latviešu valodā, jo kaimiņi arvien biežāk apmeklē mūsu apskates objektus,” ir pamanījusi L. Lānemetsa. Alli no savas puses piemēta, ka blīvāka satiksme caur viņu ciemu rada iespēju atvērt mazu uzņēmumu, piemēram, maiznīcu. „Ceram tik uz to labāko,” Alli ir cerību pilna.

Karksi-Nuia-Sedas upe ceļa posmu kopīgi rekonstruēja Igaunijas Ceļu pārvalde un Latvijas Satiksmes ministrija.

Tagad daudzi tūristi, kas apceļo Eiropu, noteikti dod priekšroku mūsu dabiski skaistajam ceļam, nevis lielajām šosejām.

Anna Līsa Repo

dabas māja = loodusmaja

**Durbes
upei durvis vaļā!**

Mirta Jansone, Kaspars Dobrovolska foto

Agrāk prātīgi ūdenstūristi uz Durbes pusi Kurzemē nemaz neskatījās – mazu gabalīņu paairē, kāp atkal ārā, velc laivu krastā un cilpo vien kājām, stiepjot visu ekipējumu. Neprātīgie gan reizēm te meklējuši ekstrēmus piedzīvojumus par spīti mežonīgajiem alkšņū un ievu krāvumiem, kas gadiem krājušies, radot mudžekļainus aizsprostus.

Laivu nomas uzņēmuma īpašniece **Mirta Jansone** neslēpj prieku par Durbes upes pamatīgo un profesionāli organizēto sakopšanu: „Te ar entuziastu talkām vien nekas nebija panākams. Vajadzēja tehniku, izpratni, ko un kā darīt. Rezultātā labums gan upei, gan jūrai, gan cilvēkiem! Kad laivotāji jau visas upes pa standartmaršrutiem bija izmaluši, sākām brist iekšā tur, kur vēl bija cerība ko panākt. Iesākumā koku sagāzumos izzāģējām tādas kā durvis, lai var izbraukt, nevis stiept laivu pa krastu. Vietējie skatījās uz mums un rādīja ar pirkstu pie deniņiem, ka mēs esot pilnīgi ķerti. Un tobrīd viņi nebija tālu no patiesības. Krita iekšā koki, mēs atkal zāģējām jaunus koridorījumus.”

„Durbe bija smags gadījums,” atceras aktīvs laivotājs **Rolfs Jansons**. „Tagad redzams, ka te Eiropas nauda tiek tērēta jēgpilni. Divdesmit kilometrus līdz pat Pāvilostai šobrīd ir brīnišķīgs ūdensceļš.” Igauņiem esot bēdīgi ar ūdenstūristam piemērotām upēm, tāpēc kaimiņi izvēlas Latviju. Apskatās lielo laivu operatoru mājaslapās un atrod, kurp vērts doties!

Programmētājs pēc profesijas, bet laivotājs pēc pārlicības jau no „akmens laikmeta”, sertificēts instruktors ūdenstūristmā **Pēps Morlats** ir sajūsmā par Durbi. Pirms tīrīšanas darbiem jau izbraucis un novērtējis – kad izvāks koku krāvumus, būšot pavisam jauki! Tad braukšot vēlreiz.

„Esmu absolūts optimists,” apgalvo Rolfs Jansons. „Situācija ar katru gadu uzlabojas ne vien tāpēc, ka kopjam upes, bet attīstās arī sabiedrības apziņa, mainās ieradumi. Ja upes krastā rokā gadās tukša skārdene, tad tā neielido ūdenī. Mēslošana dabā ir izzūdoša parādība.”

Durbe šobrīd ir paradīze īsteniem dabas mīļotājiem – neskarta, gleznaina ainava. Upe nu ir atvērusi savas durvis un priecāsies gan par latviešu, gan igauņu laivotājiem.

**Te Eiropas
līdzekļi tiek
tērēti jēgpilni –
līdz pat
Pāvilostai šobrīd
ir brīnišķīgs
ūdensceļš.**

laiva = paat
kuģis = laev

Starp citu, kad latviešu režisors **Aleksandrs Leimanis** iepriekšējā gadsimta septiņdesmitajos gados filmēja slavenos „Vella kalpus”, viņš epizodes upes krastos uzņēma pie Keilas ūdenskrituma Igaunijā. Keila toreiz tēloja Daugavu. Varbūt tagad pienācis laiks skaistajai Durbei pagozēties kādā romantiskā igauņu lentē?

„Riverways” īstenoja Kuzemes plānošanas reģions kopā ar Valgas rajona attīstības aģentūru, Dienvid-igaunijas tūrisma fondu, Lēnes rajona attīstības centru, Viljandi rajona vietējo pašvaldību asociāciju, Pelvas rajona attīstības centru, fondu „Emajõgi Riverland”, Peltsamā pašvaldību, Hāpsalu pašvaldību, Veru rajona attīstības aģentūru, Vidzemes plānošanas reģionu, Apes novada domi, Burtnieku novada domi, Valkas novada domi, Rīgas plānošanas reģionu, Alojas novada domi, Carnikavas novada domi, Ikšķiles novada domi, Inčukalna novada domi, Jūrmalas pilsētas domi, Ķekavas novada domi, Ogres novada domi, Ropažu novada domi, Salacgrīvas novada domi, Salaspils novada domi, Siguldas novada domi, Grobiņas novada domi, Kuldīgas novada domi, Liepājas pilsētas domi, Nīcas novada domi, Pāvilostas novada domi, Priekules novada domi, Rojas novada domi, Saldus novada domi, Skrundas novada domi, Ventspils novada domi un Aizputes novada domi.

Elita Marga

Valgas glabšanas stacija, Beti Saare foto

**Valgas un Valkas iedzīvotāji
var justies droši**

2013. gada 25. decembrī Valgas glābšanas brigāde saņēma izsaukumu – Kunglas ielā pārdesmit kvadrātmetru platībā dega malkas šķūnīši. Valgas brigādei steidzās palīgā Valkas kolēģi, un kopējiem spēkiem uguns izplatīšanās tika apturēta. „Mūsu dispečeriem tagad ir laba sadarbība,” apmierināti stāsta operatīvais dežurants un ugunsdzēsējs ar 20 gadu darba stāžu **Rannars Tamms**. „Trīs blakus esošās dzīvojamās ēkas varēja aizdegties dažu minūšu laikā. Palīgi no Valkas bija klāt 10 minūtēs. Lai saņemtu palīdzību no tuvākās Igaunijas glābšanas komandas Tervā, būtu jāgaida 20–25 minūtes. Pateicoties operatīvajai darbībai, tika novērsta lielāka nelaime.”

Kā Valgas, tā arī Valkas iedzīvotāji var būt priecīgi par pastiprināto drošību. Turklāt Valgas glābšanas postenim ir ne tikai lieliski funkcionējoša izsaukuma sistēma – viņi var būt apmierināti arī ar moderno ugunsdzēsēju depo un labākiem darba apstākļiem.

Karja ielas jaunās sarkanbaltās divstāvu ēkas būvniecība tika pabeigta 2012. gadā; svinīgajā atklāšanas ceremonijā piedalījās Igaunijas un Latvijas glābšanas dienesta vadītāji. „Tagadējā ēka no vecās atšķiras kā diena un nakts,” saka Glābšanas dienesta administrācijas vadītājs **Argo Leniks**. „Agrāk glābšanas bri-

gāde bija izvietota divās vietās. Tagad ierašanās laiks notikuma vietā ir krietni saīsinājies: tā kā visa tehnika un brigāde atrodas zem viena jumta, uzreiz var doties ceļā uz negadījuma vietu.”

Valgas apriņķa glābšanas brigādes vadītājs **Alars Rops** papildina, ka Igaunijas puse saņēma labi aprīkotu jaunu depo, Latvijas puse – divus modernus ugunsdzēsēju

automobilus: ūdensvedēju un autokāpnes. Igauņi autokāpnes var izmantot vienmēr, ja rodas tāda vajadzība. Dvīņu pilsētu operatīvo dienestu sadarbība ir uzlabojusies, arī pateicoties jaunajai ēkai. Labi aprīkotajās apspriežu un semināru telpās notiek kopējas sanāksmes, pieredzes apmaiņa, vingrināšanās kaimiņu valodas prasmēs un kopējas mācības.

„Tagad mācību rīkošanas apstākļi ir krietni uzlabojusies,” stāsta operatīvais dežurants Rannars Tamms. „Mums ir plašs treniņlaukums, kur katru dienu var vingrināties pat 70–80 m garas ūdensšļūtenes izritināšanā. Vīri var apmeklēt atlētikas zāli, lai uzturētu sevi labā fiziskajā formā, nopērties pirtī un nomazgāties patīkamās telpās.”

Jauno ēku nav kauns rādīt arī ciemiņiem – Valgas glābšanas brigādi bieži apmeklē skolēni, lai apskatītos jaudīgo tehniku un noklausītos ar drošību saistītās lekcijas.

Aktivitātes kopīgi īstenoja Igaunijas Glābšanas dienests un Latvijas Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests.

Tia Kennusāre

ugunsdzēsējs = tuletōrjuja

Cauri Ziemeļvidzemes mazpilsētai Apei iet taisnākais ceļš no Alūksnes uz Igauniju. Uz kartes tā ir tikai sīka svītriņa, kas šķērso divu valstu robežu. Tajā pašā laikā tas ir turpinājums vienai no pilsētas galvenajām artērijām. Apes Dzirnauvu iela pāraug ceļā uz Menisti, kas tālāk aizved uz Valgu, Veru un Tartu. Ikdienā pa šo ceļu uz kaimiņvalsti strādāt vai iepirkties brauc Apes iedzīvotāji. Tas ir daudz tuvāk nekā mērot ceļu uz Smilteni vai Valmieru. Ceļu izmanto arī igauņu kaimiņi, kas dodas uz Latviju.

Novada domes priekšsēdētāja **Astrīda Harju** teic, ka, pēc Latvijas Valsts ceļu apsaimniekotāja datiem, pa Apes–Menistes ceļu diennaktī aizbrauc vidēji 324 mašīnas. No tām katra sestā ir lielā kravas mašīna vai baļķu vedējs, kas brauc no Vidzemes šosejas puses vai no Igaunijas uz Vidzemes šoseju. Ja Tallinas ostā ir piestājis kravas kuģis, tad smago mašīnu plūsma no Dienvidlatgales kļūst vēl dzīvāka.

Apes iedzīvotāja **Daiga Bojāre** stāsta, ka vietējie jau gadiem gaida ceļa remontu. Braucot pa divus kilometrus garo bedraino ceļa posmu no Apes līdz robežai, kur malās nav pat ceļa stabiņu, viņi nereti ar ironiju aizdomājoties, ka nu jau atkal esam mājās. Vienkārši Igaunijas pusē ceļš ir gludāks.

To pašu saka arī vietējais uzņēmējs **Nauris Teters**. „Nu kāds priekšstats par Latviju ir, piemēram, vācu tūristiem, kuri uz Api brauc no Menistes puses? Kā pāri robežai, tā mašīnai ritenis bedrē iekšā! Vācijā cilvēki ir pieraduši vienkārši iekāpt mašīnā un aizbraukt, kurp vajag. Bet mums allaž jādomā, kāds būs ceļš, vai nesalūzīs mašīna,” viņš pukojas.

„Tagad, 2014. gada pavasarī, kad kopā ar igauņiem ceļa remonts ir izcīnīts un pat zināms, kurš to veiks, Rīgā Vides un reģionālās attīstības ministra krēslā sēdēs jau ceturtais ministrs. Šajos gados ne reizi vien nācās braukt uz Rīgu, Pērnavu, Valku, Valgu un Veriem (tā apenieši sauc Veru), starpvalstu apspriedēs katru reizi, kad bija jārisina arī citi jautājumi, jāatgādina par Apes–Menistes ceļa remontu. Vai vieniem pašiem būtu izdevies tikt līdz pierobežas ceļa remontam? Varbūt. Bet kopā ar Igaunijas puses ieinteresētību,

Vai vieniem pašiem būtu izdevies tikt līdz pierobežas ceļa remontam? Varbūt. Bet kopā izdevās daudz labāk.

**Pār robežu –
pa gludu ceļu**

Menistes pašvaldības deputāta Mēlisa Metus rosību, kas iekustināja abu valstu ierēdņus, tas izdevās daudz labāk," atzīst Astrīda Harju.

Apes–Menistes ceļu rekonstruēja Igaunijas Ceļu administrācija un Latvijas Satiksmes ministrija.

Ģirts Kondrāts

bedre uz ceļa = teeauk

Igauniju un Latviju
savieno zaļais koridors

Zaļais koridors ir teritorija, kas savieno Igauniju un Latviju. Kā teikts senā igauņu parunā: divas galvas tik un tā ir divas galvas. Tā Igaunijas un Latvijas dabas zinātnieki nolēma apvienot savus spēkus un arī abu valstu zināšanu kompetenci, lai izveidotu pilnīgāku pārskatu par abu valstu retajām sugām.

Viens no zaļā koridora komandas dalībniekiem dabas aizsardzības biologs **Tarmo Evestuss** atminas, ka sarežģītākais uzdevums, strādājot kopā ar Latvijas zinātniekiem,

bija valodas barjeras pārvarēšana. Tulku, kas padziļināti pārvaldītu ar dabas zinātnēm saistīto terminoloģiju, atrast neizdevās, un talkā nāca latīņu valoda. „Tad varējām būt pārliecināti, ka runājam par vienu un to pašu,” atceras Tarmo Evestuss. Ja neņem vērā valodu, patiesībā, pēc T. Evestusa domām, spēku apvienošana ar latviešiem bija ļoti vērtīga gan šeit, gan otrpus robežas. Par zaļo koridoru tiek sauktas pierobežas teritorijas, kurās Igaunijas pusē ietilpst Karula, Taheva, Meniste, Varstu, Reuge, Hānja un Miso pagasts. No lielākām aizsargājamām teritorijām te ietilpst Gauja–Mustjegi, Panāmā, Luhaso, Pētri upe, Hino un Parmu ainavas aizsardzības zona. „Uz mums iespaidu atstāja brīvprātīgais monitorings,” stāsta **Kristine Palma**. Latvijas skolu veiktais brīvprātīgais monitorings ir tas, ko Igaunija var mācīties. Tajā pašā laikā K. Palma uzskata, ka Igaunijas dabas aizsardzības darbinieki kaimiņiem ir soli priekšā aizsardzības plānošanā, līdz ar to Igaunija saviem kaimiņiem var būt noderīgs mācību materiāls. Pirms tam pierobežas teritorija bija salīdzinoši maz pētīta, tādēļ Igaunijas un Latvijas zinātnieki koncentrējās uz iznikstošo dabas vērtību apstākļu noskaidrošanu.

Papildus pierobežas teritorijas dabas inventarizācijai

ļoti būtiska daļa bija arī dabas aizsardzības darbi. „Daudzi darbi tika padarīti talkās,” atminas T. Evestuss. Talkās piedalījās vietējie iedzīvotāji, zemju īpašnieki un atbildīgās iestādes, kā arī profesionāli dabas aizsardzības darbinieki. Īpaša uzmanība tika pievērsta medņu dzīvesvietas apstākļu uzlabošanai. Latvijā no augiem un uzkrātajiem atkritumiem tika attīrīta Gaujas upes gultne. Medņu dzīvesvietā krūmājos tika izcirstas egles.

Kristīne Palma par lielāko zaļā koridora izaicinājumu uzskata to, kā turpmāk izmantot izveidoto sadarbību. „Tagad mums ir privāti kontakti ar Igaunijas vietējiem aktivistiem, ar kuriem noteikti esam ieinteresēti sadarboties,” K. Palma min vienu piemēru. „Tā kā mēs esam tuvi kaimiņi, tad iespēja redzēt, kā otrpus robežas tiek aizsargātas tās pašas vērtības, ko aizsargājam mēs, pati par sevi ir ļoti liela vērtība,” viņa piebilst.

„Green Corridor” kopīgi īstenoja Latvijas Dabas aizsardzības pārvalde un Igaunijas Vides pārvalde.

Anna Līsa Repo

tulks = tōlk

Tā kā mēs esam tuvi kaimiņi, tad iespēja redzēt, kā otrpus robežas tiek aizsargātas tās pašas vērtības, ko aizsargājam mēs, pati par sevi ir ļoti liela vērtība.

Par pieredzi, ko savulaik aizguvām no igauņiem, nu interesējas kā Grieķijā un Kiprā, tā arī pašā Igaunijā.

„Velotūrisms kļūst arvien populārāks, un tam pievēršas arvien vairāk cilvēku, kas grib aktīvi pavadīt savu brīvo laiku,” saka Vidzemes Tūrisma asociācijas (VTA) priekšsēdētājs **Raitis Sijāts**. Jau 2008. gadā radusies doma, ka arī Latvijā ir vajadzīgi savi velosipēdu maršruti, kas iekļautos kopējā Eiropas lokā un iezīmētu ceļu no Nordkapa līdz Grieķijai vai vestu apkārt Baltijas jūrai.

Taču viena lieta ir šādus maršrutus iezīmēt kartē – norādīt, ka tas, piemēram, ir „maršruts Nr. 1” –, bet reāli jau to izbraukt nevar, ja nav nedz norāžu, nedz padomāts par ceļotāju drošību un ērtībām. „Tāpēc vispirms paskatījāmies, kas notiek Igaunijā, ko tur paveicis Igaunijas Veloceļotāju kluba priekšsēdētājs **Reins Lepiks**. Tolaik Latvijas pusē salīdzinājumā ar visu, kas jau bija izdarīts Igaunijā, neizskatījās labi, un bija jāatzīst – ja gribam, lai kas mainās, ir jārikojas,” stāsta Raitis Sijāts. „Tagad, kad pēc vairāku gadu darba Vidzemi un Dienvidigauniju saista starptautiski pazīstams 1296 kilometrus garš velomaršruts, mēs varam būt priecīgi par kopīgi sasniegto. Par mūsu pieredzi, ko savulaik aizguvām no igauņiem, nu interesējas kā Grieķijā un Kiprā, tā arī pašā Igaunijā,” uzsver VTA priekšsēdētājs, piebilstot, ka zilā ceļa zīme „Tour de Latest” ar velosipēdu un maršruta numuru seši jau ir labi atpazīstama.

Gan Latvijas, gan Igaunijas velotūrisma organizētājiem ir svarīgi parādīt, ka mēs esam divas dažādas valstis. Ka abpus robežas dzīvo tautas ar atšķirīgu mentalitāti, kas runā dažādās valodās, lai gan abas pagātnē vienoja kopēja Hanzas un Livonijas vēsture. „Tiesa, Igaunijas pusē vēl arvien ir labāka infrastruktūra, piemēram, lielāks skaits veloceliņu, bet Vidzemē ir vairāk ko redzēt,” teic Raitis Sijāts, pieminot,

**Ar velosipēdu
pa seno Livoniju**

piemēram, Gaujas Nacionālā parka dabas ainavas un pilis. Protams, ir labi pastrādāts, lai būtu pieejamas kartes un informācijas stendi.

Jau pirms kāda laika uz Ziemeļeiropas pusi, tajā skaitā arī Vidzemi, sāka raudzīties arī „Dzelzs priekškara velotakas” idejas ierosinātājs Eiroparlamenta zaļo grupas deputāts **Mihaels Krāmers**.

Bet izdevīgumu velotūristu klātbūtnē arvien vairāk saskata arī vietējie uzņēmēji. Tā Cēsu pusē **Juris Leimanis** jau ir iezīmējis astoņus maršrutus apkārt Raiskuma ezeram. Un viņš nav vienīgais. Bet kāpēc gan nepapūlēties, ja dienā katrs velotūrists, kas ceļo no Igaunijas uz Vidzemi, iztērē vidēji 16 eiro?

„VisoEst by Bike” īstenoja Vidzemes Tūrisma asociācija sadarbībā ar Amatas novada domi, Apes novada domi, Gulbenes novada domi, Latvijas Tūrisma attīstības aģentūru, Madonas novada domi, Mālpils novada domi, Ogres novada domi, Siguldas novada domi, Valgas domi un Valkas domi.

velosipēds = jaļgratas

Ģirts Kondrāts

Valgas dzelzceļa stacija
gaida pasažierus

Atjaunotā Valgas – Valkas dzelzceļa stacija.
Berti Sares foto

2013. gada ceturtās adventes vakarā Valgas iedzīvotāju straume plūda uz gaismas pielietās dzelzceļa stacijas pusi. Viņus nebija pārņēmušas dedzīgas ceļošanas jūties – viņi vienkārši savām acīm gribēja redzēt nesenu atjaunoto un tikko adventes koncerta pavadījumā atvērt dzelzceļa stacijas ēku. „Cilvēkiem vienmēr ir patīkami, ja pilsētā kaut kas mainās uz labo pusi, un daudzi gribēja apskatīties, kā jaunā stacija pēc remonta izskatās,” stāsta Pilsētas attīstības nodaļas galvenā speciāliste **Katre Kikasa**. Uz koncertu sanāca tik daudz ļaužu, ka apmēram piecdesmit stacijā nemaz neietilpa. Uzgaidāmajā zālē ar augstiem griestiem un velvētiem logiem skanēja koru mūzika, un visas solu rindas bija publikas pārpildītas.

Ši ir otrā Valgas stacijas ēka. Pirmā – 1890. gadā tapusi būve – bija sarkana ķieģeļu celtne historisma stilā, kas gāja bojā II pasaules kara laikā. 1949. gadā ar vācu karagūstekņu palīdzību tika uzcelta apjomīga mūra celtne tam laikam raksturīgajā eklektikas stilā. Pilsēta ēku uzturēja, kā varēja, bet 2012. gada sākumā tā izskatījās kā jebkura ilgus gadus kalpojusi stacija – no sienām atlupusi krāsa, cauruļvadi un elektrosistēma brēc pēc atjaunošanas, pagrabs pilns ar ūdeni.

Tagad gaiši krāsotās stacijas izmantojamākā daļa ir atguvusi svaigu izskatu. Pie sienām piestiprināti elektroniskie tablo ar informāciju vairākās valodās par vilcienu un autobusu atiešanu, tajā skaitā par starptautiskajiem reisiem. Informācijas stendi atrodas arī stacijas priekšpusē, tie rāda pareizu laiku, datumu un gaisa temperatūru

reālajā laikā. Uzgaidāmajā zālē ir restaurēti vēsturiskie sēdekļi, atjaunota apkures, ūdensapgādes un elektroapgādes sistēma. „Tagad stacija patiešām ir moderna un skaista, ar labi redzamu informāciju, ko nodrošina elektroniskais tablo,” stāsta ģimnāzijas skolniece **Merlika Hidsi**, kas bieži brauc no Valgas uz Tartu un arī Tallinu. Tā kā stacija atrodas robežpilsētā, no tās, protams, viegli iespējams nokļūt ne vien uz Igaunijas, bet arī uz Latvijas pilsētām.

„Pilsētnieku atsauksmes bijušas tikai pozitīvas, un visi gaida jauno kafejnīcu, ko paredzēts atvērt šajā vasarā,” stāsta Katre Kikasa. „Stacijas ēkas atjaunošana kopienai ir bijis liels notikums. Telpās ir siltāks un patīkamāk uzturēties. Kad būs pabeigti pārējie atjaunošanas darbi, dzīve šeit kļūs vēl intensīvāka.”

Valkas iedzīvotāji aktīvi izmanto iespēju ceļot no Valgas stacijas. Pašreiz Valkas stacijā ir izlikta informācija par vilcienu un autobusu atiešanas laiku un Valkas–Valgas karte, kas vietējiem iedzīvotājiem un ciemiņiem atvieglo orientēšanos pilsētas ielās. Lai ceļošana kļūtu vēl ērtāka, Valgā tiek domāts par sabiedriskā transporta pakalpojumu organizēšanu starp abām pilsētām, piemēram, atklāt mikroautobusu līniju no Valkas centra līdz Valgas stacijai. Turpmāk tiek plānots pabeigt stacijas ēkas atjaunošanu un to pārvērst par diviņu pilsētu Valga–Valka vienotu satiksmes mezglu, jo kopējai pilsētu plānošanai ir praktiska, vidi saudzējoša un savstarpējās draudzības saites stiprinoša nozīme.

Valgas stacijas atjaunošanu uzraudzīja Valgas pilsētas un Valkas novada pašvaldība.

Tia Kennusāre

dzelzceļa stacija = raudteejaam

Tā kā stacija atrodas robežpilsētā, no tās, protams, viegli iespējams nokļūt ne vien uz Igaunijas, bet arī uz Latvijas pilsētām.

**Vēl ugunsdrošāka
robeža**

Valkas depo ēkas vizualizācija,
VUGD attēls

Pēc kāda laika Valkā būs jauns ugunsdzēsēju depo, kur varēs novietot visas nepieciešamās glābšanas sistēmas un ierīces. Līdzšinējā ēka savu laiku ir nokalpojusi, un tā vairs neatbilst mūsdienu ugunsdzēsēju un glābēju vajadzībām. Lai arī jaunais depo fiziski atradīsies Valkā, tomēr ieguvēja no tā būs arī Lgaunija, un jaunās ēkas celtniecību nevar skatīt ārpus abu valstu attiecībām. Solis uz priekšu materiāltehniskajā nodrošinājumā tiks sperts pēc daudzu gadu ilgas sadarbības starp Latvijas un Lgaunijas ugunsdzēsējiem, kuras laikā pierobeža kļuvusi ugunsdrošāka un no dažādām citām nelaimēm pasargātāka.

Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (VUGD) priekšnieka vietnieks pulkvedis **Intars Zītāns** stāsta: 20. gadsimta deviņdesmito gadu vidū sadarbība abu dienestu vidū izpaudās kā dažādu pasākumu un ikgadēju sapulču rīkošana, bet pamazām abas valstis sāka piedalīties attīstības programmās. „Pierobeža saistās ar to, ka tur iedzīvotāju ir maz,” uzsver Intars Zītāns. Taču valsts savus līdzekļus parasti vairāk veltijusi teritorijām, kur iedzīvotāju ir vairāk.

VUGD pārstāvis **Rūdolfs Āzens** stāsta, ka jaunais Valkas depo, no vienas puses, ir vēl viens apliecinājums veiksmīgai savstarpējai sadarbībai. Jauns depo Valkā bija nepieciešams. Tomēr šaubu nav – jaunā infrastruktūra padarīs drošākus gan Lgaunijas, gan Latvijas apgabalus, jo, lai arī jaunais depo fiziski atradīsies Valkā, nepieciešamības gadījumā ieguvēji būs arī Lgaunijas glābēji un iedzīvotāji. „Tā ir ilggadēja sadarbība, kas veido arvien jaunas formas,” saka Intars Zītāns.

Viņš stāsta, ka jaunā tehnika, piemēram, autokāpnes, ko ievietos vēl tikai būvējamā depo, ir nopirkta. Tā palīdzēs glābējiem sekmīgāk novērst plūdu radīto postu, ķīmiskās avārijas, mežu un citu veidu ugunsgrēkus, kā arī citas nelaimes abu valstu teritorijā. Turklāt jaunā tehnika, kas būs ievietota depo, palīdzēs glābējiem strādāt efektīvāk sarežģītās situācijās, grūti pieejamās vietās ar limitētiem ūdens resursiem. Līdztekus tam turpinās pieredzes apmaiņas pasākumi, treniņi un kopējas mācības.

**Tā ir ilggadēja
sadarbība, kas
veido arvien
jaunas formas.**

glābšanas dienests = paašteamet

Ikdienā jaunajā depo strādās ap 30 darbinieku, un tā pārziņā būs Valkas novads, Valgas novads, Smiltene, Strenči. Savukārt Intars Zītāns stāsta, ka Valkas jaunā depo sociālā jēga ir padarīt dzīvi laukos drošāku un kvalitatīvāku.

„JATE” sadarbojas Latvijas Ugunsdzēsības un glābšanas dienests un Igaunijas glābšanas dienests.

Kaspars Gērmanis

Vaike Pommerē, Jāsu Hērtsmana foto

Novērtētais
kultūras mantojums

Vaike Pommere atbalsta to, lai tiktū saglabāts iepriekšējo paaudžu uzkrātais kultūras mantojums. „Kultūras mantojuma saglabāšana ir atbildība. Pat ja šodien tas mūs pašus neinteresē, nākamajām paaudzēm mēs varētu atstāt vismaz iespēju uzzināt.” Tieši tādēļ Igaunijā un Latvijā tika izveidota datubāze, kas, piemēram, Igaunijā vien kartografēja vairāk nekā 35 000 objektu. Un tas ir tikai sākums. Bet kas patiesībā ir kultūras mantojums? Kā var saprast, vai tas ir tikai akmens vai mūsu kultūrai nozīmīgs akmens? Vai katra taciņa jāsauglabā un jākartografē, varbūt kāda taka

ir vienkārši taka? Mācēt atbildēt uz šiem jautājumiem arī bija viena no pamatprasmēm, kas bija jāiemāca tiem 100 cilvēkiem, kas tika izvēlēti kultūras mantojuma kartografēšanai. „Izvēloties inventarizācijas veicējus, paļāvāmieš uz savu iekšējo izjūtu. Ja ieskaties cilvēkam acīs, lielos vilcienos var saprast, ar ko ir darišana,” atminas Vaike. Kandidātus, kas interesējās par algu, uzreiz izslēdzām. Kultūras mantojuma kartografēšanā, pēc Vaike

vārdiem, būtiskākais ir darbs ar cilvēku. Atrast cilvēkus, kas māc pastāstīt par objektu, un šos stāstus savukārt saglabāt nākamajām paaudzēm.

Latvieši kultūras mantojuma kartografēšanu sāka pusgadu vēlāk, kad bija to redzējuši Sāremā – viņi tika iepazīstināti ar mūsu kultūras mantojuma objektiem. „Mēs mīlējām savus latviešus,” atceras Vaike. „Viņi gan savu kartografēšanu veica nedaudz citādi, izmantojot modernākus līdzekļus, un rezultāts ir varens,” Vaike izsaka atzinību saviem Latvijas kolēģiem.

Pamatsadarbība ar latviešiem veidojās kā kultūras mantojuma objektu apkope. Piemēram, kopā tika uzņemti Gaujas krasts, tika attīrītas un apzīmētas takas. Lielākais darbs

kultūras mantojuma aizsargāšanā ir tieši informētības sekmēšana. Kultūras mantojuma uzturēšanai nav nepieciešamas investīcijas vai diennakts apsardze. Informētības sekmēšana un cilvēku izglītošana ir tieši tas, kas aizsargā mūsu vērtīgo mantojumu, nevis kādi īpaši drošības līdzekļi.

Kersti Sīma, kas strādājusi par inventarizatoru, uzskata, ka darbs ar kultūras mantojumu ir vedis viņu tuvāk dabai un iemācījis saprast dažādas sakarības. „Identificēšanās ar senču radīto nav vienmēr tik vienkārša, it sevišķi tad, ja saglabātās mantojuma zīmes ir gadsimtiem vecas,” viņa uzskata. „Es kultūras mantojuma objektos vispirms saskatu cilvēku patieso vēlmju izpausmi – vēlmi dzīvot, vēlmi attīstīties, vēlmi virzīties uz priekšu, vēlmi sevi padarīt par pamanāmu, radīt utt.” Šādas vērtības ir pirmatnējas un ir mums apkārt esošās vides izveides pamats.

„Cultural Heritage” īstenoja Igaunijas Mežu dienests, Latvijas Valsts mežu dienests un Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes Biosfēras rezervāts.

Anna Līsa Repo

datubāze = andmebaas

„Ziemeļzemēs braši nami – no glāžu logiem dienvidpusē mājas siena likta, saule nevar ne acu no tās atraut un nāk spoguļoties kā ziemas salā, tā vasaras tveicē, piepildot ar savu spēku katru istabas sprīdi, kura kļūst tik silta un jauka, kā ar bērza malku būtu kurināta!”

Ja šāds teksts būtu parādījies drukātajā presē vēl pirms gadsimta, tas noteikti atrastos literatūras stūrītī pie pasakām un teikām, bet ļaudis runātu, ka tas ir īsta sliņķa sapnis – nav jāiet malkas kokus gāzt, nav jānopūlas ap krāsni, lai būtu omulīga dzīvošana. Savukārt, ja tos pašus teikumus šodien lasa izglītoti ļaudis, viņi uzreiz sazīmēs, ka runa ir par tā saukto pasīvo māju.

Zaļā žurnāliste **Anitra Toma**, uzzinājusi par taupīgajām celtnēm, kuru apkurei pietiek teju ar kvēlspuldzes siltumu, braukusi savām acīm lūkot, kā tad šis brīnums izskatās: „Uzņēmējs **Kaspars Kauliņš** Slīterē savai mammai cēla pasīvo māju, lai nav vairs ar malkas klēpjēm jāskraida, lai var droši aizbraukt uz ilgāku laiku ziemā, neraizējoties, ka ūdens caurules aizsals. Uzprasījās ciemos. Pirmajā mirklī jokains skats – uz ceļa pusi pavisam mazi lodziņi kā fermai, bet dienvidu pusē milzīgi, biezi logi. No arhitekta uzzināju, ka grīdā iestrādātas speciālas bumbiņas, kas tver siltumu un vēlāk to atdod telpai. Kad veikalā ieraudzīju grāmatu par ekoloģisko būvniecību, nopirku un uzdāvināju bērniem – ceru, viņi tādu māju uzcelš arī sev!”

Nupat nekustamā īpašuma tirgū izskanējusi prognoze, ka pasīvo ēku vērtība tuvākajā laikā ievērojami augs. Arhitekts **Ervīns Krauklis**, kurš projektē energoefektīvās mājas, ir pārliecināts – tie, kas izprot zaļās domāšanas plusus, noteikti būs ieguvēji: „Ziemeļu kaimiņiem paveicies, ka īsteni pasīvo ēku entuziasti ir Tartu Universitātē, kur izveidota pat energoefektīvo ēku laboratorija. To vada **Tinu Maurings**. Pirms gadiem septiņiem, apmēram reizē ar mums, viņi aizsāka šos pētījumus, un tas ir īgaunu lielais pluss – informācija, jo tika

Tie, kas izprot zaļās domāšanas plusus, noteikti būs ieguvēji.

Pasakaini gudrās un taupīgās mājas

saņemts atbalsts pētniecībai un izglītībai. Mēs turamies līdzī kā praktiķi – ceļam tās mājas! Piemēram, Ērgļos no visai briesmīga skata padomju laika kopmītnes tapusi arodskolas dienesta viesnīca – eleganta celtnē, kur jaunieši var izbaudīt visas pasīvās ēkas priekšrocības. Gan jau viņi ar laiku vēlēšies arī savas mājas būvēt pēc šiem principiem.”

„Active Through Passive” īstenoja Valgas pilsētas dome, biedrība „Zaļās mājas”, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera, biedrība „Passive House Latvia”, Strenču novada dome un Tartu Universitāte.

Elita Marga

Vai jūs zināt, kāda ir ideāla ģimenes atpūta? Tēvs ar draugiem spēlē golfu, bērni priecājas piedzīvojumu trasē, māte gozējas jūrmalas baltajās smiltīs. Nē, nē, tā nemaz nav anekdote! Tieši šādi cilvēki atpūšas Valgerandas pludmalē Pērnavas apriņķa Audru pagastā.

Pavisam droši, ka drīz pienāks brīdis, kad visās Rīgas jūras līča nelielajās pludmalēs cits pēc cita pacelsies zilie karogi.

riepām jutīsiet tikai smilšainu pamatu. Šis septiņas pašvaldības 2008. gadā apņēmas kopīgi īstenot ieceri par sertifikāta iegūšanu, ko piešķir ekoloģiski tīrām peldvietām. Lai to saņemtu, jāievēro vairākas vides aizsardzības un drošības prasības, tajā skaitā nepieciešams radīt apstākļus glābšanas dienesta darbībai uz ūdens.

„Valgerandai ir savs noteikts statuss: tā ir ģimeņu iecienīta neliela un intīma pludmale,” stāsta Audru pašvaldības attīstības speciāliste **Marisa Moritsa**. Diemžēl 2005. gada skarbajā janvāra vētrā pludmale un agrākās būves nopietni cieta. Pēc vētras vajadzēja visu sākt no gala – privātuņēmēji dažos gados uzbūvēja piedzīvojumu parku un golfa laukumu, uzcēla jaunas tūristu izmitināšanas ēkas. Pludmales zonas attīstīšana bija pašvaldības uzdevums, un daudz palīdzēja Igaunijas un Latvijas sadarbība.

Tagad Valgeranda kļuvusi par ģimeņu paradīzi: labiekārtotajā pludmalē acis priecē rotaļu laukums, jaunas pārģērbšanās kabīnes un tualetes. Nākot pa apgaismoto promenādi uz krasta pusi, tieši virs galvas koku galotnēs pamanīsiet draiskos bērnus, jo piedzīvojumu trase stiepjas šķērsām pāri gājēju celiņam. „Esmu vietējā jau 22 gadus, Valgerandu mēs esam iemīlojuši un apmeklējam pastāvīgi,” stāsta divu bērnu māte **Maigija Rēpalu**. „Agrāk pa vasarām baudījām tikai smiltis un jūru, nekā cita interesanta nebija. Pašreizējo un agrāko pludmali ar tās būvēm nevar ne salīdzināt, tagad te izskatās daudz plašāk un arī mājīgāk. Pa dēļiem klāto taku līdz jūrai var nokļūt pat ar bērnu ratiņiem vai ratiņkrēslā.”

„Esam spēruši platu soli zilā karoga virzienā,” piebilst Marisa Moritsa. Tagad uzbūvēts stilīgs novērošanas tornis laivas formā, kas gaida glābšanas dienesta komandas ierašanos. Jūrmalas glābšanas dienests piedalījās mācību rīkošanā piekrastes iedzīvotājiem, kur varēja papildināt zināšanas par glābšanu uz ūdens. Visu septiņu pašvaldību skolās un bērnudāros bērniem tika stāstīts par riskiem, kas saistīti ar jūru. Pavisam droši, ka drīz pienāks brīdis, kad visās Rīgas jūras līča nelielajās pludmalēs cits pēc cita pacelsies zilie karogi.

novērošanas tornis = vaatlustorn

„Beach Hopping” īstenoja Saulkrastu, Liepupes, Audru, Carnikavas, Hēdemēstes, Jūrmalas un Salacgrīvas pašvaldība.

Anu Jēsāra

partneri

Bērni kļūs par aktīviem pilsoņiem

Foto no projekta arhīva

Vairāk nekā 40 Hijumā un Rīgas skolēnu liek galvas kopā un spriež: „Kura ir visaktuālākā vides problēma mūsu dzīvesvietā?” Kāda ASV televīzijas kanāla dienas svarīgākajās ziņās uzstājās 6. klases zēns, kam aiz muguras bija redzams dārdošs buldozers. „Ierosinājām uzlabot skolas apzaļumošanu, izstrādājām darbības plānu, un tieši šobrīd šis darbs tiek pabeigts,” priecīgi stāstīja bērns.

Sulevs Valdmā, Jāna Tenisona institūta iedzīvotāju izglītošanas centra vadītājs, skatījās šo ziņu sižetu ar izbrīnu un domāja: „Kad gan mūsu jaunieši kļūs tik aktīvi?”

S. Valdmā, kas strādā arī Kolgas skolā par vēstures skolotāju, nolēma ASV jauniešu aktivizēšanās metodi izmantot arī Lgaunijā.

Piemēram, vienu gadu Kolgas jaunieši pētīja skandalozu tēmu: bērniem pārāk viegli ir pieejams alkohols. Noslēguma prezentācijā, kurā piedalījās arī skolotāji, pagasta pārstāvji, policijas vadība u.c., jaunieši atzina: 10 gadu vecumā lielākā daļa bērnu vismaz vienu reizi bijuši piedzērušies un vidusskolas vecuma jauniešiem iedzeršana nedēļas nogalēs ir ierasta lieta. Bērniem alkoholu nopērk pāris „labsirdīgu onkuļu”. „To dzirdot, pieaugušajiem palika muts vaļā,” atceras S. Valdmā.

Jaunieši ir pētījuši arī vardarbību skolās un pagasta transporta problēmas un paši bijuši sajūsmā par šīm aktivitātēm. „Viņi vēlējas, kaut sabiedrības mācības stundas tik tādas vien būtu.”

Šogad Hijumā Keinas ģimnāzijas un Rīgas jauniešu centra „Laimīte” jaunieši varēs izmēģināt kaut ko līdzīgu: viņi pētīs, kura ir viņu dzīvesvietas lielākā vides problēma un kā tā tiek risināta citviet, iesākumā tiks izstrādāts teorētiskais plāns, pēc tam praktisks darbības plāns tās atrisināšanai. Piemēram, bērni var nonākt pie secinājuma, ka nepieciešams iegādāties kādas jaunas iekārtas. Pēc tam viņi izpētīs cenu piedāvājumu un apspriedīs ar amatpersonām, vai no pašvaldības budžeta iespējams piešķirt naudu to iegādei.

Jaunieši iemācās ieraudzīt konkrētas problēmas, piedāvāt risinājumus un arī praktiski nonākt līdz mērķim. Tā veidojam aktīva pilsoņa nostāju.

„Jaunieši iemācās ieraudzīt konkrētas problēmas, piedāvāt risinājumus un arī praktiski nonākt līdz mērķim. Tā veidojam aktīva pilsoņa nostāju,” skaidro Sulevs Valdmā.

7. un 8. klases bērniem Igaunijā ir viens iedvesmojošs piemērs. Pirms astoņiem gadiem Aravete ciemata jaunieši nodibināja jauniešu interešu centru. Viņi meklēja piemērotas telpas, izpētīja jaunatnes darbinieku atalgojuma līmeni utt. un beigās savu plānu iesniedza pagastam. **Kairita Kalamegi**, kas tolaik bija viena no astoņiem aktīvajiem jauniešiem, atceras, ka iesākumā ideja likās pilnīgi neiespējama. Tomēr jaunieši katru nedēļu tās vārdā satikās un beigās arī kopā izremontēja

telpas un atjaunoja mēbeles. „Bija ļoti forši, ka tas izdevās. Nesen biju ciemos jauniešu centrā un atradu savu rokas nospiedumu uz manis krāsotā skapiša. Nodomāju: ir gan labi, ka uztaisijām centru, tagad arī citiem ir no tā labums. Novēlu arī Igaunijas un Latvijas skolu jauniešiem veiksmi!”

„Cooperation for Sustainability” īsteno Jāna Tenisona institūts sadarbībā ar Radošās iniciatīvas centru.

Made Lāsa

jauniešu centrs = noortekeskus

Ernests Libietis, Jāna Buja foto

Bučojas, bučojas!

Increasing Attractiveness of Valga and Valka

Pedele ir upe, kas tek cauri Valkai. Pedeli ir tā pati upe, tikai Valgā. Par dzīvīgiem un omulīgiem Pedeles krastus dēvēt nevarēja – dūkstaini, aizauguši. Pavasaros upe applūda. Tagad Pedeles dambji un krasti sakārtoti: vienā pusē ir apgaismotas koka laipas, otrā – granīta seguma celiņš un koka lapene. „Smuka pastaigu vieta. Pirmoreiz dzīvē nogāju gar upi. Agrāk tur pat taciņu nebija,” saka **Sintija**, kura dzimusi Valkā un strādā Rīgā. Viņa slavē arī celiņu, kas iekārtots gar upi Igaunijā. Tas ir asfaltēts un braucams velosipēdiem, skrituļdēļiem un nūjojams.

Mums ir par vienu jaunu, sakoptu vietu vairāk. Un turpinās laipna kaimiņu līdzāspastāvēšana.

Asfalta celiņš patīk **Putniņu** ģimenei, kuri ir velobraucēji. „Vairs nav jābaidās no automašīnām, kā tas bija, braucot pa lielā ceļa malu,” saka mamma **Jana**. Viņa novērojusi, ka jauno maģistrāli iecienījušas arī jaunās māmiņas ar ratiem, dodoties uz bērnu laukumu. „Kustība ir liela, bet vietas pietiek.” Igaunijas pusē celiņš ir ap 5 km, Latvijas – 700 metru garš.

Koka laipas un lapene patīk tiem, kas vēlas pastaigāties. „Latvieši uz kaimiņiem raujas vairāk. Ar nūjām, riteņiem, skriešus. Igauniem Valkā patīk mierīgi uzkāpt kalnā un pasēdēt lapenē, paskatīties uz pilsētu,” novērojusi **Gunta Smane**, kura strādā Valkas domē. Vasarā uz celiņiem visvairāk manīti velosipēdisti, ziemā – distanču slēpotāji. „Mums ir par vienu jaunu, sakoptu vietu vairāk. Un turpinās laipna kaimiņu līdzāspastāvēšana,” saka Gunta.

Pedeles dabas taka Valkā kļuvusi apdzīvota. Teātra festivāla „Tālvīvs” laikā uz koka laipām sēdēja skatītāji un vērās uz māksliniekiem, kas uzstājās otrā krastā. Ap pusnakti upe mirguļoja uguņošanā. „Šis bijis pirmais mēģinājums apgūt jaunu vietu. Mākslinieku sejas gan bijis grūti saskatīt, taču gaisotne visu atsvēra,” saka **Ernests Libietis**, Latvijas–Igaunijas institūta direktors. Uz jautājumu, vai jaunajā koka lapenē Putraskalnā uz Valkas–Valgas robežas vakaros manīti pāriši, Ernests apstiprinoši nosaka: „Bučojas, bučojas!” Vai to dara latvieši ar igauņiem – viņš nav pētījis.

kaimiņi = naabrid

„Esam liela ģimene un labi draugi,” par darba attiecībām ar kaimiņiem saka Gunta Smane, atceroties, cik draudzīgi darbojušies pie Pedeles dabas takas izveides. Izstrādāta arī vizija

bijušajiem Valkas kodolraķešu militārajiem bunkuriem un ledus hallei. Tapuši suvenīri – krūzes, šahs –, un vārdi doti robežstabiem: Igaunijas stabs ir Peter, Latvijā – Pēteris.

Valkas un Valgas labiekārtošanā sadarbojās Valkas dome un Valgas dome.

Ieva Alberte

Seti un suiti roku rokā

Setu sievas un vīrs taurastērpos,
Jassu Hertsmana foto

Gan Dienvidigaunijas setu, gan arī Kurzemes rietumdaļas suitu etniskā kultūra ir unikāla visā pasaulē. Mūsdienās seti un suiti sava kultūras mantojuma saglabāšanā un attīstībā mēro līdzīgu ceļu. Kāpēc to neturpināt roku rokā?

Seti un suiti ir dažādi, bet tomēr tik līdzīgi. Suiti Alsungas novadā ir kā katoļu saliņa starp luterāņiem, seti ir krievu pareizticīgo kopiena Igaunijas un Krievijas robežā. Abas etniskās grupas ir mazas – par setiem sevi sauc 3000 Setumā pagastu iedzīvotāji, par suitiem – 2800. Katram latvietim suiti asociējas ar krāsainos tautas tērpos ģērbtām dziedātājām – suitu sievām, kas dzied senas daudz balsīgas burdona dziesmas. Tāpat seti starp igauņiem ir slaveni ar daudz balsīgām lēlo dziesmām, un setu sievas ar lepnām saktām izrotātos tautas tērpos nevar sajaukt ne ar vienu citu. UNESCO nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā ir iekļauta gan suitu kultūras telpa, gan setu lēlo dziesmas.

Setu sieva **Reika Herna** ir vairākas reizes uzņēmusi suitu ciemiņus. „Burdona dziesmas skan pavisam citādi nekā lēlo dziesmas,” apraksta Reika, „bet, tāpat kā seti, suiti savās dziesmās dzied par to, ko redz un domā. Suitu sievas dzied joku stāstus par citiem cilvēkiem, un dziesmas var būt ļoti dzelīgas,” viņa stāsta. Reika, kas ir pazīstama kā setu Hergu siera sējēja, piemetina, ka arī suitu un setu nacionālie ēdieni ir līdzīgi, tajā pašā laikā ir vairākas receptes, kuras igauņi nezina un kas šķiet interesantas.

Abas kultūras 21. gadsimtā piedzīvo sava veida atdzimšanu, un to ikdienas dzīvē ir daudz paralēļu. Setu institūta vadītājs **Ahto Raudoja** suitus ir iepazinis tuvāk un saka: „Ar suitiem mums uzreiz saskanēja. Arī tur entuziasma pilna jaunā paaudze nodarbojas ar mantojuma saglabāšanu un nodošanu tālāk. Piemēram, pašreiz kā vieni, tā otri kartografē savu tradicionālo arhitektūru un būvniecības mākslu.”

Sākot ar 2013. gada vasaru, sadarbība tiek veikta plānveidā. Sākotnēji suiti tika uzicināti uz vasaras universitāti Setumā, lai mācību telpās diskutētu par dažādām tēmām. Starp tēmām bija piemēram, dalīšanās pieredzē par savas valodas ābeci. Setiem jau ir izstrādāta sava ābece, un pašreiz tai tiek veidots kompaktdisks. Suitu izloksne no latviešu

Ar suitiem mums
uzreiz saskanēja.

valodas atšķiras mazāk nekā setu valoda no igauņu valodas, un viņi gatavo darba burtnīcas. Tāpat tiek veidoti materiāli angļu valodā, lai iepazīstinātu ar savu novadu.

Vairākas tikšanās vēl ir priekšā. Vasarā notiks kopēja setu un suitu bērnu nometne. Tiek ņemta dalība savstarpējos lielos pasākumos: suitu dziedātājas ir uzaicinātas uzstāties Setu Karaļvalsts dienā, savukārt setu kultūras pārstāvji septembrī ir uzaicināti uz Alsungu – uz Miķeļdienu un festivālu. Tāpat seti jūnijā dosies uz starptautisko burdona dziesmu festivālu.

Abu kopienu sociālo un kultūras sadarbību atbalsta Setu institūts, Alsungas novada pašvaldība un etniskās kultūras centrs „Suiti”.

Anu Jēsāra

dziedāt daudz balsīgi = mitmehäälselt laulma

Jurijs Kondratenko, Kaspara Dabrovolska foto

Lietusūdeņi – nepamanītais skaistums un vērtība

2011. gada augustā urbānistu dienās netišām sastapās pareizie cilvēki, precīzāk sakot, šīs dienas iezīmē Latvijā mazattīstītas jomas izaugsmes sākumu – ilgtspējīgu lietusūdeņu apsaimniekošanu. „Mēs izdarījām, ko gribējām, un varbūt pat vēl vairāk,” tagad saka viens no darbos iesaistītajiem – **Jurijs Kondratenko**. Darbi gan vēl nav pabeigti, un, visticamāk, tie savu atdevi sniegs pēc kādiem trim četriem gadiem. „Saprast pašiem, iemācīties un izplatīt jauno pieredzi Latvijā,” mērķus ieskicē Jurijs.

Raksturojot procesu pēc būtības, ilgtspējīga lietusūdeņu apsaimniekošana nozīmē dīķu, kolektoru vai ievielku ierīkošanu, kas aizvada lietusūdeņus prom no mājām un citām apdzīvotajām teritorijām, kā arī padara apkārtni sakoptāku un pievilcīgāku. Igaunijā lietusūdeņus nolēma apsaimniekot Viru un Pērnavā, Latvijā – Rīgā un Baldonē.

Lietusūdeņus no neērtas un nevajadzīgas sastāvdaļas var pārveidot par elementu, kas sniedz pilsētai kvalitatīvu un estētisku labumu.

Tiesa, pirms teritoriju sakopšanas notika dažādi priekšdarbi – bija izveidota multidisciplināra komanda, kurā bija inženieri, ainavu arhitekti un citu jomu speciālisti. Tika pieaicināti ne tikai Latvijas un Igaunijas, bet arī ārzemju speciālisti, jo pašmājās zinātajiem pietrūka pieredzes. Pirms darbu sākuma komanda gāja laukā – skatījās dabā jeb aplūkoja vietu, kur lietusūdeņi būs jāapsaimnieko. Tāpat notika kopīgas prāta vētras, bija tikšanās ar pašvaldībām un citiem potenciālajiem klientiem, un to laikā iepazīstināja ar ilgtspējīgu lietusūdeņu apsaimniekošanas sistēmu un tās ietekmi uz vidi.

Jurijs par lielāko veiksmes stāstu sauc projektu Skantes ielā, Rīgā. Tur kādā teritorijā bija uzkrājies ūdens, kuru nevarēja aizvadīt. Sūkņu staciju kapacitāte nebija pietiekama, savukārt grāvji, pa kuriem ūdens varētu aiztecēt, aizauguši. Visticamāk, nākotnē gar ielām ūdenim varētu būt sateces, dīķi un gala sūkņu stacijas. „Novada ūdeni, un forši izskatās. Mēs parādām, kā lietas var notikt un, cerams, arī notiks,” viņš optimistiski skaidro.

Tomēr sabiedriski nozīmīgi bijuši arī citi projekti. Baldonē trīs vietas pēc stipra lietus vai sniega izkušanas applūda – kādas nogāzes lejasdaļā pat applūda teritorija, kas veicināja negadījumu risku, ziemā radīja ledu un saēda pašu nogāzi. Jurijs stāsta, ka Baldonē kā risinājums tiks piedāvāts dīķis, kurā lietusūdeņus pat varēs peldēt. Toties ziemā pa dīķa ledu varēs slidot. Līdzīga situācija bija Viru un Pērnavā, kur darbus pārskatīja **Gene Mandre**. Abās vietās bija stāva iela, kur lietusūdeņi lejasdaļā radīja lokālus plūdus. Jurijs uzsver, ka lietusūdeņus no neērtas un nevienam pilsētai nevajadzīgas sastāvdaļas var pārveidot par elementu, kas sniedz pilsētai kvalitatīvu un estētisku labumu. „Mēs veidojam vidi, kur lietusūdens nerada zaudējumus, bet – tieši otrādi – dod pievienoto vērtību,” viņš rezumē.

„(D)rain for life” īstenoja biedrība „Latvijas Teritoriālpilnātāju asociācija” kopā ar Igaunijas Lauksaimniecības universitāti un nodibinājumu „Fonds Society Technologies”.

lietus = vihm

Kaspars Ģermanis

Likvidētā robeža

Ains Kullis, Jassu Hertsmana foto.

Uz Latvijas un Igaunijas valsts robežas mainās gan valoda, gan zīmju sistēma, bet daba robežas neatzīst. Rīgas līcis ir teritorija, kur ir nepieciešama kopēja Igaunijas un Latvijas zinātnieku sadarbība.

„Bija jāatrod iespēja, kā likvidēt robežu starp divām valstīm,” **Urmass Raudseps** no Tallinas Tehniskās universitātes jūras sistēmas institūta sniedz kopsavilkumu par „Gorwind” mērķi.

Kā sniegt iespēju igauņiem un latviešiem sadarboties tā, lai rezultāts būtu izdevīgs abām valstīm? Kā atrast kopīgu valodu starp diviem tik atšķirīgiem kaimiņiem? Kā izvairīties no konfliktiem un pārpratumiem, kas, ja nepadara darbu neiespējamu, tad padara to vienkārši sarežģītu? „Gorwind” projekta dalībnieki zina atbildi uz šiem jautājumiem, un to apliecina zinātnieku darba iespaidīgie rezultāti.

Lai sastādītu vienotu datu kopumu par dabas teritoriju, kuras pārvaldnieki ir vienlaikus gan Igaunija, gan Latvija, bija jāveic neskaitāmi dabas novērojumi, un iegūtā informācija bija jāapkopo datubāzē. Tagad ir pieejami dati par Rīgas liča jūras vēja laukiem un ledus apstākļiem, roņu un putnu dzīvesvietām un migrācijas ceļiem. Ir norādīta arī cilvēku attieksme pret vēja parkiem un iespējamā ekonomiskā jauda Rīgas liča rajonā. Šie dati ir pieejami nākotnes vēja parku attīstītājiem, vietējām pašvaldībām un lēmējiem, kā arī esošo vēja parku novērtētājiem.

Urmass Raudseps tic, ka ambiciozs un skaidrs virziens ir veiksmīgas sadarbības atslēga. Tartu Universitātes ģeogrāfijas institūta vecākais zinātnieks **Ains Kullis** piebilst, ka veiksmīgas sadarbības priekšnoteikums ir pastāvīgs kontakts. Pārāk bieži vārds „sadarbība” paliek tikai uz papīra, bet „Gorwind” projekta gadījumā tā tomēr nebija. Sanāca kopā cilvēki, kam bija vienādi pasaules uzskati un kas bija īsti profesionāļi abās liča pusēs. Notika neskaitāmas „Skype” konferences, e-pasti un tikšanās nodrošināja pastāvīgu saziņu, kas īpaši atviegloja informācijas koplietošanu.

Šajā partnerībā ieguvēja bija gan Igaunijas, gan arī Latvijas zinātne. Ains Kullis liek noprast, ka zinātnieku veiksmes pamatā gan nebija nejaušība: „Jau izvēloties partnerus,

Rīgas līcis ir teritorija, kurai ir nepieciešama Igaunijas un Latvijas zinātnieku kopēja sadarbšanās.

rēķinājāmi ar to, ka vajadzības gadījumā mums būs vienam otrs jāpapildina. „Piemēram, igauņi varēja, daloties savās zināšanās, apmācīt kaimiņus kļūt par veiksmīgiem dabas novērotājiem. Tajā pašā laikā igauņi no kaimiņvalsts zinātniekiem ieguva svarīgas datu apstrādes prasmes. „Gorwind“ projekts gan ir beidzies, taču sadarbība starp divu valstu zinātniekiem vēl turpinās.

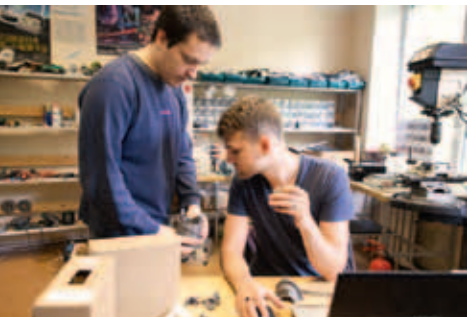
„Gorwind“ projektu realizēja Tallinas Tehniskās universitātes Jūras sistēmu institūts, Igaunijas Dabas fonds, Igaunijas Lauksaimniecības universitāte, Latvijas Dabas fonds, Latvijas Ūdens ekoloģijas institūts, Latvijas Universitāte un Tartu Universitāte.

Anna Līsa Repo

vējš = tuul

Kopējie roboti
noteikti
būs gudrāki

Var jautāt: kā savienot mākslīgo intelektu un skolēnu uzbūvētu sumo robotu cīņas? Izrādās, pavisam vienkārši. Kā stāsta Rīgas Tehniskās universitātes Datorzinātnes un informācijas tehnoloģiju fakultātes profesors **Jānis Grundspeņķis**, jau vairākus gadus RTU ir studiju programma „Intelektuālās robotizētās sistēmas”, kur studenti nodarbojas gan ar robotiem, gan risina mākslīgā intelekta problēmas.

Roboti nesarunājas cilvēku valodā, bet sūta citam citam signālus un apmainās ar ziņojumiem, kā arī spēj cits citam palīdzēt, ja kāds no tiem sabojājas. Tie tiek

apgādāti ar sensoriem, kas robotiem, apvienotiem sistēmās, ļauj veikt noteiktas funkcijas atkarībā no risināmā uzdevuma. Taču labs sensors, kas aparātam kalpo tāpat kā cilvēkam acis, ausis un deguns, ir desmit reizes dārgāks nekā pats robots. „Mūsu uzdevums ir atrast samērojamību starp paša robota un tajā iebūvēto sensoru izmaksām,” teic profesors.

„Lai gan bija bažas par igauņu šķietamo vēsumu un to, vai viņiem mūsu piedāvājums šķitīs interesants, pirms dažiem gadiem RTU piedāvāja Tartu Universitātei izveidot kopēju studiju programmu ar šādu specializāciju,” teic J. Grundspeņķis, jo Tartu zinātnieki nodarbojas ar tā sauktajiem lego robotiem, kuru sastāvdaļas ir rūpnieciski izgatavotas, atšķirībā no RTU pašu būvētajiem sumo robotiem. Taču tagad, pateicoties mūsu partneru **Tita Rosma** un **Alvo Āblo** ieinteresētībai, arī Tartu ir studiju programma ar

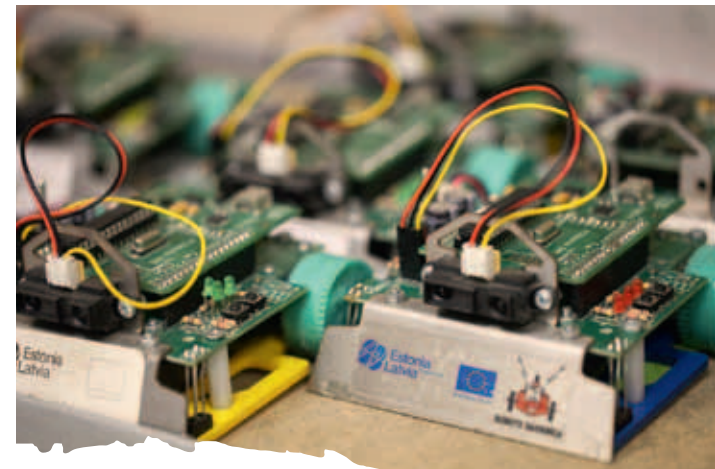
specializāciju intelektuālajās robotizētajās sistēmās. Palicis tikai viens solis līdz studentu apmaiņas sākumam šajā programmā.

Līdztekus ir radīta sistēma, kā skolēnu vidū propagandēt dabaszinātņu idejas. Tā 12 Latvijas un 12 Igaunijas skolās tika noorganizēti semināri, kā būvēt vienkāršus robotus. Noslēgumā bija konkurss, kurā skolēni būvēja sumo robotus, kas sacentās savā starpā.

Roboti sūta signālus un apmainās ar ziņojumiem, spēj cits citam palīdzēt, ja kāds no tiem sabojājas.

„Bērni redzēja, ko var radīt paši ar savām rokām, turklāt labākais saņēma uzvarētāja laurus,” uzsvēr zinātnieks.

Trešā labā lieta, kas radusies, sadarbojoties latviešiem un igauņiem, ir demonstrācijas centru rādīšana Informācijas tehnoloģiju klastera telpās Rīgā, kā arī Tartu un Ventspilī. Latvijas IT klastera centra direktore **Lilīta Sparāne** zina teikt, ka neilgā laikā Rīgas IT demo centru apmeklējuši 1600 cilvēku no 26 pasaules valstīm, ieskaitot studentus, skolēnus un daudzu valstu nozares profesionāļus. Arī tas ir solis pretī ciešākai Latvijas un Igaunijas augstskolu sadarbībai nākotnē.

„ICT DCNet” kopējiem spēkiem īstenoja Rīgas Tehniskā universitāte, Latvijas IT klasteris, Tartu Universitāte, Tartu Zinātnes parks un Ventspils Augsto tehnoloģiju parks.

Girts Kondrāts

robots = robot

Biotehnoloģijas jomā ir temati, kur Igaunijas un Latvijas uzņēmumi un zinātnieki ir konkurenti. Lai gan ir arī tādi, kur kaimiņvalstu uzņēmumi un zinātnieki, kopīgi pietuvojoties dzīvās pasaules noslēpumiem, var panākt labu sinerģiju. Tāds arī bija mērķis, kad 2010. gadā tika sākti divarpus gadus ilgais konsultāciju un mācību cikls Igaunijas un Latvijas zinātniekiem un uzņēmumiem, kuri darbojas zinātņu nozarēs, kas saistītas ar dzīvību.

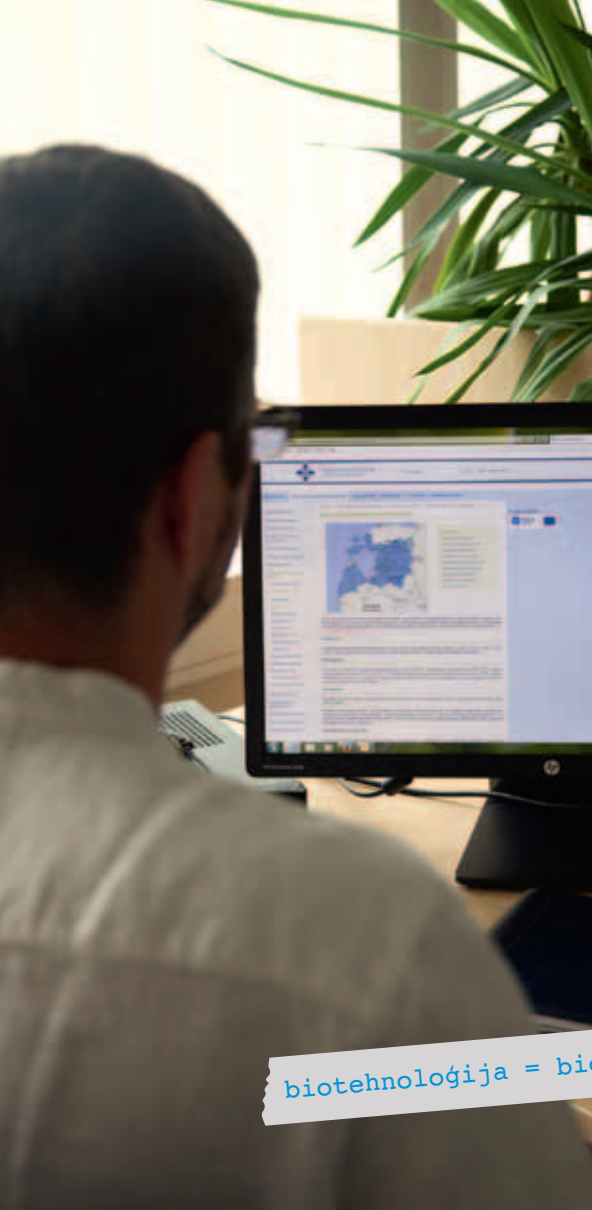
Igaunijas Zinātņu aģentūras konsultants **Argo Sons** tajā laikā strādāja fondā „Archimedes”, kas bija viens no sadarbības organizatoriem. „Mūsu pats lielākais un apjomīgākais uzdevums bija kataloga sastādīšana, kas iepazīstinātu ar Igaunijas un Latvijas biotehnoloģijas nozares zinātniekiem un uzņēmumiem,” stāsta Argo Sons. Viņš atceras, ka darbs izrādījās sarežģīts, jo ar daudziem uzņēmumiem nemaz nebija tik viegli sazināties. Daudz praktiskāks bija darba rezultāts: virtuāls tīkls ar profiliem un nodarbošanās aprakstu, caur ko uzņēmumi turpmāk var cits citu atrast un kas sniedz skaidrāku izpratni, kuri uzņēmumi Igaunijā un Latvijā darbojas biotehnoloģijas nozarēs.

Lai zinātnieki un uzņēmēji nekomunicētu tikai internetā, bet cits citu skatītu arī vaigā, tika organizētas dažādas mācības un informatīvi pasākumi gan Tartu un Rīgā, gan pierobežā. Zinātniekiem un studentiem radās iespēja apmainīties ar pieredzi un uzņēmumiem savstarpēji veidot tiešus kontaktus. Tika izveidoti praktiski tiešsaistes materiāli par uzņēmējdarbību kaimiņvalstī, piemēram, rokasgrāmata par intelektuālajām tiesībām vispār, kā arī konkrēti par Igaunijas un Latvijas likumiem šajā jomā. Kā Igaunijā, tā arī Latvijā darbojās konsultants, kas iepazīstināja ar noderīgu informāciju par darbošanos kaimiņvalstī, sākot ar uzņēmuma reģistrēšanu, nodokļu sistēmu un beidzot ar to, kā uzņēmumam piesaistīt papildu finansējumu.

Viena no organizatorēm, Tartu Biotehnoloģijas parkā esošā fonda „BioMed” vadītāja **Margita Ilvesa** stāsta: tā kā biotehnoloģijas un medicīnas uzņēmumu nozarē jāievēro augsta konfidencialitāte, nav atgriezeniskās saites, vai sadarbības rezultātā tika noslēgti

Šo igauņu
un latviešu
informācijas
garozu vajadzētu
kaut kā lauzt,
kā tieši –
par to jāpadomā.

Daloties ar dzīvās
pasaules noslēpumiem

biotehnoloģija = biotehnoloogia

arī kāds konkrēts līgums. „Esmu gan dzirdējusi, ka uzņēmumus apmeklējušie studenti un zinātnieki, kas piedalījās apmaiņas programmā, bija apmierināti ar šo iespēju.”

„Izrādījās, ka biotehnoloģijas nozarēs dažām firmām jau bija diezgan labi kontakti ar kaimiņiem,” atzīst Argo Sons, kurš uzskata, ka tādas sadarbības pasākumus ir vērts organizēt arī turpmāk. „Mūs ierobežo tā pati vecā nelaime: gan uzņēmumi, gan arī zinātniskās grupas vēlas pareizajā laikā iegūt pareizo informāciju, bet ziņas, kas atspoguļotu pašu kontaktus un nodarbošanos, negrib sniegt,” piemetina A. Sons. „Šo igauņu un latviešu informācijas garozu vajadzētu kaut kā lauzt, kā tieši – par to jāpadomā.”

Varbūt šī garoza sāks dropt nākamajos vai aiznākamajos kopējos pasākumos.

„Boost BioBusiness” sadarbības partneri bija Tartu Universitāte, Latvijas Universitāte, Latvijas Tehnoloģiju parks un Latvijas Elektrorūpniecības biznesa inovāciju centrs, fonds „Arhimedes” un Biotehnoloģiju un medicīnas uzņēmējdarbības attīstības centrs.

Anu Jēsāra

Uldis Saulītis, Andra Arņomkīna foto

Mitrāju
godināšana

Purva zonde izskatās kā liels bērzu sulas urbis. Ar to var izpētīt, cik gadu purvs veidojies, cik biezs tajā kūdras slānis. „Zonde mums bija ilgi lolots sapnis,” saka **Baiba Pavloviča** no Gaujas Nacionālā parka. Nu tas piepildījies. Gide **Anda Andrušaite** novērojusi, ka viņas kolēģa **Ulda Sauliša** ekskursijās bieži vien iestājas klusums, kad pie darba liek zondi. „Viena lieta ir stāstīt, ka purvs ir vecs un mēs te tagad stāvam uz kūdras, taču, kad ar zondi uzskatāmi parādām, ka kūdra ir arī ļoti, ļoti dziļi, ekskursanti tikai saskatās.”

Arī Andas ekskursijās ir brīži, kad klausītāji paliek vaļā muti. Piemēram, nakts pārgājienā, kad nometnē pie Gaujas viesojās igauņu bērni. Klusām ejot gar upi, bērni sadzirdēja: „Klaks, klaks!” It kā kāds sistu ar airi pa ūdeni. Tas bija bebris, kurš plikšķināja asti. „Tieši bebra sadzirdēšanu bērni anketās atzīmēja kā visinteresantāko notikumu nometnē. Daudzi zināja, kāds bebris izskatās, taču darbībā redzējuši nebija,” stāsta Anda.

Viena lieta ir stāstīt, ka stāvam uz kūdras, taču, kad ar zondi parādām, ka kūdra ir arī ļoti, ļoti dziļi, ekskursanti tikai saskatās.

Igauņi savā parkā latviešus uzņēma ziemā. „Mani ļoti iepriecināja iespēja būt kopā ar ģimeni, jo bieži vien nometnes organizē tikai bērniem,” saka **Ieva Gaile**, skolotāja un trīs meitu mamma. Viņa iepazīna citas ģimenes un daudz uzzināja par zvēru pēdām sniegā. Igaunijā apgūtās spēles Ieva izmanto savā darbā joprojām.

Gidei Andai vērtīgākā bija pieredze ekskursiju darba lapu veidošanā. Igaunijām tās ir vairākkārt lietojamas – laminētas, uz tām var rakstīt ar flomāsteriem. „Tas ir gudri. Zaļi. Taču es no šīs idejas tomēr atteicos,

jo nespētu pēc nodarbības sadzenāt lapas un sakopt.” Andas ekskursijās ar vienu papīra lapu strādā divi bērni, uz maiņām rakstot un pētot, ko purvā atraduši. Tādējādi viņi mācās sastrādāties. Labs palīgs ir kabatas formāta augu noteicējs, kurā apkopotī vieglāk

atrodami augi un dzīvnieki. Piemēram, ūdenī augošo cirveni bērni tagad atrod katrā ekskursijā.

Mitrāji pie Gaujas ir apčubināti tā, ka vairāk nav iespējams. Par tiem tapusi arī teiku grāmata „Kalli un Modra piedzīvojumi mitrājos”, reģionos izceļojās izstāde par mitrājiem, tika izveidota galda spēle un DVD par sikspārņiem.

„Back to Nature” īstenoja Tartu Vides izglītības centrs kopā ar Igaunijas Vides padomi, Gaujas Nacionālā parka fondu, Dabas Aizsardzības aģentūru, Ķemeru Nacionālo parku, Peipusa centru pārrobežu sadarbībai.

Ieva Alberte

**nacionālais parks = rahvuspark
purvs = raba**

No idejas līdz pretvīrusu medikamentu izgatavošanai

Oļegs Lebedevs ar kolēģi, Jasu Hertsmana foto

Latvijas zāļu ražotāja „Grindeks” izstrādājumi igauņiem ir pazīstami. Tomēr vien nedaudzi zina, ka viens no Baltijas valstu veiksmīgākajiem uzņēmumiem „Grindeks”, kam pieder arī Tallinas Farmācijas ražotne, 2011. gadā sāka sadarbību ar Tartu mazo uzņēmumu „TBD-Biodiscovery”.

Uzņēmumam „Grindeks” izraisīja interesi „TBD-Biodiscovery” iespējas izstrādāt pretvīrusu preparāta remantadīna aktīvo vielu. „Aktīvā viela ir medikamenta pamatkomponents. Papildus tam tablete sastāv no piemaisījumiem, pildvielām un krāsvielām,” skaidro **Oļegs Lebedevs**, ķīmiķis un „TBD-Biodiscovery” attīstības vadītāja asistents. „Grindeks” bija visas iespējas tabletes ražošanai, tomēr viņi bija ieinteresēti iegūt aktīvo vielu, jo pašu laboratorijas un ražošanas līnijas jau bija ļoti noslogotas. Papildu ceha būvniecības vietā izdevīgāk bija atrast partneri aktīvās vielas ražošanai. „TBD-Biodiscovery” uzņēmumam Igaunijas un Latvijas programmas laikā pavērās iespēja investēt, lai izmēģinātu remantadīna aktīvās vielas ražošanu.

Patlaban „TBD-Biodiscovery” uzņēmumam ir tehnoloģija preparāta aktīvās vielas ražošanai, un tā ir reģistrēta Igaunijas Zāļu aģentūrā. „Tiek pētīts, cik stabila ir pretvīrusu medikamenta aktīvā viela,” stāsta O. Lebedevs. „Kad stabilitātes testi būs izieti, varēsim iekļauties zāļu tirgū: mēs izgatavojam aktīvo vielu, un „Grindeks” izgatavo tabletes.”

„Grindeks” aktīvo farmaceitisko vielu laboratorijas vadītājs, ķīmijas doktors **Jānis Jaunbergs**, partneris no „Grindeks” puses, ar sadarbību ir ļoti apmierināts. „Mūsu sadarbība balstījās uz abpusēju interesi, cieņu, kā arī „TBD-Biodiscovery” un „Grindeks” savstarpējo sinerģiju. Igaunijas uzņēmumam ir atsevišķa laboratorija un entuziasma pilns darbinieku pulks, Latvijas uzņēmumam toties ir administratīvā pieredze, kas darbībai stingri noregulētā zāļu tirgū ir ļoti būtiska. Mēs izmantojam „TBD” iespējas jauna preparāta izstrādāšanai, viņi savukārt no mūsu puses saņēma instruktāžu, regulāras ekspertīzes un praktisku palīdzību ieiešanai zāļu tirgū.”

Sadarbība vienlaikus bija arī partnerības pārbaude. Tā bija efektīva, un pašlaik partneriem

Uzņēmums „Grindeks” izrādīja interesi par „TBD-Biodiscovery” iespējām izstrādāt pretvīrusu preparāta remantadīna aktīvo vielu.

jau tiek īstenoti divi projekti, vairāki stāv uz galda. „Ar „Grindeks” iet ļoti labi,” apstiprina Oļegs Ļebedevs. „Un tas, pateicoties pirmajam, ko būtu bijis grūti īstenot bez atbalsta.”

Starp „Grindeks” un „TBD-Biodiscovery” noslēgts līgums par nākamo, būtiski lielāku pasūtījumu, stāsta Jānis Jaunbergs. „TBD-Biodiscovery” jau ir ražojis arī otra preparāta aktīvo vielu, kas tapis uz „Grindeks” pārņemtās tehnoloģijas bāzes. Mēs aktīvi plānojam jaunas aktivitātes. „EstLat Pharma” bija pirmais solis, mūsu sadarbība turpināsies un paplašināsies. To sekmē ģeogrāfiskā tuvība, kultūra, elastīgums un kvalitatīvs produkts, ko piedāvā „TBD-Biodiscovery”.

„EstLat Pharma” īstenoja „TBD-Biodiscovery” un „Grindeks”.

zāles = ravim

Tīa Kennusāre

Maija Rozīte, Andra Arhomkina foto

Dejas un dziesmas
abpus robežas

Senā draudzība var pāraugt praktiskā sadarbībā – spilgts piemērs ir uzreiz piecu pagastu sadarbība Latvijas un Igaunijas pierobežā. Ziemeļu, Veclaicenes, Mārkalnes pagasta Latvijā, kā arī Hānjas un Reuges pagasta Igaunijā deju, dziesmu un folkloras ansambļi jau daudzus gadus kopā dodas viesizrādēs uz dažādām Latvijas vai Igaunijas vietām. Veclaicenes tautas nama vadītāja **Maija Rozīte**, kā arī Ziemeļu un Mārkalnes sieviešu kora vadītāja **Ilze Biedriņa** saka, ka kopābūšana igauņiem un latviešiem esot pati par sevi saprotama un neapspriežama.

Mums visi koncerti ir kopā. Viņi ļoti grib sadarboties un paļaujas uz mums, mēs esam ieguvuši igauņu uzticību.

Tomēr jauna lappuse šajā sadarbībā tika pāršķirta relatīvi nesen, kad pārvērtās gan tautas nami, gan ansambļi, gan tika izbaudīta vēl nebijusi pieredze. Proti, tautas namos notika remonts, un pamatīgu laiku nokalpojušās ēkas ieguva jaunus vaibstus. Labākā tehniskajā stāvoklī tagad ir logi, skatuve, pasākumu zāle, kur ielikta jauna grīda un iekārti jauni aizkari, kā arī foajē un tualetes. Savukārt kolektīvi nopirka jaunus tautas tērpus un devās izrādēs uz Somiju: Helsinkiem, Tamperi un Vesilahti reģionu. Tur Igaunijas un Latvijas ansambļi apguva arī kultūras menedžmentu. „Uz Somiju mēs braucām lielā skaitā – un cilvēki ieguva ļoti daudz,” saka Maija. No katra kolektīva brauca 30 cilvēki – tātad kopā 150. No Veclaicenes uz Somiju devās dziedātāju ansambļis, no Ziemeļiem – folkloras ansambļis, no Ziemeļiem un Mārkalnes – divu

pagastu apvienotais sieviešu dziesmu ansambļis, savukārt no Igaunijas bijuši divi deju kolektīvi.

Svaigas aprises ieguva arī abu valstu ansambļu savstarpējā sadarbība. Piemēram, Veclaicē notika Igaunijas diena, Ziemeļos – Kultūras un valodas diena, Hānjā – Lielā Munameģa svētki. Tāpat abās valstīs notika divi semināri, kuros tika apgūti veidi, kā stiprināt kultūras sakarus Latvijas un Igaunijas starpā. Arī Ziemeļu kolektīvs ieguva jaunus tērpus, jo iepriekšējie bijuši 25 gadus veci. Tāpat nopirkta jauna kokle. Ilze atzīst, ka cilvēki ļoti novērtējuši izdevību braukt uz Somiju un Igauniju, jo iespēju redzēt pasauli viņiem neesot daudz.

Maija stāsta, ka senās draudzības dēļ abu valstu ansambļiem ir viegli vienoties par kopējiem darbiem. „Ir ļoti viegli vienoties ar igauņiem – mēs taču esam pierobežā,” viņa saka, „mums visi koncerti ir kopā. Viņi ļoti grib sadarboties un paļaujas uz mums, mēs esam ieguvuši igauņu uzticību.” Ikdienā komunikāciju atvieglo kāds Veclaicē dzīvojošs igauņis, kurš prot kā vienu, tā otru valodu.

Ļīdz ar pieredzi Somijā, semināriem un daudzajiem pasākumiem piecu kolektīvu sadarbība sevi nav izsmēlusi. „Mums vēl viss turpinās. Viss vēl nav beidzies,” saka Maija, jau plānojot jaunus koncertus un izbraucienus pa Latviju un Igauniju.

„Cultural Cooperation for Intermediates” īstenošanā sadarbojās Alūksnes rajona padome ar Hānjas un Reuges pašvaldību.

dejas = tantsud
dziesmas = laulud

Ģimenes ar īpašiem bērniem

Helle Kanda un Marija Marisa Kanda.
Jasū Herismana foto

„Neviens no mums nav gatavs bērna ar īpašām vajadzībām piedzimšanai,” saka 13 gadus vecās **Anni** mamma **Līna Loko** no Tartu. Līnas un Anni stāsts ir par samierināšanos ar neizbēgamo un spēka atrašanu caur mīlestību. Tagad Līnas ģimenē ir arī **Sverre** (10 g.) un **Oto** (4 mēn.), un viņas dibinātā „Anni Mängumaa” (Anni rotaļu zeme) 10 darbības gadu laikā tika izveidota par bērnu ar īpašām vajadzībām pakalpojumu un atbalsta sistēmu attīstības centru Tartu.

Šoks, noliegums, dusmas, vainas apziņa, bezpalīdzība, skumjas un sāpes – vecāki, kas uzzina par īpaša bērna piedzimšanu, pārdzīvo visus krīzes posmus. Galvā lido tūkstošiem jautājumu. „Sēžot ārsta kabinetā, vecākiem šķiet, ka viss vairāk vai mazāk ir skaidrs. Bet, pārrodoties mājās, liela daļa dzirdētā no atmiņas jau izgaisusi,” Tartu Universitātes Ģēnu centra ārste ģenētiķe **Tija Reimanda** izprot ģimeņu milzīgo nepieciešamību pēc informācijas.

Pateicoties sadarbībai ar kaimiņiem no Latvijas, Tija Reimanda katra sava jaunā pacienta vecākiem dāvina sirsniņu un praktisku grāmatu komplektu „Mans īpašais bērns”. Komplektā ir grāmata, albums un darba burtnīca. Grāmata ietver atbildes uz jautājumiem: kura slimība bērnam ir? Kā tikt galā ar šo ziņu? Kā attīstīt bērnu? Kura skola viņam ir piemērota? Kā audzināt pārējos bērnus ģimenē? Kas mainās, kad bērns kļūst par pieaugušo? Dienasgrāmatā–darba burtnīcā vecāks katru dienu var veikt ierakstus par bērna attīstību. Ģimenes bilžu albums divās valodās skaidri pauž, ka ģimenes ar īpašajiem bērniem savos mazajos priecīņos ir tieši tādas pašas kā ģimenes ar veselīgiem bērniem. Abu valstu zināmāko pediatru, ģenētiķu un ģimeņu sadarbības rezultātā radīto grāmatu pirmā tirāža jau iet uz beigām. Latviešu valodā šie paši materiāli ir pieejami internetā.

Bet viss sākās ar bezpeļņas organizācijas „Anni Mängumaa” ideju veidot kontaktus ar līdzīgu biedrību Latvijā „Cerību spārni”. „Vienam pašam saspringt nav jēgas,” ir pārliecināta Līna Loko. Reizi Igaunijā un reizi Latvijā tika organizētas nometnes ģimenēm ar bērniem ar īpašām vajadzībām. Izveidojās kodols, kas sāka krāt materiālus nākamajām grāmatām. Gatavie iespieddarbi tika prezentēti lielā konferencē Pērnavā. „Vecāki varēja dalīties savos

**Vienam pašam
saspringt
nav jēgas.**

priekos un bēdās," atceras Līna Loko. „Kam bērni ir lielāki, tiem ir lielāka pieredze darbā ar bērniem ar īpašām vajadzībām. Tajā pašā laikā sabiedrība mainās tik ātri, ka vecāki ar vienāda vecuma bērniem zināmā mērā saprot cits citu labāk.”

Tija Reimanda no šiem gadiem atceras saturīgās tikšanās, diskusijas un apspriedes ar Latvijas kolēģiem. „Mums ir atšķirīga medicīnas sistēma, dažādi likumi un paražas. Likās, ka Latvijā, vismaz agrāk, vispārējā atbalsta sistēma bija labāk organizēta, bet Igaunijā speciālisti un papildu izmeklējumi bija nedaudz pieejamāki,” atceras ārste. Labās attiecības gan starp ģimenēm, gan ārstiem turpinās arī tagad.

„Tolerance” ietvaros „Anni Mängumaa” sadarbojās ar biedrību „Cerību spārni” un Tartu Universitātes slimnīcu.

Anu Jēsāra

ģimene = pērkond

Sandra Silina. Jāņa Bula foto

Ieguvums –
veselība

Reiz izsalcis mežstrādnieks jautājis saimniecei, vai viņa protot izvārit no cirvja gardu zupu. Tā atbildējusi, ka neprotot vis, bet lai šis sakt, kas jādara. Vīrs ielicis savu cirvi katlā, vēlējis uzliet ūdeni, pielikt gaļu, putraimus, kartupeļus un sāli. Pēc laiciņa strebjamais gatavs, abi pieēduši pilnus vēderus. Šajā latviešu tautas pasakā attapīgais ar savu recepti ir tikpat svarīgs kā otrs, kuram ir produkti, bet kurš neprot tos lietā likt. Katrs atsevišķi būtu neēdis, kopā – viss notiek!

Līdzīgi kā pasakā, papildinot viens otru, strādā Latvijas un Igaunijas pētnieku grupas. Paula Stradiņa Klīniskajā universitātes slimnīcā ir Baltijā vienīgā šūnu izpētes laboratorija. Tomēr, lai tiktu pie rezultātiem, kā radītie biotehnoloģiskie audu materiāli strādā, nepieciešama igauņu zinātnieku palīdzība. Biologs **Ēriks Jakobsons** atzīst: „Ziemeļu kaimiņi ir perfekti galaprodukta novērtēšanā. Gribam nonākt līdz brīdim, kad ikdienā apdegumu centros, slimnīcās varēs izmantot mūsu radītos materiālus. Tie nepieciešami pacientiem neatkarīgi no tautības. Strādājām, lai izveidotu ražošanas procesu, igauņi palīdzēja ar specifiskiem darbiem, ko nevarējām paveikt. Viņu pienesums bija zināšanas, kuru trūka mums, viņi savukārt ieguva pilnu procesa protokolu. Šūnu terapijā esam līderi, bet profesors Sulevs Kokss un viņa kolēģi no Tartu Universitātes ir lieliski partneri!”

Neskaidri gadījumi, neiroloģiskie pacienti, ķirurģiskas konsultācijas – tas ir neatsverami, lai slimniekam nav ilgā gaidīšanas ceļa pie ārsta.

Lielais sadarbības ieguvums ir arī pārrobežu telemedicīnas iespējas. Jaunās tehnoloģijas ļauj galvenajiem spēlētājiem – Tartu un Rīgai – iesaistīt citus reģionus šajā ceļā. Proti, translējot paraugoperācijas, ko vada augstākās klases ārsti, ar speciālo telemedicīnas ierīci pārējās slimnīcas saņem attēlu. Ķirurgs sīki izskaidro, ko dara, kam pievērst uzmanību, viņam momentā var uzdot jautājumus, iesaistīties diskusijā. Svarīgā ziņa sasniedz maksimālu skaitu mediķu, netērējot liekus līdzekļus un laiku. Vidzemes slimnīcas laboratorijas vadītāja **Sandra Siliņa** novērtē iespēju ne vien mācīties, bet arī saņemt konsultācijas videokon-

ferenču laikā. Īpaši svarīgi saņemt telekonsultāciju ir reizēs, kad pacients nav transportējams. „Šādi no Tartu klinikas neirologs ātri diagnosticēja Laima slimību, un strauji sākām

ārstēšanu,” saka Sandra. „Neskaidri gadījumi, neiroloģiskie pacienti, ķirurģiskas konsultācijas – tas ir neatsverami, lai slimniekam nav jāiet parastais ilgais gaidīšanas ceļš pie daktera.”

Igauņiem jau tagad izveidota vienota datubāze, lai visā valsts teritorijā par jebkurā slimnīcā nonākušu cilvēku momentā iegūtu nepieciešamo informāciju. Šāds darbs Latvijai vēl priekšā, toties paraugs un atsaucīgs padomdevējs – tepat kaimiņos!

„DELMA” vadošais partneris bija Tartu Universitāte, kas strādāja kopā ar Paula Stradiņa Klīnisko universitātes slimnīcu, Pelvas slimnīcu, Dienvidigaunijas slimnīcu, Valgas slimnīcu un Vidzemes slimnīcu.

Elita Marga

**Kaimiņi sadziedas –
laime un prieks!**

Silja Otsara, Jasu Hertsmana foto

Lai gan tagad kopējie Igaunijas un Latvijas koru pasākumi ir tāla pagātne un lielākā daļa jauniešu, kas tajos piedalījās, beiguši skolu, Veru Kreicvalda ģimnāzijas jauktā kora diriģentei **Siljai Otsarai** joprojām sejā pavīd viegls smaids, kad redz uz skatuves kāpjam skaistos tautas tērpos ģērbtos zēnus un meitenes. Tie atsauc atmiņā ļoti patīkamo sadarbību ar latviešu kaimiņiem. „Tautas tērpu valkāšana jauniešu vidū pirms tam nebija populāra, bet tagad ir tieši otrādi.” Lepnie tautas tērpi un sakārtotā estrāde brīvdabas pasākumu un koncertu rīkošanai ir aptaustāms „Dziedošo kaimiņu” kopējā darba rezultāts, bet ne tik viegli mērāms no kopējām koru nometnēm un mācībām gūtais labums. „Mums laikam gadījās lieliski partneri,” domā projekta asistente **Sīri Konksi**. Sadarbība sekmējās jau no pirmajiem mirkļiem un nerimās arī pēc grūtību parādīšanās. Konkrētāk sakot – tika reorganizēts latviešu puses organizatoru sastāvs. „Droši vien mūsu ideja un mērķis bija tik cēls un skaidri definēts, ka bija vērts pielikt pūles no visas sirds,” S. Konksi atklāj vienu no sekmīgas grupu sadarbības noslēpumiem.

Turklāt līdz ar lieliski nosprausto mērķi dziedošanai partneriem bija vēl viens panākumiem bagātas sadarbības trumpis – tā bija mūzika. Darbs sokas daudz vieglāk tad, ja nav jādodomā, kā izteikties svešvalodā par vienu vai otru lietu. Silja Otsara, piemēram, atzīstas, ka viņas koru mēģinājumi notika tieši igauņu valodā. Visa nepieciešamā informācija par dziedāšanu taču saprotama starptautiskajā mūzikas valodā: „piano”, „forte” utt. Protams, dažreiz palīgā nāca arī rokas un kājas. S. Otsara atceras, ka pēc neilga laika vienkāršākās frāzes igauņu valodā bija skaidras arī latviešiem. Zināmu pacilātību igauņos un latviešos izraisīja kaimiņu valodas mācības, kaut gan valodas apguve nebija atsevišķs mērķis. Vēl vienu vērtīgu pieredzi koristiem sagādāja dziedāšana svešvalodā – iemācīties kaimiņu valsts himnu. Pareizi izrunāt un nodziedāt igauņu valodā „Mana tēvzeme, mana laime un

Mācījāties kaimiņu valsts himnu. Pareizi izrunāt un nodziedāt igauņu valodā „Mana tēvzeme, mana laime un prieks” latviešu bērniem nebija viegls uzdevums, taču viņi ar to lieliski tika galā.

prieks" latviešu bērniem nebija viegls uzdevums, taču, pēc S. Otsaras domām, viņi ar to lieliski tika galā.

„Singing Neighbours” sadziedāties palīdzēja Veru rajona, Veru pilsētas, Baldones, Jūrmalas un Ogres pašvaldība.

Anna Līsa Repo

klavieres = klaver

Ilona Asere, Andra Arhomiņa foto

Iedvesmoti
varēšanai

lai tas nesper ēkās. Kā? Arhitekti no koka Pērkonam tapināja pašam savu māju. Instalācijas darbināšanai un skaņas radīšanai vajadzēja 60 cilvēkus. Viss izdevās, un pamale rībēja. Pilsētā bija starptautiski veidots Pērkons par godu Pērkona dienai augustā.

**Sausais atlikums –
man ir baigi foršie
igauņi!**

Glūži kā Cēsis, arī Tartu ir kādu strēķi prom no galvaspilsētas, līdz ar to problēmas – līdzīgas. Latvieši ar igauņiem diskutējuši par to, ka pilsētā iedzīvotāju kļūst mazāk, taču telpa nesarūk, tāpēc jādomā, kā to izmantot. Gadu vēlāk igauņi Tomu uz- aicinājuši uz Tartu līdzdarboties metu konkursā kāda kvartāla attīstībai. „Nevinnējām, bet tas nekas – labi sastrādājāties.” Kad igauņi braukuši uz kongresu Rīgā, palikuši pa nakti pie Toma. „Sausais atlikums – man ir baigi foršie igauņi!”

Daudziem māksliniekiem sadarbība vēl priekšā. Cēsu pūtēju orķestra vadītājs no Tartu orķestra saņēmis uzaicinājumu viesoties, uzdāvējis pat dziesmu igauņiski, taču pagaidām iztieks ar ikdienišķu kontaktu. „Mēs abi esam trombonisti, tad sarakstoties varam paspriests, kurš smērs instrumentam labāks,” saka orķestra vadītājs **Māris Buholcs**.

Projekta vadītāja **Ilona Asare** par lielāko ieguvumu uzskata daudzveidīgo kultūras piedāvājumu, kas piecēja cēsniekus – Tartu džezisti, mākslinieki, zaļās prakses mākslas skolu bērniem. „Bija skaisti vasaras vakari,” saka Ilona. Savukārt Tartu latviešu un igauņu vides arhitekti izveidojuši ielu mēbeles – no paletēm tapušas puķu kastes, glūži kā koka

„Beidzot mēs dabūjām igauņus!” uzvaroši saka arhitekts **Toms Kokins**. Vairākus gadus viņš rīko starptautiskas arhitektu vasaras skolas, kur par dalību bijuši gatavi maksāt pat meksikāņi, vjetnamieši un austrālieši, taču igauņu arhitekti – ne reizi. Skaidrojuši, ka labprātāk pieredzi gūst, apvienojot ar nebijušas vietas un arhitektūras apskati ārpus Baltijas. Kad Toms igauņus aicināja „Artists for Development” ietvaros, kas finansēja arī ceļa un uzturēšanās izdevumus, Cēsīs beidzot ieradās pieci arhitekti.

Vasaras skolā vairāki arhitekti pētīja, kuri rituāli veido dzīvi pilsētā. Viens no tiem – vajag piesaukt Pērkonu, lai tas nesper ēkās. Kā? Arhitekti no koka Pērkonam tapināja pašam savu māju. Instalācijas darbināšanai un skaņas radīšanai vajadzēja 60 cilvēkus. Viss izdevās, un pamale rībēja. Pilsētā bija starptautiski veidots Pērkons par godu Pērkona dienai augustā.

vasaras skola = suvekool

karuselis. Latviešiem dikti patīcis Tartu radošais centrs un redzami panākumi, piemēram, renovētas koka ēkas, sadarbība ar iedzīvotājiem, portāls, kas labi rāda, kā jāmāk par sevi pastāstīt. Un fakts, ka arī pēc Eiropas finansējuma atbalsta mazās darbnīcas var dzīvot patstāvīgu dzīvi. „Braucām mājās iedvesmoti,” saka Ilona. Radusies ticība, ka arī par Tartu krietni mazākās Cēsīs spētu ko tādu pacelt.

„Artists for Development” īstenoja Cēsu kultūras un tūrisma centrs sadarbībā ar mākslas izglītības centru „Trīs krāsas” un Tartu radošo industriju centru.

Ieva Alberte

12 gadus vecais **Marts Kirovars** no nelielās Dienvidigaunijas pilsētas Pelvas ir diezgan slavens zēns. Neraugoties uz savu vecumu, viņš ir virtuozs harmoniku spēlētājs un atsaucīgas publikas priekšā labprāt uzstājas ar kādu kompozīciju. Kad izskanējušas pēdējās notis, viņam var palūgt: „Mart, parādi arī kādu triku!” Tad viņš apgriež savu instrumentu otrādi un atkal nospēlē to pašu gabalu augšpēdus – tā, ka labās rokas pirksti skrien pa basa pogām, bet kreisās uz taustiņiem piemeklē melodiju. Marta mūzikas skolas skolotājs **Heino Tartess** slavē zēnu – tik jauna mūziķa trika ideālais izpildījums liecina par lielu meistarību. Taču pats Marts piebilst daudz pieticīgāk, ka neesot nemaz tik grūti, ja mazliet pavigrinās.

Labsirdīgajam harmoniku spēlētājam bija tikai desmit gadu, kad viņš tika izvēlēts par Igaunijas klasiskās mūzikas radio un Latvijas Radio 3 „Klasika” rīkotā jauno talantu festivāla dalībnieku. Divos „Radio Classics” koncertos – 2013. gada 12. janvārī Latvijas Radio namā un 16. februārī Vīlandē tautas mūzikas klētī – uzstājās vairāk nekā 200 mūzikas skolu audzēkņu no Dienvidigaunijas, Rietumigaunijas un Ziemeļlatvijas. Rīgas koncertā Marts bija viens no jaunākajiem dalībniekiem, turklāt tā bija pirmā uzstāšanās ārpus savas valsts robežām. „Pēc koncerta tautas tērpos ģērbtās latviešu meitenes par varītēm gribēja nofotografēties kopā ar Martu,” ar smaidu atceras zēna māte **Lea Kirovara**.

Abos koncertos nākamās zvaigznes ne reizi vien pārsteidza publiku ar savu meistarību un spožumu. Uz skatuves kāpa dažādi dziedātāji un vairāki ansambļi, piemēram, zvaniņu ansamblis, senās mūzikas ansamblis, solisti. „Tā kā Igauniju pārstāvēja lauku rajonu, nevis Tallinas mūzikas skolu audzēkņi, viņu augstais līmenis bija ļoti patīkams pārsteigums,” pēc koncerta Rīgā ETV ziņu raidījumam stāsta Radio 3 „Klasika” galvenā režisore **Gunda Vaivode**. Savukārt Marts neskopojas ar kaimiņu lielīšanu: „Manuprāt, latviešu bērnu uzstāšanās bija emocijām bagātāka, viņos uz skatuves bija patīkami klausīties un skatīties.”

„Lai gan latviešu un igauņu valoda ir atšķirīga, mūzikas valoda ir līdzīga,”
sadarbības gadu apkopo ERR
„Klassikaradio” galvenā režisore
Tīa Tedere.

**Nākamās zvaigznes
 pārsteidz publiku**

klasika = klassika

Šis festivāls nākamajām zvaigznēm bija ne tikai parasts koncertbrauciens. Marts jutās kā īsts mūziķis, jo pirms un pēc notikuma daudz kas viņa dzīvē notika pirmo reizi. Piemēram, pirmo reizi vajadzēja spēlēt skaņu ierakstu studijā, jo dalībnieki tika izvēlēti, klausoties ierakstu. Rīgā viņš sniedza savu pirmo televīzijas interviju. Viņa uzstāšanos raidīja divu valstu raidstacijas, to ierakstīja video, kas „YouTube” ir savācis vairākus simtus skatītāju. Pēc pārbraukšanas mā-

jās, kad mugurā uzvilks priecīgi dzeltenais krekls ar mazu trumpetes pūtēja attēlu uz krūtīm, atkal tiek pārdzīvotas visas brauciena emocijas un satraukums. Diemžēl šis krekls jau kļūst par mazu.

„Lai gan latviešu un igauņu valoda ir atšķirīga, mūzikas valoda ir līdzīga,” sadarbības gadu apkopo ERR „Klassikaraadio” galvenā režisore **Tia Tedere**. „Radio Classics” koncerti izvērsās par mūzikas svētkiem vienas sezonas garumā, kuras laikā kaimiņi cits citu iepazīstināja ar mūzikas notikumiem un jaunajiem talantiem. Lai gan svētki beigušies, radio kolēģu savstarpējā sazināšanās turpinās, un tas, cerams, novedīs pie auglīga rezultāta jauna mūzikas notikuma izskatā.

„Radio Classics” īstenoja Latvijas Radio programma „Klasika” ciešā sadarbībā ar Igaunijas sabiedriskā medija kanālu „Klassikaraadio”.

Anu Jēsāra

Aelita Žučkova ar skolēniem
Andra Arhomiņa foto

Sēdēt pie viena galda
un sarunāties ar zīmēm

Gan Gaismā, Rīgas tuvumā, gan pie Viru ezera ir skola, kur mācās bērni ar īpašām vajadzībām. Skolu specifika un vēlme izdarīt ko jaunu un labu bija galvenais iemesls, kāpēc abas mācību iestādes sāka sadarbību.

Gaismas speciālās internātpamatskolas skolotāja **Aelita Žučkova** ir viena no autorēm grāmatai, kurā stāstīts, kā ar zīmēm var sazināties ikdienišķās situācijās. Tā kā grāmata tika izdota gan latviešu, gan igauņu valodā, tā palīdzēja bērniem ne tikai pastāstīt pieaugušajiem, ko viņi vēlas, domā vai iecerējuši darīt, bet arī sazināties ar kaimiņvalsts vienaudžiem. „Abi var sēdēt pie viena galda un sarunāties,” par igauņu un latviešu bērnu komunikāciju saka Gaismas speciālās internātpamatskolas direktore **Vita Felsberga**. Tādējādi bērns iegūst pašpalpošanās iemaņas – prot sazināties, sakopt sevi un izturēties attiecīgajā vidē.

Grāmata ir gandrīz bez teksta – tajā ir tikai 34 starptautiski apstiprināti simboli jeb piktogrammas un paskaidrojumi par tām. „Tie, kam vajadzīga šī grāmata, ir bērni, kam ir grūti uztvert abstraktas lietas,” skaidro Vita.

Tagad šī grāmata ir Latvijā atzīts izglītojošs materiāls, un to izmanto vairākas citas abu kaimiņvalstu skolas. Mācību līdzeklis izdots 1500 eksemplāros.

Tomēr grāmata bija tikai viens no sadarbības veidiem – notika arī abpusēja ciemošanās, kur piedalījās ne tikai bērni un skolotāji, bet arī vecāki. Igaunijā viesojās ap 90 bērnu, savukārt Latvijā no Igaunijas – ap 60. Gan direktore, gan skolotāja stāsta, ka bērni šajos braucienos iemācījās kļūt brīvāki, atraisītāki. „Satikās divu valodu bērni, kaimiņu bērni, kas varēja padauzīties, paspēlēties un saprast, ka tu šajā pasaulē neesi viens,” stāsta Vita. Arī vecākiem šie pasākumi bija svarīgi, jo viņi saprata, ka nav vieni ar šādiem bērniem. Un saprata, ka kopā ar bērniem var ceļot arī tālāk.

Jaunā pieredze tika gūta it kā ikdienišķu pasākumu laikā. Piemēram, Igaunijas bērni Latvijā viesojās zooloģiskajā dārzā, redzēja Jūrmalu, Vecrīgu, brauca ar tramvaju un

Satikās divu valodu bērni, kaimiņu bērni, kas varēja padauzīties, paspēlēties un saprast, ka tu šajā pasaulē neesi viens.

trolejbusu, kādu Viru nav, kā arī apmeklēja Skrīverus. Bērni piedalījās arī radošajās darbnīcās. „Viņiem šo it kā vienkāršo lietu apgūšana bija jaunums,” stāsta skolas direktore.

Viņa neslēpj, ka padomā jau ir sadarbība ar vēl kādu Igaunijas skolu. Galvenais mērķis ir radīt jaunus metodiskos materiālus, jo sadzīve bērniem prasa apgūt jaunas prasmes. Tomēr Vita uzsver, ka vēlas bērniem parādīt tieši Latvijai un Igaunijai raksturīgo. „Mēs gribam izdejojot, izdziedāt, izspēlēt Igauniju un Latviju,” jo daudzas nacionālās kultūras īpatnības, piemēram, Ligo un Meteņi, globalizācijā zūd.

„Easy Together” kopīgi īstenoja Viru ezera skola un Gaismas internātpamatskola.

Kaspars Ģermanis

Tā tas ir iegājies no seniem laikiem, ka kaimiņi vienmēr grib padīzoties citu priekšā, taču dažreiz šādas mērošanās rezultātā atklājas pārsteidzoša patiesība: tepat blakus dzīvo neizsakāmi jauka tauta.

Pirms četriem gadiem apmēram četrdesmit Pelvas pagasta iedzīvotāju un tūrisma uzņēmēju uzkāpa Latvijas augstākajā virsotnē Gaiziņkalnā, kas atrodas 311,6 m virs jūras līmeņa. Madonas pašvaldības ļaudis ciemiņus sagaidīja ar pīrādziņiem un kafiju, pastāstīja vietējās leģendas un jokojās: „Piesviedīsim savam kalnam kādu metru zemes klāt un jūs pārspēsīm.“

Igauņi zināja, ka viņu Lielais Munameģis (Suur Munamägi) ir Baltijas augstākā virsotne (318 m) un bija pārliecināti, ka ir pārāki arī citā ziņā. Ekonomiskā pagrimuma un administratīvo reformu rezultātā kaimiņu valstī ir izveidojusies sarežģīta situācija. Latvieši atklāti dalījās ar savām rūpēm, taču čīkstēšanas vietā ar prieku izrādīja savas ievēribas cienīgās vietas, sauca pie bagātīgi klāta svētku galda un aicināja nopērties pirtī ar ārstniecības augu slotiņām. „Latviešu atvērtība un siltums mums bija pārsteigums. Tāpat mūs izbrīnīja veids, kā viņi tūrisma tirgū piedāvā savus objektus. Kā uzņēmēji, tā arī ierēdņi ļoti rūpējas par savu kopienu un ir gatavi strādāt, stundas neskaitot,“ stāsta Pelvas pagasta attīstības galvenā speciāliste **Mari Rina Terna**.

Atpūtas ciemata „Taevaskoja Salamaa“ saimniece Īa Timmi ar apbrīnu raudzījās uz Latvijas diženajām muižām. Vienā, ko rotāja krāšņi tornīši, katra istaba bija iekārtota savā stilā. „Jaukās istabas ir labs piemērs tam, ka izmitināšanas telpas var būt pilnīgi atšķirīgas. Guvu apstiprinājumu savai pārliecībai, ka jārikojas atbilstoši iecerētajam.„ Tagad arī viņas hosteli katrai istabai ir savs interjers, kas stāsta par Taevaskojas leģendu.

Toties latviešiem patika Mammastes veselības sporta centra ideja, un drīz vien viņi

Mēlisam sadarbība ar latviešiem ir ikdiena, jo viņa sēta atrodas tikai nepilna kilometra attālumā no Latvijas robežas.

**Kurš
uzkāps
augstāk?**

paši sāka būvēt līdzīgu mākslīgā sniega ražošanas sistēmu. Abu valstu jaunieši jau ir apmeklējuši kaimiņu slēpošanas trases – tur trenējušies un sacentušies. Iepriekšējā gada Igaunijas čempione 5 km brīvajā stilā **Marimala Tilka** stāsta, ka igauņu jauniešiem Madona iepatīkās. „Tā kā trase atrodas turpat blakus, skrituļslēpes pie kājām likām gandrīz uz jauko mājiņu sliekšņa.“

Par konferenču, investīciju u.tml. sadarbības simbolu var uzskatīt to pašu braucienu, kas noslēdzās ar dziesmu sacīkstēm. Vienā vakariņu reizē Madonā pie igauņu galda apsēdās kroga saimnieks, kas izrādījās liels Igaunijas cienītājs, un sāka dziesmu igauņu valodā. Atbildei Mežabrāļu sētas saimnieks **Mēliss Metuss** nodziedāja dziesmu latviešu valodā. Mēlisam sadarbība ar latviešiem ir ikdiena, jo viņa sēta atrodas tikai nepilna kilometra attālumā no Latvijas robežas. Latvieši viņam projektē hidroelektrostaciju un nāk vizināties no kalna ar ragaviņām. „Mēs esam līdzīgi, mums ir ļoti līdzīgas dziesmas un anekdotes,“ stāsta saimnieks. Bet kurš uzvarēja negaidītajos dziesmu karos? Bez izpušķošanas var teikt, ka draudzība.

Sadarbību starp abām pilsētām veicināja Madonas un Pelvas pašvaldība.

Made Lāsa

Lielaais Munameģis = Suur Munamägi

Aiva Logina, Andra Aihomkina foto

Paskatīties pāri robežai

Madonā dzīvo Vidzemes televīzijas operators **Kārlis Kumsārs** un viņa domubiedri – jauni, radoši cilvēki, kam interesē fotografēšana, videoklipu veidošana un žurnālistika. „Pirms dažiem gadiem uzzinājām, ka Tartu apriņķī ir Lahtes ģimnāzija, kurā ir speciāla mediju klase, savukārt mums Madonā ir skola un jaunieši, kas no skolas brīvajā laikā interesējas par modernajiem medijiem. Tad arī skaidri iezīmējās, ka mēs tiksim tālāk savā varēšanā, ja paskatīsimies pāri Latvijas robežai uz ziemeļu pusi. Madonas un Tartu apriņķa pašvaldība ātri atrada kopēju valodu,” atceras Vidzemes TV darbiniece **Aiva Logina**.

Savukārt Madonas ģimnāzijas skolēni un viņu interešu biedri no pilsētas 1. vidusskolas ieguva datorus, videokameru un montāžas aparatūru, lai mācītos veidot videoapskatus vai, piemēram, videoklipus par tūrisma iespējām Madonas pusē.

„Mēs, madonieši, iepazīnāties ar Lahtes jauniešiem. Viesojoties Igaunijā, apmeklējām, piemēram, TV3 studiju un bijām klāt tiešraides filmēšanā muzikālajam šovam. Savā starpā runājām angļu valodā un priecājāmies, jo tā ir vienreizēja prakse. Iemācījāmies arī pa kādam vārdam igauņu valodā, bet igauņi bija sajūsmā, ka var pateikt kādu vārdu latviski. Izrādās, latviešiem patīk skaitīt igauņu valodā, bet igauņiem – teikt vārdu „saldējums”,” stāsta Kārlis Kumsārs, Madonas mediju klases pasniedzējs.

Taču caur smieklēm bieži rodas pavisam nopietnas lietas – jau pirmajā reizē, apmeklējot Baltijas mediju skolu Tallinā, diviem Madonas puisiem skola tā iepatīkās, ka viņi sāka tur studijas. Savukārt kāda igauņu meitene burtiski iemīlējās Latvijā un nu mācās vidusskolā Valmierā, stāsta Aiva.

Darot kopīgus darbus radošajās nometnēs, ir arī citas atziņas. Un ne jau tas vien, ka igauņiem latvieši saistās ar dziedātāju **Lauri Reiniku**. Kopīgais ieguvums ir zināšanas, tomēr stiprās puses katram savas: igauņi liek uzsvāru uz žurnālistiku, bet latvieši – uz

Izrādās, latviešiem patīk skaitīt igauņu valodā, bet igauņiem – teikt vārdu „saldējums”.

foto un video tehniku, dažādiem tehniskajiem darbiem: kadrēšanu, gaismošanu un režiju. Un nevar noliegt acīmredzamo – vai nu zināšanas tiek lietišķi iegūtas skolas solā, vai arī tā ir darbošanās, attīstot savas intereses līdztekus mācībām. „Tad brīžiem šķita, ka latviešu radošā dzirkstele ir spožāka,” secina Aiva.

Protams, arī Madonas ģimnāzija gribētu savu akreditētu mediju klasi, tāpat kā tas ir Lahtē. Diemžēl profesionāļiem, kas būtu gatavi mācīt mediju prasmes, parasti nav

pedagoģiskās izglītības, bet bez tās iet klasē un diendienā nodot skolēniem savas zināšanas par moderno mediju pasauli pagaidām nevar. Taču nav teikts, ka tā būs vienmēr.

„MLEDU” sadarbības partneri: Tartu pilsētas dome un Madonas rajona padome.

**mediji = meedia
saldējums = jāātis**

Ģirts Kondrāts

Sapnis par pilsētu, kas radīta cilvēkiem

Urbānistu tikšanās pludmalē,
foto no projekta arhīva

Est-Lat
Urban Activists

Jauno pilsētas vizionāru sanāksmē gaiss sprēgāja no iedvesmojošām idejām, un rezultāti nebija ilgi jāgaida: dzima brīnišķīgs lolojums! Pirms trīs gadiem Igaunijas un Latvijas urbānisti satikās Pērnavas apriņķa Kabli pludmalē. Šis tikšanās dalībnieki gan neieradās baudīt skaisto Rīgas jūras līča dabu, bet drīzāk vēlējās diskutēt par sapņu pilsētu.

Pirms gada Igaunijas ģeogrāfi, ainavu arhitekti u.c., kas mēģina attīstīt pilsētas dzīvi, satikās un nolēma pagriezt skatu uz Latvijas pusi. Kabli tika atklāts, ka mums ir līdzīgas rūpes: uz automobiļiem koncentrēta pilsētu plānošana, kas labklājības valstīs tika likvidēta jau 20. gadsimta 70.–80. gados, ķildošāns ar pašvaldībām un niecīgā iedzīvotāju drošme un iesaiste savas dzīves vides uzlabošanā.

Latvieši aprīnoja, ka Igaunijā jau ir daudz spēcīgu nodibinājumu, kas kopējiem spēkiem cenšas sadarboties ar pilsētas pašvaldībām. Latvijā ir maz šādu nevalstisku organizāciju un attīstītāju, un viņiem sevi vēl jāpierāda amatpersonām.

„Kabli ieguvām daudz jaunu ideju un nonācām līdz pārliecībai, ka latviešiem un igauņiem ir līdzīga izpratne par pilsētas vides attīstību. Vajag tikai realizēt labākās idejas,” stāsta „Linnalabor” („Pilsētas laboratorija”) vadītāja **Tēle Pehka**.

Vasaras tikšanās laikā par visneatliekamāko tika atzīta ideja dibināt Baltijas Pilsētu institūtu un izveidot vienotu interneta platformu. Visiedvesmojošākās idejas gan bija radīt pilsētas telpu gerilja – spēļu rajonu, izdot grāmatu bērniem par arhitektūras un pilsētas tēmu, attīstīt pilsētas dārzkopību, izmantot notekūdeņus un kartografēt neapbūvētās vietas. „Lielākais sasniegums bija tas, ka prātvētru rezultātā Rīgā dzima mūsu mazais brālis „Urban Institute”, ar ko līdz šim cieši sadarbojamies,” stāsta T. Pehka.

Jonas Beuchels, „Urban Institute” dibinātājs, par lielāko sasniegumu gan uzskata Baltijas urbānistu tīkla izveidi. „Lolojums „Urban Action” ir dzimis. Būvējam šo māju kā pilsētas dārzu, mūsu mazo un priedīgo zaļo vietu, kur varam piedalīties un apmainīties

Baltijā jāatbalsta tāda pilsētu kultūra, kurā tiek iesaistīti arī malā stāvošie pilsētas iedzīvotāji un tiek īstenots viņu sapnis par labāku pilsētu.

ar idejām. Tā ir mūsu Baltijas urbānistu rotaļu zeme," apraksta J. Beuchels urbānistu laikrakstā „U” (2011. g. sept.).

Pusgadu pēc tikšanās vasarā igauņi devās uz Rīgu, kur iepazinās ar pilsētas radošākajiem kvartāliem un enerģiskākajiem iedzīvotājiem. Gadu vēlāk tika organizēta Igaunijas, Latvijas un Lietuvas urbānistu sanāksme, un šobrīd mērķis ir satikties vismaz reizi gadā. „Šādas tikšanās ir ļoti nepieciešamas. Vēlamies attīstīt Baltijas urbānistu vienotību un, ja nepieciešams, kopā radīt skaļāku balsi un izdomāt jaunus risinājumus,” stāsta Tēle Pehka.

arī viens sapnis ir piepildīts, tam jāseko jauniem. „Jāturpina strādāt ar labām idejām un Baltijā jāatbalsta tāda pilsētu kultūra, kurā tiek iesaistīti arī malā stāvošie pilsētas iedzīvotāji un tiek īstenots viņu sapnis par labāku pilsētu.”

„Est-Lat Urban Activists” sadarbojās Igaunijas organizācija „Pilsētas laboratorija” un fonds „Society Technologies”.

Made Lāsa

pilsēta = linn

Laiks pa īstam
atvērt robežas!

Uz galda piramīdas formā izkārtotas desmit monētas. Pamatu veido četras, nākamo rindu – trīs, tad divas, spicītē – viena naudiņa. Driķst pārvietot tikai trīs monētas, lai piramīdas spicais gals pagrieztos uz pretējo pusi. Pirmajā mirklī gandrīz visi saka – tas nav iespējams, jāizkustina vismaz piecas naudiņas! Tomēr, pārkāpjot ierastās domāšanas robežas, piramīda tiek pavērsta tieši ar prasīto minimālo gājienu skaitu! Līdzīgi teicamu rezultātu var iegūt arī jaunieši, kas gatavi dzēst robežas, ko uzspiež dažbrīd provinciāla domāšana, lai ieraudzītu – gan darba, gan izglītības, gan sadarbības iespējas ir tepat, rokas stiepiena attālumā. Laimi braukt meklēt uz tālām zemēm vairs nav stilīgi, modē nāk tuvākie ziemeļu kaimiņi!

Latvijas Kopienu iniciatīvu fonda pārstāve **Elita Uzulēna** skaidro: „Smiltenes un Naukšēnu jaunieši sadarbosies ar Igaunijas piecpadsmit līdz divdesmit gadus veciem aktīviem cilvēkiem no Varstu un Veru. Vietējie var atrast lietojumu savām prasmēm un zināšanām, izveidojot ciešas pārrobežu saites. Agrāk lauku teritorijas, kas tālāk no Rīgas, bija noslēgta vide, bet vajag ar citu skatu palūkoties Igaunijas virzienā. Pa ceļu braucot, varbūt ir kāds likums,

bet kājām, pa taisno esam tik tuvu! Pietiek katram tupēt savā pusē, laiks pa īstam atvērt robežas!”

Īpašās nometnēs latvieši apgūs igauņu valodu, savukārt igauņi mācīsies latviešu, un šo prasmī vienaudži uzreiz varēs likt lietā, radot videofilmu – stāstus paši par sevi. Iemācīsies filmēt, montēt, lietot dažādus audiovizuālos tehniskos paņēmienus, lai ekrānus ieraudzītu, piemēram, igauņu un latviešu kopražojuma amatierkino lente „Vai viegli jaunajiem dzīvot laukos?”. Varēs pamēģināt, ko nozīmē izveidot saliedētu komandu, kurā neviens posms nedrīkst būt vājais.

Smiltenes ģimnāzijas pedagoģe **Dagnija Feldhūne** saka: „Daloties pieredzē, inovatīvajās zināšanās, vērtīgo iemaņu apjoms katrā robežas pusē dubultojas. Vērojot, cik veiksmīgi var attīstīt uzņēmējdarbību arī nomaļos rajonos, jaunieši redzēs jēgu palikt tepat. Bet sadraudzējoties varēs plašāk izvērsties un nopietni sadarboties. Turklāt ir jauki tā vienkārši atpūsties un kopā dziedāt, dejot. Mūsu Smiltenes ģimnāzijas audzēkņi un igauņu jaunieši, kad pirms laiciņa tikās, sapazinās, un varēja just – viņi viens otram patiesi interesē, viņi grib turēties kopā!”

Laimi braukt meklēt uz tālām zemēm vairs nav stilīgi, modē nāk tuvākie ziemeļu kaimiņi!

„Youth For Synergy” īstenošanā sadarbojās Latvijas Kopienu iniciatīvu fonds, Naukšēnu novada dome, Parksepas vidusskola, Smiltenes ģimnāzija un Varstu vidusskola.

Elita Marga

inovatīvs = innovatīvine
zināšanas = teadmised

Raivo Rēms savus bērnus – 17 gadus veco **Rimmo**, 14 gadus veco **Andresu** un 10 gadus veco **Brigitu** – uz orientēšanās kluba „Ilves” sacensībām sāka ņemt līdzi, tiklīdz jaunā paaudze izteica tādu vēlēšanos. „Bērniem ir nepieciešama pieredze. Latvija bija pilnīgi neatklāta zeme, atrodas tuvu un ir lētāka nekā Somija, Zviedrija,” stāsta Raivo, kas ar savu ģimeni un skolēniem piedalījies gan ziemas, gan vasaras orientēšanās sacensībās abpus robežas.

Igaunijas un Latvijas orientēšanās federācijas sadarbības rezultātā radītajā pasākumu ciklā „Est-O-Lat League” tika organizētas sacensības, Igaunijas un Latvijas skolās bērni tika iepazīstināti ar orientēšanās sportu, un skolām tika sastādītas orientēšanās kartes. Igaunijā šim mērķim no astoņiem apriņķiem tika izvēlētas 15 skolas: no Dievidigaunijas, Dienvidaustrumigaunijas, Rietumigaunijas un Pērnavas apriņķa, no Sāremā un Hijumā.

„Mums ar Latvijas pusi bija ļoti cieša sadarbība,” atminas **Markuss Pūseps**. „Latvieši brauca palīgā uz mūsu skolām, igauņi – uz Latviju, katrs trešais instruktors parasti bija no otras valsts.” Skolēni tika iepazīstināti ar orientēšanos kā sportu, kurā tiek izmantotas kartes un atzīmēšanās sistēma. Pēc neliela treniņa brīvā dabā katrs saņēma karti, un norisinājās sacensības. „Bērni bija ļoti centīgi. Varbūt viņi tik cītīgi neklausījās auditorijā, bet, kad brīvā dabā rokās tika iedota karte, viņi bija ļoti attapīgi,” atzīst M. Pūseps. Lai arī orientēšanās ir iekļauta fiziskās kultūras mācību programmā, skolām, kas piedalījās projektā, agrāk nebija orientēšanās karšu. „Mūsu karšu izstrādātāji izstaigāja katras skolas teritoriju un vēlāk datorā uzzīmēja orientēšanās kartes ar kontrolpunktiem,” stāsta M. Pūseps, „tagad tās skolās tiek izmantotas gan izdrukātā, gan elektroniskā formātā.” Kopā tika kartografēta gandrīz 110 km² liela teritorija.

Sacensību cikla „Est-O-Lat League” laikā vasarā norisinājās orientēšanās skrējieni un veloorientēšanās, ziemā – orientēšanās ar slēpēm. 20 sacensībās piedalījās gandrīz 12 000 dalībnieku. Lielākās sacensības ar 1500 dalībniekiem bija Latvijā, Igaunijā skaitliski

Latvieši brauca palīgā uz mūsu skolām, igauņi – uz Latviju, katrs trešais instruktors parasti bija no otras valsts.

**Sacensties
pie kaimiņiem
ir aizraujoši**

Raivo Rēms ar bērniem orientēšanās sacensībās. Jaga Hertsmana foto

kuplākās sacensības ar 600 dalībniekiem norisinājās Veru apriņķī, Semerpalu. Orientēšanās sporta cienītāji bija apmierināti – radās jauna konkurence, tika atrasti draugi un atklāts, ka otrpus robežas ir tikpat labas vai pat labākas sacensību vietas.

Igaunijas un Latvijas orientēšanās klubu sadraudzība ir pieaugusi. „Orientēšanās kluba „Ilves” sadarbība ar Latvijas orientēšanās klubu „OK Arona” ir uz augsta viļņa,” stāsta ziemas orientierists Raivo Rēms. „Igaunijas un Latvijas orientēšanās federāci-

lūsis = ilves

jas sadarbība tagad ir vēl labāka,” apstiprina **Vilnis Veļķeris**, Alūksnes orientēšanās treneris un organizators Latvijas pusē. „Savstarpēji saskaņojam sacensību datumus, lai tie nepārklātos, un, ja Latvijā vai Igaunijā notiek starptautiskas sacensības, viens otram palīdzam.”

Iegūtā pieredze ir jau nodērējusi: šoziem Igaunijā norisinājās veterānu un junioru pasaules meistaršācīkstes orientēšanās sportā ar slēpēm un jaunatnes Eiropas meistaršācīkstes.

„Est-O-Lat League” galvenais partneris bija Igaunijas Orientēšanās federācija, partneris – Latvijas Orientēšanās federācija.

Tia Kennusāre

Pie kaimiņiem –
atvērtu sirdi

Mēs, Stendes un Vihmas iedzīvotāji, esam tik līdzīgi,” saka Stendes sporta centra administratore **Aina Cebure**. Pirms gadiem desmit ne katrs Stendes iedzīvotājs zināja, ka uz ziemeļiem no Vīlandes atrodas Vihma, un ne katrs vihmielis – ka Talsu tuvumā ir Stende. Taču

Kopējiem spēkiem Stende ieguvusi skaistu svētku svinēšanas vietu pilsētas centrā, Vihmas iedzīvotāji – pārvietojamu estrādi.

abām pilsētām ir daudz kā kopīga: cauri iet dzelzceļš, Stendē cilvēki nodarbojas ar mežrūpniecību, meliorāciju un labības uzglabāšanu, bet Vihmā bijis liels gaļas kombināts un sveču rūpnīca. Arī dzīves ritms Kurzemē ir tāds pats kā Igaunijas vidienē.

Un vēl kāda līdzība. To, ka gan Stendē, gan Vihmā nav pienācīgas vietas, kur svinēt pilsētas svētkus, pirms dažiem gadiem saprata toreizējie pilsētas mēri **Solvita Ūdre** un **Avo Poders**. Kad kļuva skaidrs, kā tikt pie naudas, abu pilsētu iedzīvotājiem domas raisījās uz visām pusēm: kurā vietā estrādi celt, kādai tai vajadzētu izskatīties. Stendes iedzīvotājiem bija skaidrs, ka tā būs paliekoša celtnē. Taču viņi uzreiz nevarēja izšķirties starp pilsētas centru pie tautas nama vai Jāņu laukumu, kur nāktos nocirst dažas priedes. Tikmēr vairākas

vihmiešu ģimenes sacīja, ka centrā jau tāpat trokšņa pietiekot un nekādu estrādi pie savām mājām viņi redzēt negribot. Stende piedevām tika pievienota Talsu novadam, un tas atkal bija šķērslis ceļā uz nosprausto mērķi. „Taču viss beidzās labi,” teic Aina Cebure. Kopējiem spēkiem Stende tagad ieguvusi skaistu svētku svinēšanas vietu pilsētas centrā, Vihmas iedzīvotāji – pārvietojamu estrādi.

Tomēr gluži blakus abas pilsētas nav. Kārtojot sadarbības lietas, dažkārt nācies rēķināt, cik naudas aiziet degvielai. Lai būtu godīgi un izdevīgi visiem, darba jautājumus risināt izlēmūši, tiekoties pusceļā. Par pieturas punktu izvēlēta Ragana. Savukārt Kandavā kopīgā nometnē mācījušies sabiedriskās attiecības un izstrādājuši zīmolus savām pilsētām.

Tagad, kad Stende ir lielāka novada daļa, formālās attiecības vairāk tiek veidotas caur Talsiem. Taču draudzība, kuru stiprinājušas kopējas intereses un darbi, nekur nav pagaisusi. „Tie igauņi nemaz nav tādi salti, kā mēs domājam iepriekš,” teic Aina. Un ir skaidrs, kāpēc: „Mēs, kurzemnieki, taču arī pie viņiem braucām ar atvērtu sirdi!”

Un par to liecina gan filma, ko paskatīties svētku reizē, gan pašu izveidotās brošūras–galda spēles „Ceļojums no Vihmas uz Stendi”.

Sadarbības partneri: Talsu novada dome un Vihmas pilsētas dome.

Ģirts Kondrāts

svētku estrāde = laululava

Igaunijas–Latvijas
programma skaitļos

Rekonstruētie ceļi

3

km Igaunijā 39,1

km Latvijā 38,87

km kopā 77,97

apdzīvotas vietas pie rekonstruētajiem ceļiem Igaunijā 9

apdzīvotas vietas pie rekonstruētajiem ceļiem Latvijā 6

kopā 15

mazpilsētas pie rekonstruētajiem ceļiem Igaunijā 2

mazpilsētas pie rekonstruētajiem ceļiem Latvijā 3

kopā 5

Upes, kurās / pie kurām veikti uzlabojumi

Igaunijā 10

Latvijā 24

kopā 34

Rekonstruētās un aprīkotās celtnes / vietas

Igaunijā 108

Latvijā 140

kopā 248

Iztulkotie vārdi

Latviešu-igauņu un igauņu-latviešu vārdnīcai iztulkotie vārdi

40000

Apmācītie ugunsdzēsības un glābšanas dienestu darbinieki

Igaunijā 265

Latvijā 251

kopā 516

Projektos iesaistītie medicīnas darbinieki

no Igaunijas

1246

no Latvijas

405

kopā 1651

Igaunijā 4

Latvijā 6

kopā 10

Uzbūvētie un rekonstruētie glābšanas punkti un stacijas

Igaunijā 3

Latvijā 6

kopā 9

Labiekārtotās pludmales

laivas un ūdenstransporta līdzekļi Igaunijā 2

laivas un ūdenstransporta līdzekļi Latvijā 16

kopā 18

sauszemes transporta līdzekļi Igaunijā 10

sauszemes transporta līdzekļi Latvijā 17

kopā 27

Projektos iesaistītie sportisti

no Igaunijas 8036

no Latvijas 12301

kopā 20337

Igaunijā 42

Latvijā 45

kopā 87

Kopējais sporta pasākumu norises laiks dienās

188

Uzlabotā sporta infrastruktūra

vietas Igaunijā **5** Uzlabotās infrastruktūras lietotāji 2013. gadā **40421**
vietas Latvijā **11**
kopā 16

Iesaistītie dziedātāji, dejotāji un mūziķi

no Igaunijas **1797** no Latvijas **1855** **kopā 3652**

Kopīgie mūzikas pasākumi

Igaunijā **51** Latvijā **41** **kopā 92**
Kopējais mūzikas pasākumu norises ilgums dienās **118**

Izveidotās mājaslapas

47

Kopējais visu projektu ilgums

dienās **44170**
mēnešos **1454** gados **121**

Uzstādītās ceļazīmes un tūrisma norādes

ceļazīmes Igaunijā **343** ceļazīmes Latvijā **140** **km kopā 483**

tūrisma norādes Igaunijā **892** tūrisma norādes Latvijā **985** **km kopā 1877**

Igaunijā **115** Latvijā **230** **kopā 345**

legādātie tautas tērpi un skatuves tērpi

Igaunijā **402** Latvijā **380** **kopā 782**

Cilvēki, kas iesaistīti projektos cilvēkiem ar īpašām vajadzībām

sievietes **86** vīrieši **31**

kopā 117

Cilvēki, kas iesaistīti programmas administrācijā

~10000

Cilvēku skaits, kas apmeklējuši mācības un pasākumus

no Igaunijas **30** no Latvijas **9** **kopā 39**

Iesaistītie skursteņslauķi

~1700

Iesaistītie uzņēmumi

pārbaudītās ērgļu ligzdas **743** ērgļu vebkameru mājaslapas apmeklējumu skaits (tajā skaitā cilvēki no Taivanas, Ruandas, Peru, Mjanmas, Menas salas un Brunejas) **8**

Ērgļi un roņi

~8 milj.

marķēto roņu skaits **15**

Igaunijā **23** Latvijā **26** **kopā 49**

Atjaunotās autobusa pieturas

	ERAF atbalsts EUR	Kopējais budžets EUR	Lappuse
KOPIENU SADARBĪBA	3 507 658	4 115 799	
Alūksne–Haanja Uplands	256 670	301 964	105
Sportborder	258 058	292 740	20
Cultural Cooperation for Intermediates	271 340	319 223	173
Connecting Stende and Vöhma	255 880	301 035	209
Song and Dance Festivals	85 243	100 286	68
Singing Neighbours	184 183	216 686	182
Cross Border Ball	270 242	317 931	38
Easy Together	39 338	46 280	191
Tolerance	119 376	140 443	176
Still Active	139 158	163 715	23
Friendship Through Football	41 791	49 165	32
Est-O-Lat League	128 853	151 592	206
MOTO	126 522	148 849	53
Young Sailors	129 626	152 501	35
MLEDU	41 883	49 274	197
Artists for Development	109 935	129 335	185
Est–Lat Urban Activists	43 773	51 498	200
Youth Initiatives and Cooperation	143 048	168 292	26
Hobby Slot Car Racing	28 875	33 970	56
Young, Active, Creative	110 957	130 537	90
Idea on the Border	60 670	71 377	50
Radio Classics	81 944	96 404	188
Art School Walk	122 430	144 035	74
House of Sounds	113 824	133 910	17
Seto–Suitsi Renaissance	107 310	126 247	152
Cooperation for Sustainability	22 821	26 848	146
Youth for Synergy	120 563	141 839	203

Reviving Joint History	93 347	109 820	96
UZŅĒMĒJDARBĪBA	4 498 292	5 648 059	
Good Fruit	711 619	987 263	47
Protolab Network	865 062	1 017 720	99
Buy Local	399 346	469 818	11
SIB Net	461 041	542 402	44
Boost BioBusiness	188 548	221 821	164
ICT DCNet	503 998	592 938	161
Skills Centre	452 913	566 141	29
EstLat Pharma	124 071	248 142	170
DELBI	222 507	268 081	71
FoodArt	314 699	379 156	59
BaltOrgPotato	254 488	354 576	65
VIDE	5 348 512	6 352 056	
Back to Nature	512 931	603 449	167
Cultural Heritage	692 267	814 432	135
Demo Farm	548 787	645 631	102
Active Through Passive	237 066	278 902	138
GORWIND	1 154 304	1 358 004	158
Eagles Cross Borders	297 972	359 002	8
Green Corridor	274 776	331 055	123
Smart Gardens	384 343	463 063	84
Gauja/Koiva	718 435	865 585	78
(D)rain for life	97 631	114 860	155
Coastal and Maritime Spatial Planning	430 000	518 072	87
VESELĪBAS UN GLĀBŠANAS DIENESTI	4 975 567	7 492 115	
Fire Safe	181 383	213 392	41
Valga–Valka Joint Rescue Capacity	1 976 501	2 325 295	117
DELMA	1 522 237	1 790 867	179
Best Teams	95 450	115 000	14
JATE	1 199 996	3 047 561	132

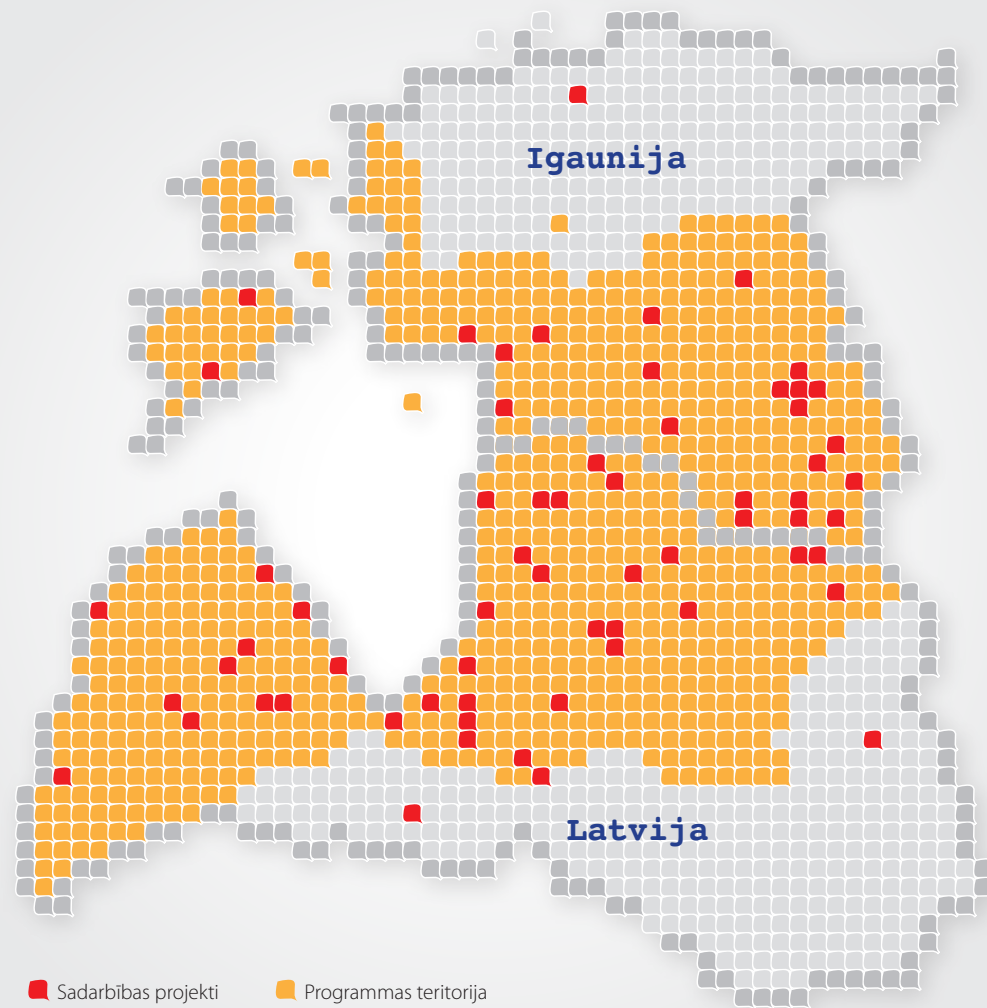
TŪRISMS	6 681 641	7 911 782	
Beach Hopping	1 590 914	1 871 664	141
Increasing Attractiveness of Valga and Valka	1 281 074	1 507 146	149
One Vacation – Two Countries	570 501	671 177	93
VisoEst by Bike	1 049 319	1 234 493	126
Active Tourism of Madona and Põlva	389 833	458 628	194
Riverways	1 800 000	2 168 675	114
TRANSPORTS UN KOMUNIKĀCIJAS	11 531 067	14 438 030	
Karksi-Nuia – Seda River Road	2 672 224	3 143 792	111
BayLink	1 282 047	1 756 902	108
Kilingi-Nõmme – Mazsalaca Road	2 626 802	3 164 822	81
Renovation of Valga–Valka Railway Station	399 999	481 927	129
Ape–Mõniste Road	4 200 000	5 409 759	120
Dictionary	349 995	480 828	62
KOPĀ	36 542 737	45 957 840	

Situācija 2014. gada jūlijā

Partneru skaits atbalstītajos projektos

	278	ERAF atbalsts EUR	Kopējais budžets EUR
Vietējās publiskās iestādes	107	8 320 655	9 824 874
Reģionālās publiskās iestādes	14	1 785 641	2 128 911
Vides organizācijas	22	2 804 163	3 322 593
Universitātes un pētniecības centri	32	4 815 604	5 783 851
Valsts aģentūras	19	13 312 511	17 849 674
Citas publiskās iestādes	18	2 379 001	2 804 942
Nevalstiskās organizācijas	55	2 458 860	2 910 391
Privāti uzņēmumi	11	666 302	1 332 603
		36 542 737	45 957 840

Situācija 2014. gada jūlijā

Igaunijas–Latvijas programmas

2007–2013

īstenošanā piedalījušies:

Agne Peetersoo
Agu Laius
Aiga Petkevica
Aija Prince
Aija Romanovska
Aita Teder
Aive Adler
Aleksjs Čekalovs
Aleksjs Šaforostovs
Andris Jaunsleinis
Andris Urtāns
Anna Djakova
Anna Škabireva
Anna Di Gregorio
Anneli Kivirand
Anneli Laansoo
Anneli Duarte
Annika Pöldma
Annika Vahersalu
Annika Varik
Anu Roomere
Arina Andreičika
Arne Tilk
Baiba Bekiša

Cāty Gilden
Dace Vilne
Dace Resele
Dace Zvirgzdina
Dace Bordane
Dagnija Ūdre
Daina Dobrovolska
Dirģis Kaarlōp
Ege Ello
Elina Valeine
Elita Kresse
Evelina Akavova
Erik Tarkpea
Gea Kammer
Gendrihs Škesteris
Gunta Cepleviča
Gunta Bērziņa
Guntars Velcis
Hannes Nagel
Helena Hōbemāe
Helena Jārviste
Ilga Gruševa
Ilze Krieva
Ilze Ziverte

Ināra Stopiņa
Inese Nikopēnsius
Ineta Puriņa
Inga Brieze
Ingmārs Kālis
Irēna Nizina
Irēna Rečicka
Iruma Kravale
Ivar Unt
Janika Friedenthal
Jānis Lēvšins
Jennifer Cormack
Jūlija Bondareva
Jurijs Spiridonovs
Kadri Jushkin
Kaja Jōema
Karen Schmidt
Kaspars Rūklis
Kerli Lorvi
Krista Kampus
Krista Rander
Kristiāns Godiņš
Kristīne Ozoliņa
Kristīne Otsa

Kristīne Ruskule
Kristjan Lember
Lagle-Katrin Lembavere
Liene Ābola
Līga Jukna-Belova
Ligita Pudža
Liina Sild
Maarja Mitt
Madara Saulesleja
Mairi Tonsiver
Māra Vimba
Marin Olo
Māris Kromāns
Mart Pechter
Martin Karu
Miia Mänd
Mika Männik
Nele Ivask
Oksana Dumpe
Olga Spirkina
Olga Gnezdovski
Peeter Unt
Priidu Ristkok
Priit Sibul

Rainer Kuutma
Rainer Rohesalu
Rasma Rozenberga
Regina Huber
Riho Kuppert
Rutt Riitsaar
Signe Tōnismāe
Siiri Antsmāe
Silver Pramann
Zanda Gailume-Zohar
Zanda Janušauska
Zane Dūze
Zane Legzdiņa-Joja
Žanna Sidorčika
Tiia Mugu
Tiina Bubnova
Ulla Ropponen
Unda Ozoliņa
Urmas Kase
Urmo Kūbar
Valeri Kevliš
Valērijs Seillis
Ūlle Kase

„Eesti–Läti lood“

on saadaval ka eesti keeles

„Estonia–Latvia Stories“

are also available in English

„Igaunijas–Latvijas“ stāsti

ir pieejami arī igauņu un angļu valodā

ISBN 978-9949-33-853-5

9 789949 338535